

59.372

GOMBOS ALBIN

*

A JÉGVILÁG
REJTÉLYE

A
G. ÖNLANDI TITOK

Regényes történet négy részben

I.

A JÉGVILÁG REJTÉLYE

(Hájas Muki, mint a Balaton kapitánya)

II.

A LÁNGBAN ÁLLÓ ADRIÁN

(Hájas Muki, a legfiatalabb tengerészkapitány)

III.

FUJÓCSKA A TENGEREN

(Hájas Muki az ostromzáron keresztül)

IV.

MAGYAROK A JÉGORSZÁGBAN

(Hájas Muki az örök jég honában)

A GRÖNLANDI TITOK

I. A JÉGVILÁG REJTÉLYE

*(HÁJAS MUKI MINT A BALATON
KAPITÁNYA)*

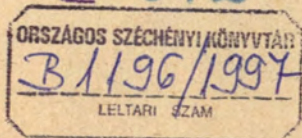

IRTA: GOMBOS ALBIN

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

59.372

I.

Józsiás úr

Róbert kapitány nyomában.

A fiumei kikötőben a budapesti gyorsvonal megérkezése még a békés időkben is észrevehető mozgólódást keltett. A mólókon nyüzsgő tömegben itt is, ott is apró csoportok verődtek össze, amelyek mint a tenger borzongó hátán tovasiető vándorhullámok, ellenállhatatlan erővel utat törtek maguknak és zajongva tódultak a Karszt reggeli harmatjában izzadó vasúti kocsik felé. A tolakodók közül a legtöbbször semmi dolga sem volt a tengerparti állomáson s pusztán a kíváncsiság hajtotta őket. Látni akarták azt az izgatott kapkodást, amely elfogta a megérkező utasokat, miközben a vasúti kocsik zárt fülkéiből a mólókhöz láncolt hajók tágas fedélzetére siettek. A Triesztbe, Velencébe, Anconába, a déli szigetekre és a parti városokba járó hajók ugyanis indulásra készen szokták várni a budapesti gyorsvonalat. A feszülésig fűtött kazánok tompán, haragosan dohognak, a gőzszelepek fájdalmasan süvítenek és olykor-olykor a hajókürtök is belebődülnek a mólókon kavargó sokaság siketítő lármájába, hogy az utasokat még nagyobb fürgeségre nógassák.

A világháború második évében ez a színes és mozgalmas kép egy kissé elfénytelenedett. Az Adriák vizét bőszejóóriások szántják s a levegőben, a vízen és a víz alatt ellenséges fegyverek zárják el a nagyvilágtól Fiumét: a magyar szent korona drágagyöngyét. A mólók sziklakarjai között életelenül pihennek a hajók százai s csak azoknak a kéményei füstölögnek, amelyek harcosskatonacsapatokat hoznak vagy visznek. A rakpartokról is eltűnt a régi zsibongó élet. A raktárakból a hajókra s a hajókról a raktárakba hullámozó munkástömegeknek, a tengerre menő s a tengerről jövő utasok ezreinek se híre, se hamva. Elsöpörte valamennyit a háború vihara. A kikötő azonban ezek nélkül is ugyancsak népesnek mondható. Ameddig a szem ellát, mindenütt katonasipkák virítanak. Folyton mennek s a számuk mégsem fogy, mintha a kikötő kockakövei is harcfiakat teremnének. Az egyik szögleten magyar honvédek és huszárok várakoznak teljes felkészültségben, a rakpart másik könyökhajlásánál tiroli vadászok sorakoznak; itt török rohamsisakosok főzik a sűrűlevű piláfot, amott lengyel dragonyosok pihennek; a hullámtörőgátnál német hidászok szállanak fel egy cirkáló szürke hátára, a belső kikötőben pedig bolgár gyalogosokkal megrakott csatahajó igyekszik elhelyezkedni az apró torpedónaszádok között. És akad fölösszámmal bámésszkodó közönség is. Többnyire asszonyok, gyermekek és dolognembíró ag-

gastyánok, akik egyik katona-csoporttól a másikhoz vonulnak és ijedt érdeklődéssel nézik az idegen arcokat addig is, amíg minden figyelmüket a megérkező vonatnak szentelhetik.

Szóval nagyot változott a világ a fiumei kikötőben, csak éppen a budapesti gyorsvonat nem látszott tudomást venni a háborús átalakulásokról. Az óriáskerekeken guruló mozdony ma is a régi haragos köhögéssel köszönti a tengert s a kocsik most is úgy izzadnak a Karszt reggeli harmatjában, mint a háború előtt. Az utasok azonban annál jobban elütnek a régiektől. Nem tolakodnak, nem előzködnek, nem sietnek, mert nem késhetnek el onnan, ahová menniök kell. Katonák, gyűrött, fáradtarcú katonák csaknem valamennyien.

A sok csukaszürke-ruhás között csak elvétve akad egy-egy civil, akik szinte futva igyekeznek a harcosok sorai közül kimenekülni, mintha szégyenlenék civilségüket. Annál feltűnőbb volt, hogy egy hórihorgas úr nemcsak hogy nem követte szerény polgártársai példáját, hanem egyáltalán el

sem mozdult a kocsi lépcsője mellől. Vastag szemüvegén keresztül tanácstalanul nézett erre is, arra is és mindúntalan kinyitotta a száját, hogy megszólítsa az előtte elhaladókat, de rendesen elkésett, mire nagy lelkinyugalommal ismét becsukta a száját. Hosszú, őszes szálakkal kevert szakálla volt, amelyből olyanformán ágaskodott ki két kifent bajuszvég, mintha puskával a kezükben őrt állának a gazdájuk jól kifejlett orra mellett. Kockás felöltőjét nyakától a térdéig begombolva viselte s a fején szürke cylinder, ami az egyébként is hosszú és sovány alakot még magasabbra nyújtotta.

— Ni, komám — kiáltotta harsányan egy tisztiszolga a pajtásának, akivel nehéz útibőröndöt cipelt —, ez az a mesebeli ember, aki az eget meszeli!

— Az ám, még a méasztartó köcsög is a fején van! — kapott a tréfán a másik és a hosszú úr felé fordulva, mindketten jóízűen kacagtak.

A hosszú úr a faragatlan tréfa miatt egyáltalán nem sértődött meg. Jobbjával csendesen végigsímogatta a szakállát, a baljában szorongatott táskáját pedig mintegy üdvözlésképen a katonák felé lóbálta, így jelezvén, hogy nem neheztel rájuk. Aztán újból és újból kinyitotta a száját, hogy az előtte elhaladók közül egyiket vagy a másikat megszólítsa. Többszöri eredménytelen kísérlet után végre sikerült is a legöregebb népfelkelőt a kellő időben megszólítania:

— Kérem szépen alázattal, nem kegyeskednék megmondani nekem, hogy hol találhatnám Róbert kapitány urat?

A szokatlanul finom szavak nyomban megállásra

bírták az öreg vitézt. A pipáját illedelmesen kivette a szájából és némi megfontolás után, a szavakat lassan tagolva, felelé:

— Megkövetem a tisztelt urat, az én kapitányom nem Róbert, hanem Antal, Kapronczay Antal.

— Kérem szépen, tengeri kapitányról van szó, tisztán tengeriről! — magyarázta a hosszú úr az öreg vitézhez közelebb lépve.

— Tengeriről?! — álmélkodott az öreg.

— Kizárólag tengeriről — erősítette a hosszú úr.

— Akkor hát a tisztelt úr, ha az eszem meg nem csal, nem idevalósi.

— Nem, a világért sem. Éppen ezzel a vonattal érkeztem és most vagyok itt először.

— Én is úgy vagyok, mint a tisztelt úr. Most léptem ki a vonatból és hamarjában azt sem tudom, hogy merre irányítsam a bakancsom orrát.

A hosszú úrnak nagyon megtetszett az öreg vitéz akkurátos beszéde. Megkínálta szivarral s miután maga is rágyujtott, megindult a rakpart mentén, hogy az öreg népfölkelőnél illetékesebb egyénektől szerezzen felvilágosítást Róbert kapitány felől. A dolog azonban nem ment olyan könnyen, mint remélte. Mindenféle állású és külsejű embert megszólított, matrózokat, kalauzokat, hajósféle tiszteket, hordárokot és rendőröket, de senki sem tudta útbaigazítani.

— Nincs más hátra, mint a városi bejelentőhivatalhoz fordulni — mormogta szilárd elhatáro-

zással s minden további ingadozás nélkül a legközelebbi hordárhoz fordult, aki készséggel elvezette a kívánt hatósági épületbe. Am a hosszú úr csodálatos türelmét ugyancsak próbára tették itt is azzal a rövid és barátságtalan kijelentéssel, hogy magánfeleknek csak tizenegy óra után adnak felvilágosítást.

A hosszú úr a hatósági épület gödrösre taposott folyosójáról a bosszankodás legkisebb jele nélkül kifordult az utcára s csak úgy találomra erre-arra ödögött, miközben válogatás nélkül megállította a járókelőket és fáradhatatlan udvariassággal ismételte:

— Kérem szépen alázattal, nem kegyeskednék megmondani nekem, hogy hol találhatnám Róbert kapitány urat?

De senki sem tudta útbaigazítani. A hosszú úr azért nem csüggedt el. Ment tovább utcáról-utcára és lankadatlan buzgalommal kérdezősködött. A népes Corsoról, amely Fiumének legszebb útja, felkerült az Óváros zeg-zugos zsákutcáiba és mivel vastag szemüvegén keresztül egy kissé homályosan látta a külvilágot, észre sem vette, hogy egyik-másik sikátoron vagy terecskén már nem első ízben ballag át, és hogy ugyanazon sarki kofáktól már másodszor tudakozódik Róbert kapitány felől. Így eshetett meg, hogy néhány ögyelgő suhanc és inasgyerek, akik a csínytevést minden körülmények között legfőbb hivatásuknak tekintik, valósággal

bolondot üztek a jámbor hosszú úrból. A huncutság terén különösen egy aprócska kópé mutatkozott figyelemreméltó tehetségnek. Úgy intézte a dolgot, hogy minden szögleten a hosszú úr elé került és annak udvarias tudakozódására hol vékony, hol vastag hangon vagy siralmasan énekelve ilyképen felelt:

— Róbert kapitány? Ah! Ah! Hát csak menjen egyenesen és olvassa az utcasarkokat. A hetedik saroknál forduljon be, a nyolcadiknál forduljon ki, a kilencediknél forduljon le, a tizediknél forduljon fel és ha még bírja, úgy a tizenegyediknél álljon a fejetetejére és akkor minden biztonnal meglátja Róbert kapitányt!

A hosszú úr, ha nehezen is, de végtére mégis rájött, hogy ugyanaz a kis kópé figuráskodik vele. Megállt, megsímogatta a szakállát, majd egy szép, fényes ezüstkoronát vett ki a zsebéből és szelíden mosolyogva magához intette a kis kópét.

A kis kópé csaknem kővé meredt bámulatában. Ahhoz volt szokva, hogy ilyen esetben a vérig boszszantott áldozat a hajába markolt és jól elverte. És íme, most ez az ügyefogyott hosszú úr barátságosan mosolyogva fényes ezüstkoronát nyujt felé. Ez a verésnél is jobban fájt neki. Bűnbánóan lehorgasztotta a fejét és fülíg elpirulva távozni készült.

— Várj, fiacskám, várj csak — biztatta a hosszú úr. — Okvetlenül meg akarom neked mondani, hogy

Minden szögleten a hosszú úr elé került.

nagyon ügyes fiú vagy. De ne pazarold ám az eszedet efféle tréfaságokra. A pajtásaid ugyan nevetnek a kópéságaidon, de mindhalálig üldözni fognak azok, akiket megbántottál és ráadásul a jóízlésű

emberek is őrizzékni fognak téled. Ha azonban jóra használsz az eszedet, amivel a Mindenható gazdagon megáldott, akkor talán hírneves, de mindenestre derék ember leszel belőled.

A szeretetteljes szavak a vásott fiúcskát mágnesként odavonzották a hosszú úrhoz. Eleinte csak úgy huzakodva közeledett hozzá, majd hirtelen megragadta a kezét és megcsókolta.

A hosszú úr, mint a Hortobágy legmagasabb gémes kútja, kétrét görnyedve lehajolt az apró emberkéhez, atyailag megcirógatta az arcát és szurtos markocskájába gyömöszölte a fényes koronát.

— Bácsi kérem — szepegte a kis kópé elérzékenyülve —, nézze, ott jön a bencések kolostora felől a gyárosék Mukija. Az olyan tengeri fiú, aki minden halászt, minden matrózt ismer. Ő bizonyosan meg tudja mondani, hogy hol találhatja meg Róbert kapitányt.

A hosszú úr az első kellemes hír hallatára sietősen a jelzett irányba fordította a fejét s miután valamivel kényelmesebben a derekát és a lábait is a fejéhez igazította, vastag szemüvegén keresztül beható vizsgálat alá vette azt a csodás lényt, aki esetleg felvilágosítást adhat neki Róbert kapitányról.

Először emeletnyi magasságban kémlelte a bencés kolostor előtt lejtősen lefutó járdát, mert azt gondolta, hogy annak a csodás lénynek, aki min-

den vízi teremést ismer, okvetlenül óriásnak kell lennie. Csak amikor teljesen üresnek találta a magasabb levegőrétegeket, szánta magát rá, hogy fokozatosan lejjebb eressze a tekintetét, míg végre egy tizenhárom-tizennégyéves fiún akadt meg a szeme.

— Az volna az a tudós izé? — kérdezte csalódottan a hosszú úr a kolostor előtt lépegető fiú felé mutatva.

— Az, az — erősítette a kis kópé. — Csak tessék megszólítani, amikor ideér. Ismer az minden halat, matrózt, bogarat, kapitányt, csigát!

A biztató szóra ismét reményteljes érzés öntötte el a hosszú úr szívét, amit szakállának eleven rezgése külsőleg is elárult. Vastag szemüvegével újból célba vette a járdát s nagyobb érdeklődéssel vizsgálta a feléje közeledő fiút, akit most már nem talált olyan mindennapi alaknak, mint az imént. Különösen az tűnt fel neki, hogy a fiú arca erősen kifejlett, majdnem izmosnak mondható termetével ellentétben fölötte fiatalos, sőt gyermekes volt. A szemeiből viszont annyi bátorság, akarát s elhatározottság sugárzott ki, hogy egy felnőtt embernek is bőven elég lett volna. És a járásában, a viselkedésében is volt valami, ami az első pillanatra megkülönböztette a közönséges lényektől. Pompásan illett neki a tengernagyi sipka, a szélfogós matrózing, az apró csokorba kötött nyakkendő, a zsebes deréköv, az olcsó vászonzubbony,

noha minden ruhadarabja elárulta, hogy nem sok időt tölt az öltözködéssel. Itt is, ott is akadt rajta egy kis fölösleges gyűrődés, egy kis szabálytalanság, ami azonban egyáltalán nem ártott a tulajdonos tekintélyének.

— Kérem szépen, alázattal — szólalt meg elfogódva a hosszú úr, amikor a váravárt fiú éppen elhaladni készült előtte —, nem kegyeskednék megmondani neked, hogy hol találhatnám Róbert kapitány urat? Fiume tisztelt lakosságának legalább a felét megkérdeztem már, de senki sem tudott útbaigazítani.

— Ah, Róbert kapitányról van szó! — kiáltott fel a fiú csengő hangon. — Hát ezen a néven akkor sem talált volna rá, ha Fiume lakosságának a másik felét is végigkérdezősködté volna.

— Talán megváltoztatta a nevét a kapitány? — rémüldözött a hosszú úr.

— Szó sincs róla — nyugtatta meg a fiú. — Hivatalosan Róbert kapitány az most is, de akik ismerik, azok már régen elfeledték a hivatalos nevét.

— Kérem szépen alázattal, ha meg nem sérteném, hát megvallom, hogy nem értem a dolgot — jelentette ki álmélkodva a hosszú úr, miközben belső felindulásának külső megnyilvánulásaképpen a szakálla heves hullámmzásnak indult.

— Ha megengedi, egy igen alkalmas példával szívesen megvilágítom a dolgot.

— Ó, ó! — hajlongott udvariasan a hosszú úr.

— A jó példa a következő — vette fel sietve a szót a fiú. — Ha például valaki engemet az én igazi nevemen, azaz Galambos néven keresne, bizony aligha akadna Fiumében ember, aki útbaigazítaná. De ha azt kérdezné, hogy hal lakik Hájás Muki, a legkisebb gyermek is elvezetné hozzánk.

— Ah, tehát Hájás Mukihoz van szerencsém?!
— kiáltott fel nagy lelkesedéssel a hosszú úr.

— Szolgálatjára, uram. De most már én is megkérdezem, ha meg nem sérteném, hogy honnan ismer engem?

— Hogy honnan ismerem? Hát olvastam, nem is egyszer, de háromszor is elolvastam az ön regényes történetét: „Hájás Muki érfalvi kalandjai“, „Hájás Muki mint Robinson Crusoe“, „Hájás Muki aládában“! Pontosan ismerem én az ön életét apró gyermekkorától kezdve. Tudom, hogy a szülei Érfalván laknak és hogy a testvérét Feruskának hívják. Ismerem a nagybátyját, a Laci bácsit is, akinek itt Fiumében hajógyára van s azonfölül is gazdag és tekintélyes kereskedő. Ez a Laci bácsi önt Érfalváról elhozta ide Fiuméba, hogy jó kereskedőt és bátor tengerészt neveljen az unokaöccséből, akire egykoron majd nyugodtan rábízhatja a gyárát, meg nagyforgalmú kereskedelmi üzletét. Nos, fiatal barátom, ezek után elhiszi, hogy ismerem önt?

— Szolgálatjára, uram, elismerem.

— Helyes — nyomta meg a szót a hosszú úr és szelíden lesimította a szakállát, amelynek szinte minden szála külön táncot járt a belső boldogság hatása alatt, miközben az orra mellett őrködő, keményre kikent bajuszcsóvák méltóságos merevséggel hajlongtak. — Most pedig — folytatta némi szünet után — rajtam a sor, hogy bemutassam magamat: dr. Édes Józsiás vagyok, a budapesti „Sohse halunk meg“ életbiztosító-társulat vezértitkára.

— Uram — válaszolta Muki, Édes Józsiás csontos kezét tengerézmódra megrázva —, boldog vagyok, hogy önt megismerhettem.

— Kérem szépen alázattal, én még boldogabb vagyok, mert a kitűnő ismeretségen felül még abban a szerencsében is részesülök, hogy az ön segítségével valahára Róbert kapitány nyomára jutok — udvariaskodott Józsiás úr és szinte a lélekzete is elállt, úgy rázta nagybecsű ismerőse jobbját, mert hamarjában azt hitte, hogy a tengeri embereknél ilyen a divat. Már pedig Édes Józsiás roppant sokat adott az udvariasság külső formáira.

— Lám — jegyezte meg mosolyogva Muki —, az ismerkedés hevében messze eltértünk a tulajdonképeni céltól, Róbert kapitánytól, akit általánosan „Sirály“-nak hívnak. Hogy miért azt magam sem tudom. De annyi bizonyos, hogy ezen a néven mindenki ismeri és akár ez a kisfiú is elvezeti önt hozzá — s hamarjában körülnézett, hogy

az imént még a Józsiás úr hosszú árnyékában
kuksoló fiúcskát idegenvezetőnek léptesse elő. A kis

*Muki tengerézmódra megrázta
Édes Józsiás kezét.*

kópé azonban eltűnt. Valószínűleg a legközelebbi
cukrosboltba ment, hogy a Józsiás úr fényes koro-
náját illendően értékesítse.

— Ejnye na, elpárolgott a kis huncut — sopánkodott Józsiás úr.

— Mit sem tesz — nyugtatta meg Muki. — Van még annyi időm, hogy magam is elkísérhetem csaknem egészen Róbert kapitány házáig. Az út nem hosszú, de egy kissé fárasztó. Jól fel kell menni a hegyre, mert a szőlőskertek mögött van a ház.

— Kedves barátom-uram, nagyon lekötelez háttartalan szívességével — áradozott Józsiás úr.

— Uram, örömmel állok szolgálatjára — felelte természetes egyszerűséggel Muki s azzal már meg is indult a bencések kolostora felé, ahonnan az állami főgimnáziumhoz, majd az igazságügyi palotához kanyarodott s végül a kormányzói palota és József főherceg palotája között elhaladva nekivágtak a meredeken domborodó hegyhátnak.

Muki a lehetőségig egyenes irányban haladt. A hosszan kígyózó utak helyett keskeny ösvényeken vezette Józsiás urat, aki láthatóan jól bírta a hegymászást s csak a gorombább kapaszkodóknál állt meg egy-egy percre, hogy rendbehozza szapora lélekzetvételét s az orra mellett peckesen őrködő bajusz-csutakjait, amelyek gazdájuk dús verejtékezése következtében hajlandóságot mutattak a lekonyulásra. Az ilyen apró pihenések alatt a beszélgetés is megelevenedett közöttük.

— Mi van Rózsa nénivel, azzal a távoli rokonnal, aki Laci bácsi háztartását vezeti? — tudako-

zódott Édes Józsiás, akit minden érdekelt, ami Hájas Mukival kapcsolatban volt.

— Köszönöm, jól van. Az igaz, hogy most is nagyot hall, de ezen már nem lehet segíteni.

— És még mindig Zöldi Mátyás úr Laci bácsi üzletvezetője és Malák a főraktárnok?

— Igen.

— Na, azon a Malákon sokat nevettem. Had-vezérnek képzelet magát s még csak közlegénynek se vették be, mert lúdtalpa van. S hogy haragudott, amiért a sorozóbizottság visszautasította! Azt kiabálta, hogy Napoleonnak is lúdtalpa volt.

— Szeret nagyokat mondani, de azért igen derék ember — jegyezte meg szerényen Muki.

— Nos, kedves barátom-uram, és mivel foglalkozott ön az utóbbi években? — kérdezte hirtelen, minden átmenet nélkül Édes Józsiás és vastag szemüvegén keresztül fürkésző tekintetet vetett fiatal ismerősére. — Talán valami újabb kalandozás terveit szövögette?

— Nem, nem — tiltakozott Muki a fejét tagadólag rázva. — A kalandozásoknak örökre vége. Ha nem venné dicsekvésnek, azt mondanám, hogy megjött már az eszem. Most minden időmet komoly tanulással töltöm. A hajózási iskolát szerencsésen elvégeztem. Az utolsó vizsgát csak most nemrégiben tettem le, de a bizonyítványt nem adták ki, mert még nagyon fiatal vagyok. Három évig vár-

nom kell. Addig még csak segédtsízt sem lehetek. Legfeljebb tiszteletbeli gyakornok.

— Ez nagyon szép dolog — bólongatott a fejével Édes Józsiás.

— Ezen az utolsó vizsgán véletlenül ott volt Róbert kapitány is és kezet fogott velem.

— Én is kezet fogtam volna — jelentette ki ünnepélyesen Édes Józsiás és erősen megragadta a Muki jobbját, hogy legalább utólag kipótolja a mulasztását.

Azután ismét felkerekedtek és tovább ballagtak a meredek hegyi ösvényen, majd meg újból meg-megállapodtak egy kis pihenőre. Amikor a szőlőskertek aljába értek, Muki a legnagyobb gyöngédséggel értésére adta Józsiás úrnak, hogy tovább már nem kísérheti. De további kalauzolásra nincs is szükség, mert Róbert kapitány villája éppen annak az útnak a végén fekszik, amelynek az elején most megállottak.

— Kérem szépen alázattal — hálálkodott Józsiás úr és hamarjában leült az egyik szőlőskert mesgyéjét biztosító határköre —, a világért sem venném a lelkemre, hogy miattam bármit is elmulasztson.

— Megvallom — felelte fontoskodva Muki —, nem valami jelentéktelen, mindennapi dologról van szó. Ma délelőtt tizenegy órakor olyan esemény színhelye lesz a Baross Gábor-kikötő, amilyent

Józsás úr hamarjában leült egy határköre...

még a legöregebb fiemei sem ért meg. Árverés, hajó-
árverés lesz!

— Ah! — csodálkozott udvariasságból Józsiás úr, mert a dolog voltaképen nem érdekelte és fiatal barátja beszédjén inkább azért kapott, hogy közben megpihenhessen és a zsebkendőjével kellően letapogathassa az izzadságot a homlokáról és az orráról.

— Néhány szóval, ha érdekli önt, elmondhatom a nagy esemény előzményeit.

— De mennyire érdekel! — fuldokolta Józsiás úr, mert gyorsan fujtató tüdeje a feje körül fehér rajokban gomolygó, molyszerű állatkákból egy párat beszippantott.

— Úgy történt, — folytatta hévvel Muki — hogy Thomas Pedersen kopenhágai cethalászmester „Aalborg“ nevű gyönyörű hajójával a Déli-Jeges-tengert járta, miközben súlyosan megbetegedett. Valami különös baja lehetett szegénynek, mert azt mondta a környezetének, hogy az egész világon csak egy orvos van, aki segíthetne rajta, és az az orvos Budapesten lakik.

Erre megfordították az „Aalborg“ orrát és az Indiai-óceánon, a Vörös-tengeren, a Szuezi-csatornán s a Földközi-tengeren át szerencsésen bevitorláztak és begözöltek az Adriába. Mert az „Aalborg“-nak a vitorláin mellett gépje is van. A hat hétig tartó út azonban teljesen megtörte a szegény

Thomas Pedersent. Fiumében még élve szállították ugyan partra, de másnap meghalt.

— Higyje el, hogy nagyon sajnálom szegény Pedersent — jelentette ki meghatottan Józsiás úr.

— Én is — tette hozzá Muki s aztán az órájára tekintve, még gyorsabban pergett a szája. — Ennek a Pedersennek nem voltak egyenes örökösei, csak távoli és még hozzá szegény rokonai, akik a váratlan örökségen azonnal osztozkodni akartak. És itt kezdődik a dolog érdekes része. Az örökösök a német tengeralattjárók pusztító működése miatt nem merték megkockáztatni azt, hogy az „Aalborg“-ot hazautazzassák Dániába és otthon értékecsítsék. A németek ugyanis a semleges hajók közül is felette sokat elsüllyesztettek. Addig pedig, amíg a háború véget ér, már csak azért sem akartak várni, mert a hajót a fiumei kikötőben is baj érheti. Valamelyik ellenséges repülő bombája éppen az „Aalborg“ fedélzetére pottyánhat. Ezért elhatározták, hogy a hajót nyilvánosan elárvereztetik és a befolyt pénzen megosztózkodnak. A személyzetnek mindjárt fel is mondtak. Csak az öreg csónakmestert, Andersen bácsit hagyták meg a hivatalában, hogy az árverésig őrizze a drága jószágot.

— És lesznek-e árverezők e bizonytalan időkbén? — kérdezte Józsiás úr, két tenyerével irgalmatlanul paskolva az izzadt arcára tapadt molyokat.

— Nem sokan, mert a hajót a háború alatt alig lehet használni és a beléje fektetett pénz kamato-

zatlanul heverne. Már pedig nagy összegről van szó. A kikiáltási összeg 100.000 korona. Azt beszél-
lik, hogy Budapestről, Bécsből, sőt Berlinből is
érkeznek árverezők. De eddig még senki sem látta
őket. Helybeliek azonban elég számosan akadnak a
tehetősebb halászok között, de ezek — amint Laci
bátyám mondja — csak afféle lesipuskások.

— Érdekes, — rázta a fejét Józsiás úr inkább a
molylepkék, mint az „Aalborg“ bizonytalan sorsa
miatt. — És miféle lények azok a tengeri lesipus-
kások?

— A lesipuskások kispénzű, de annál élelmesebb
emberek. Arra számítanak, hogy komoly vevők
hiányában a kikiáltási összeget leszorítják és eset-
leg potom áron megszerzik a hajót. A szegény
örökösök ugyanis úgy rendelkeztek, hogy az
„Aalborg“-ot a kikiáltási áron alul is el kell adni,
mert nekik pénzre van szükségük.

— Nos és az ön gazdag nagybátyja nem gondol
az „Aalborg“ alkalmi megvételére? — kérdezte
Józsiás úr egy pár elfogott molyt morzsolgatva
csontos ujjai között.

— Nem, pedig én fölötte óhajtanám, — mondotta
vagy inkább sóhajtott a Muki. — A nagybátyám
azon az állásponton van, hogy mi nem vagyunk
halászok, tehát nem illik, hogy a halászok kezéről
elüssük a hajót. Azt azonban megtette, hogy két
magyar halásznak kamatmentes kölcsönt ígért, ha

kedvük volna és jutányosan meg tudnák venni maguknak a hajót.

— Ez már szép dolog, derék dolog! — lelkesedett Józsiás úr és engedelmet kért Mukitól, hogy mint a nagybátyja helyettesének megszoríthassa a kezét.

— Kérem, mélyen tisztelt Édes Józsiás úr, — folytatta a fiú keményen visszaszorítva a hosszú úr baráti markolását — a nagybátyám ezzel a nemes cselekedetével engem is teljesen kielégített, mert nagyon szeretem azt a két szorgalmas, talpig becsületes magyar halászt, a két hűséges komát: Csonka Gergő és Keszeg András uramékat.

— A nevük is megnyerő, határozottan megnyerő. S honnan kerültek ide ezek a derék emberek? Mert szíves engedelmével úgy sejtem, hogy nem fiumei bennszülöttek, — jegyezte meg élénk érdeklődéssel Józsiás úr, aminek elsősorban az volt az oka, hogy a kellemetlenkedő molyfelhők más irányt vettek és így nyugodtabban szedhette magába a levegőt.

— A Balaton mellékéről kerültek ide.

— S ugyan hogy tudták otthagyni azt a szépséges magyar tengert?

— Könnyezve, sírva hagyták ott a balatonparti kis tanyát, ahol a dédapjuk dédapja is halászattal kereste meg a mindennapi kenyerét.

— De miért, miért!? — sürgetőzött Józsiás úr és a kíváncsiság annyira erőt vett rajta, hogy csaknem türelmetlenül simogatta idegesen rezgő szakállát. Mert Józsiás úr szakállá olyan természetű volt,

hogy gazdájának minden indulatát visszatükrözte. Tudott ez a szakáll örülni, mosolyogni, nevetni, sírni, bánkódni, sőt még haragudni is. És ezt a sokféle indulatot a rezgés különböző fokozatával fejezte ki. Ezúttal idegesen rezgett. De nem sokáig, mert Muki szavai hamarosan lecsillapították.

— Kérem, — magyarázta készséggel a fiú — úgy történt, hogy a Balaton halászatát bérbeadták valami részvénytársaságnak és a kis halászokat eltiltották mesterségük szabad folytatásától. Ezt a csapást nem tudta elviselni a két koma. Búnak eresztették a fejüket. És addig búsultak, mígnem elhatározták, hogy Fiuméba költözködnék és ott tovább folytatják a mesterségüket. Azt gondolták, hogy a tengert talán még nem vették birtokukba a részvénytársaságok.

— Pompás gondolat! — kiáltott fel Józsiás úr és a szakállja is elárulta, hogy meg van elégedve a balatoni halászok elhatározásával.

— Úgy cselekedtek, amint elhatározták, — vette fel a szót újra Muki. — Laci bácsim, akinek hosszú éveken át füstölt fogast szállítottak, szívesen segített rajtuk kölcsönrel is, jó tanáccsal is. A nagy tengert, ahogyan ők nevezik az Adriát, hamarosan megszokták és Isten áldása volt a munkájukon is. Ma már szép házacskájuk van s négy bárkájuk járja a tengert.

— És most — tette hozzá diadalmasan Józsiás úr, mintha csak a tulajdon vagyonáról volna szó

— úgy állanak, hogy egy hatalmas halászhajóra is szemet mernek vetni.

— Tökéletesen igaza van, Józsiás úr. És én éppen azért sietek, hogy Keszeg András uramnak, aki belülről még nem látta az „Aalborg“-ot, aprólékosan megmutogassak mindent.

— Akkor hát nem tartóztatom tovább és nagyon, de nagyon köszönöm, amit eddig értem tett. Ennek az egyenes útnak a végén most már egyedül is rá-találok Róbert kapitány úrra, — hajlongott udvariasan Józsiás úr.

— Minden bizonnyal, uram, — válaszolta kevesebb hajlongással, de ugyanolyan udvariassággal Muki. — Az azonban kétséges, hogy Róbert kapitányt otthon találja. Ő ugyan a háború kitörése óta csak féligmeddig van szolgálatban, de azért mindig talál magának valami elfoglaltságot, hogy ne kelljen szilárd talajon épült házban kuksolnia szárazföldi patkányok módjára. Ám az édesanyját okvetlenül a villában találja és az pontos adatokkal fog szolgálni. És most, uram, Isten önnel!

— Isten önnel! Köszönöm, nagyon köszönöm! Szeretném még azt is mondani: Viszontlátásra! A legközelebbi viszontlátásra! De nem mondom, nem mondhatom, mert lehetőleg gyorsan, talán már ma este visszaindulok Budapestre és valószínűleg sohasem térek vissza Fiuméba. Tehát egyszerűen csak úgy búcsuzom: Isten önnel! — búcsuzkodott igaz

meghatottsággal Józsiás úr, amit szakállának méltóságos hullámozása is megerősített.

— Két, véletlenül összetalálkozó út olykor örökre elválík egymástól, máskor meg szüntelenül keresztezi egymást. Bátran mondhatjuk tehát azt is: A viszontlátásra! — válaszolta Muki a meghatottságnak szintén nem minden jele nélkül, amit egy szelíd, kedves mosollyal iparkodott elnyomni. Aztán a sapkájához emelte a kezét, könnyedén meghajolt és mindjárt rá csaknem repülve iramodott lefelé a meredek lejtőn.

Józsiás úr némán, megdöbbenve nézett fiatal ismerőse után, amíg csak el nem vesztette vastag szemüvegje elől kedves alakját. Úgy érezte, mintha valami nagy veszteség érte volna. Szakállának szabálytalan rándulásai is azt mutatták, hogy gazdájának a szíve fáj. Igen-igen, Józsiás úrnak valóban fáj a szíve az ismeretlen ismerős után, aki feltűnő fiatalsága ellenére oly okosan és illedelmesen tudott viselkedni, amilyenre sok ember öreg korában sem képes.

— „Két, véletlenül összetalálkozó út olykor örökre elválík egymástól, máskor meg szüntelenül keresztezi egymást“. Szép, nagyon szép és igaz mondás. Hátha a mi utaink még újból és újból összetalálkoznak?! — tünődött magában Józsiás úr és ki tudja, meddig elmélkedett volna még, ha egy darázs bele nem ütődik az orrába. Szerencséjére az egyik bajusz-csutak, amint az önfeláldozó testőr-

höz illet, idejében fel fogta a darázs fullánkját, s így a kellemetlen összeütközésnek nem lett látható következménye.

— Pardon! — legyintett a kezével a darázs után Józsiás úr és azzal nekivágott az egyenesen fölfelé szaladó hegyiútnak.

Valami háromnegyed óráig botorkálhatott Józsiás úr az irdatlan kövek között, amelyeket a szabadon lefutó esővíz mosott ki a gondozatlan út agyagágyából, amikor zihálva és izzadva elérkezett az utolsó villához.

— Mi? Ez villa? — lihegte nagyokat szuszogva Józsiás úr. — Vagy itt talán minden magányosan álló házikót villának neveznek?

És ebben teljesen igaza volt Józsiás úrnak. Az a szerény külsejű, megvakult meszelésű, rogyant tetejű és feltűnően alacsony házacskó, amely a mélyen kimosott út szélén árváskodott, minden egyének nevezhető volt, csak éppen villának nem. S ráadásul léckerítéséből is csak legfeljebb minden harmadik-negyedik fog maradt meg a régi jó idők emlékéül. Józsiás úr azt várta, hogy remek, tornyos nyaralót talál majd, amelynek üveges verandáján délszaki növények között ringó hintaszékben pihenve fogadja őt Róbert kapitány.

— Mindegy, nem a villa teszi az embert, — nyugtatta meg magát Józsiás úr és a házikó főbejárata felé közeledett, amely a homlokzatfal közepén mintegy két méternyire előugrott és csalódásig olyan

formája volt, mint az őrtálló katona faköpönyegének.

A mélyen bevágódott hegyiútról néhány rozszant falépcső vezetett fel a villa előtt húzódó partszegélyre, a paréj azonban úgy belepte az avatag holmit, hogy Józsiás úr nem vette észre és tiszteletreméltó buzgalommal a part sziklás-köves falán iparkodott feljutni. Lehet, hogy idővel ezen az úton is célhoz jutott volna, de ez kétségtelenül vita tárgyául szolgálhat, amennyiben Józsiás úr leghevesebb erőfeszítése pillanatában kinyílt a villa faköpönyeges ajtaja és apró tipegéssel egy matróz kacsázott ki rajta hatalmas dézsával, amelynek tartalmát nyilvánvalóan az út mélyébe szándékozott lötytyinteni.

A matróz nem láthatta az út meredek falán fölfelé kapaszkodó idegent, Józsiás úr sem vehetett tudomást a közelgő veszedelemről, s így történt, hogy a dézsa tartalma a nyakába zúdult.

Józsiás úr ijedtében felsikoltott és lezuhant az út tapadós porába. De megijedt ám a matróz is. Meglepetésében okosabbat nem tudván művelni, ő is nagyot kiáltott és mintha ezzel minden tőle telhetőt megtett volna, bámész szemekkel nézte a porban heverő hosszú embert. A szokatlan zajra azonban hamarosan megjelent a villa többi lakója is, matrózok, nőcselédek és egy őszhajú matróna, akik késedelem nélkül felszedték Józsiás urat és becipelték a villába, ahol az őszhajú matróna parancsára

A dézsa tartalma Józsiás nyakába zúdult.

megmosdatták, kikefélétk és végigporolták a derék urat.

Bizony, jó félórába is beletelt, amíg az ijedtségtől, a mosdatástól és porolástól szóhoz tudott jutni

Józsiás úr. De akkor aztán ismét a régi volt. A szeméből a vastag ókuláriumon keresztül is csak úgy áradt a szelídség, elázhatatlanul kifent két bajuszcsutakja délceg merevséggel örködött az orra körül és a szakálla a teljes megelégedés jegyében reszketett.

— Asszonyom, — hajlongott utánozhatatlan udvariassággal az őszhajú matróna előtt — kegyes engedelmével ezennel bemutatom magamat: dr. Édes Józsiás vagyok, a budapesti „Sohse halunk meg!“ életbiztosító társulat vezértitkára és Róbert kapitány urat keresem.

— Jó helyen jár a vezértitkár úr, én Róbert kapitány anyja vagyok. Am mindenekelőtt bocsánatot kell kérnem...

— Asszonyom, — vágott közbe Józsiás úr megfelelő hajlongások között — alázattal esedezem, erről egy szót se! Pusztá véletlenség az egész és reám nézve a legfontosabb az, hogy végre beszélhetek Róbert kapitánnyal.

— A fiam a háború kitörése óta állandóan Fiumében tartózkodik ugyan, itthon azonban csak vendégképen szokott megfordulni. Annyira megszokta a tengert, hogy attól még a mostani körülmények között sem tudott elszakadni. A kikötőben tétlen pihenésre kényszerített hajók gondnokságával bajlódik. Hol az egyikén, hol a másikon üti fel a tanyáját, amint éppen a kedve tartja. Jelenleg, úgy

tudom, hogy a... na, hirtelenében nem jut az eszembe... Tom! Tom! Hé, Tom!

— Parancsára! — hangzott kívülről s nyomban

— Jó helyen jár, én Róbert kapitány
anyja vagyok.

rá belépett az a matróz, aki Józsiás urat nyakon öntötte. Egy kissé meg is volt illetődve az öreges legény, mert azt hitte, hogy vigyázatlanságáért számadásra vonják.

— Tom, — fordult a belépőhöz az őszhajú matróra — mondd csak, melyik hajón lakik most a kapitány?

— Parancsára a „Debrecen“ oceánjárón! — harsogta Tom megkönnyebbült szívvel.

— Jól van. Ezt az urat majd elvezeted a kapitányhoz. Most pedig elmehetsz.

— Asszonyom, — hajlongott boldogan Józsiás úr — rendkívüli kegyességével örök hálára kötelezett. Nem is tudom, hogyan köszönjem meg végtelen szívességét. Sőt mindjárt hálátlannak is mutatkozom, hogy azonnal távozni készülök, mert sürgős dolgom van a kapitány úrral.

— Szó sincs róla, — jelentette ki gyengéden, de katonás határozottsággal a háziasszony. — Tönkretenné magát, ha visszafelé is gyalog tenné meg az utat. Tom majd kocsit hoz, ön pedig addig pihen és megszemléli a fiam gyűjteményeit.

Józsiás úr nem az az ember volt, aki makacsul vissza tudott volna utasítani ilyen kedves figyelmet. Némi enyhe vonakodás után, amit ilyen helyzetben a finomság elengedhetetlen megnyilvánulásának tartott, elfogadta az ajánlatot és a háziasszony társaságában elindult a kapitány gyűjteményeinek megtekintésére. Szakállának bizonytalan rezgése azt mutatta, hogy egyáltalán nem fűz valami különös reményeket a kapitány gyűjteményeihez, amelyek bizonyára a szokásos tengeri kagylókból, csigákból, taplósipkákból, kínai vagy japán

ruhadarabokból s manapság már a vadembereknél sem használatos lándzsákból és íjakkól állanak. Annál nagyobb volt aztán a meglepetése, amikor a várt semmiségek helyett olyan gyűjtemény került a szeme elé, amilyent a leghíresebb múzeumban is két kézzel fogadnának. Először is magának a villának terjedelmessége, szépsége lepte meg. Az a kopott házikó ugyanis, amelyet az útról látott, csak melléképület volt a kertész és a szolgálattevő személyzet egy részének számára. Az igazi villa jóval lejjebb feküdt. Emeletes, fent is, lent is oszlopsoros palotácska volt keleties tetőzettel, amelyet tropikus növényzet borított.

A gyűjtemény tárgyai az emeleti termeket az utolsó zugig megtöltötték. Józsiás úr hamarjában azt sem tudta, hogy hová forduljon, mit nézzen. Ami a szeme elé tárult, az neki mind új, szokatlan és érdekes volt. Kitömött jegesmedvék, fókák, rozmárok, a sarkvidék százféle szárnyasa és mindegyik mellett rézkeretes alumínium-lapocska, rajta Róbert kapitány neve az idő és hely megjelölésével, hogy mikor és hol lőtte. Grönland, a Spitzbergák, a Ferenc József-föld s az Új-Szibériai szigetek mellett olyan sarkvidéki földek, szigetek és tengerek kerültek Józsiás úr vastag pápaszeme elé, amelyeknek a létezéséről sem volt tudomása. A földrajz egyébként is gyenge oldala volt és diákkorának is leg-szomorúbb emlékei közé tartozott.

A medvés és madaras termék után a eszkimós

szobák következtek. Életnagyságú eszkimó-figurák, gyerekek, suhancok, öregek, férfiak, asszonyok tel-

Józsás úr borzongva szemlélte a kitömött állatokat.

jes sarkvidéki öltözetben és mellettük festőies csoportosításban a fegyvereik, házieszközeik, halászati

és vadászati szerszámaik. Volt hókunyhó is gipszből, előtte hatos kutyafogat szánnal, mellette pedig üvegutánzatból jégzajlásos tenger valódi kajakkal.

A könyvtár a hosszú oldal-csarnokokban nyert elhelyezést. A falak mentén egymásra rakott amerikai üvegszekrénykéek tornyosodtak csipkés vár-bástyák módjára s bennük aranyoshátú, kutyabőrös könyvek szorongtak, amelyek valamennyien a titokzatos sarkvilágról szóltak. A szekrények fölött térkép-vázlatok, rajzok, fényképfelvételek borították a falat s kizárólagos tárgyuk szintén a sarkvidék volt. Az ijesztő jéghegyek, a hideget lehelő gleccserek, a befagyott, rianásos és zajló tengeri tájképek a nyári melegben is megborzongatták a szemlélő hátát.

Józsiás úr pedig ugyancsak jámbor halandó volt és ezt nem is titkolta el. Didergett, vacogott a tömérdek hó s jég láttára és folytonosan fokozódó álmélkodásában annyi „óh!“-t mondott, hogy a szája egészen meggömbölyödött.

— Uram, — mondotta a háziasszony, miközben az emeletről ismét lejutottak a földszintre — őszinte csodálkozásából arra következtetek, hogy közelebb-ről nem ismeri a fiamat.

— Oh, — szaladt ki a megszokott szó Józsiás úr száján — határozottan állíthatom, hogy egyáltalán nem ismerem Róbert kapitány urat. Azt azonban a látottak után már érteni kezdem, hogy miért ajánlották nekünk Róbert kapitány urat, mint olyan embert, akire bátran rábízhatjuk az ügyünket.

— Nem tudom, hogy miről van szó, de ez nem is tartozik rám, — felelte az őszhajú matróna, kezével gyengéd, elhárító mozdulatot téve. — A fiam maga intézi a dolgait és én, megvallhatom őszintén, nem is tudnék tanácsot adni neki. A messze világot nem ismerem, mert megboldogult férjem csak úgynevezett „rövidjاراتú“ kapitány volt. Egy s ugyanazon a hajón szolgált egész életében s az útja is mindig ugyanaz volt: Fiumétól Triesztig, Velencéig, Anconáig és vissza. A fiam azonban nem elégedett meg az Adria szűk határaival. Tizenhatéves korában már igazi oceánjáróra került s a végtelen tengerek hátán nőtt emberré. A legkeményebb megpróbáltatásokat a kanadai „William-House“-cég szolgálatában kellett kiállania. Tíz hajóval egyfolytában öt esztendőt töltött az Északi-Jegestengeren. Cetekre, fókákra s rozmárokra vadásztak. Az évi zsákmányt minden esztendőben két hajó hozta haza. A hatodik nyáron a fiam is szerencsésen visszatért az utolsó két hajóval. Nagy osztalékot kapott a cégtől. Akkor vette meg ezt a villát, hogy legyen hol elhelyeznie a sarkvidéken szerzett gyűjteményeit.

— Asszonyom, — hajlongott Józsiás úr ezúttal már nem csupán udvariasságból, hanem nagyfokú elragadtatásának hatása alatt is — szívem mélyéből köszönöm becses felvilágosítását. Az ön szavai teljesen megnyugtатnak abban a tekintetben, hogy Róbert kapitány úr világlátott, sokat tapasztalt, sok szenvedésen és megpróbáltatáson átment ember, aki

biztosan meg fogja nekem mondani, hogy a mi nehéz ügyünkben mit kell, vagy mit nem kell tennünk, mit merészelhetünk vagy kockáztathatunk.

— Vezértitkár úr, — mondotta nyomatékosan a háziasszony — az a nagy bizalom, amellyel ismeretlenül is megajándékozta a fiamat, arra késztet, hogy valami egészen jelentéktelen külsőségre előkészítem önt. Az én fiam az oceánokon s nem a budapesti finom társaságokban töltötte el életének javarészét. Komor, kevésszavú ember, de a szavára várat építhet.

— Parancsára, a kocii itt van az alsó kapu előtt! — jelentette Tom hirtelen betoppanva és katonásan összeütve vaspatkós bakancsait.

Józsiás úr, aki alig várta már, hogy Róbert kapitánnyal szemtől-szembe állhasson, erős hálálkodások között búcsút vett a szeretetreméltó matrónától és Tom társaságában a kocsihoz sietett. A kövekező percben már mint valami óriási gumilabda, úgy ugrált, szökdécselt Józsiás úr a fékezetlenül lefelé futó kocii ülésén.

Amikor a szőlők s a kertek közül kikanyargott a rázós jármű, éppen delet harangoztak. Józsiás úr megcsóválta a fejét. Úgy látszik, hogy sokallotta az időt. Hét óra óta törte magát Róbert kapitány után s még mindig nem volt célnál. A sok haszontalan lőtás-futásnak és késedelmeskedésnek azonban nem ő volt az oka s ez a tudat némileg megnyugtatta.

II.

Háztűznézés az „Aalborg“-on.

Muki, amikor Józsiás úrtól elvált, nyílegyenesen rohant lefelé, hogy minél hamarabb az „Aalborg“-nál lehessen. Egy kicsit elbeszélgette az időt az érdekes idegennel s ezt most úgy igyekezett pótolni, hogy nem elégedett meg a szerpentes utat átszelő ösvények rövidítésével, hanem — ahol csak tehetett — a kerteken s a kaszálókon is keresztülvágott. Az utolsó dombtetőn, amely után már a Felső-város szegényes utcásorai következtek, megnézte a zsebóráját s az arcán elömlő derűtség világosan elárulta, hogy minden rendben van. Egy pillanatra még meg is állt, hogy a magas pontról végigtekintse a kikötő gyönyörűséges panorámáját. A gondolat gyorsaságával siklott el a szeme a rakpart fölött az isztriai határtól a Fiumara torkolatáig, édes mosollyal köszöntve annak minden ismerős részecskéjét, a Danubius-hajógyárat, a Dokk-medencét, a Whithead-gyárat, a Kőolaj-kikötőt, a Mária Valéria-, a Rudolf-, a Zichy-, az Adamich-mólót, a Mária Terézia hullámtörőt és ezúttal valamennyi ismerős között a legérdekesebbet: a Baross Gábor-kikötőt.

Igen, a Muki szívében most senki és semmi sem versenyezhetett a Baross Gábor-kikötővel, mert annak a kőkarjai között pihent az árverés alá ke-

rülő cethalász-hajó, az „Aalborg“. S bár zsúfolva volt az egyébként is szűk kikötő a háború viharától hazahajtott vitorlásokkal, a fiú éles szeme az árbo-cok erdejében is felismerte az „Aalborg“-ot. Ott feküdt a kikötő belső kapujánál, szorosán odasimulva a rakpart cementfalához. Fémveretes oldalán csillogva táncoltak a napsugarak s a dán lobogó vígan lengett a tatján, mitsem sejtve arról, hogy néhány óra múlva új színnek kell átengednie a helyét.

— Éljen! — kiáltotta a fiú lelkesülten és tenger-nagyi sipkáját az „Aalborg“-felé lobogtatta. Aztán villámgyorsan leszaladt a dombról, belevetette magát az utcák tömkelegébe és egy rövidke félóra múlva már a Riva Colombo-n szedte a lábait, jobb-jával erősen integetve az „Aalborg“ fedélzetén pi-pázgató Andersen bácsinak.

— Adj' Isten, tisztelt szomszéd! — köszöntötte valaki meglepetésszerűen Mukit, aki nagy sietségében se látott, se hallott.

— Ah, Gerő bácsi, András bácsi! — örvendezett Muki, amikor hátrafordulva megpillantotta a két magyar halászt, akik ugyan egészen más városrészben laktak, de balatoni szokás szerint, szeretetük és ragaszkodásuk jeléül „megszomszédolták“ a derék fiút.

Ugyanaz a napbarnított arc bizalomkeltő voná-saival, egyenestekintetű szemek, lekonyult bajúsz, csak éppen hogy András koma Gergő kománál valamicskével idősebbnek mutatkozott. Az ötven-

től azonban még András koma is messze járhatott, mert a haján nyoma se látszott a dércsípésnek.

— Siettem, mert azt hittem, hogy András bácsiék már várakoznak rám a hajónál. Közben ugyanis egy kis dolgom akadt —, mentegetőzött Muki.

— Így is, úgy is köszönjük a tisztelt szomszéd fáradságát —, bólongatott a fejével Csonka Gergő.
— Sokat adunk a tisztelt szomszéd iskolai okosságára. Mert sok furcsaság van ezen a hajón. Én már töviről-hegyire megnéztem ugyan minden porcikáját, de sok dolognak még most sem értem a csínját-binját. Azért hát azt mondtam a komámnak, aki mindezideig csak kívülről mustrálta a hajót, hogy kérjük meg a szomszédot, ha talán szíves volna velünk együttesen szemlét tartani. A tisztelt szomszéd a maga iskolai okosságával megmagyarázza majd a furcsaságokat. Aztán mi, már mint én meg a komám, a hajó bakterével se tudjuk megértetni magunkat.

— Az, az — erősítette Keszeg András —, nagyon nyakatekert nyelven beszél az öreg Andersen.

— Én már mindennel tisztában vagyok —, nyugtatta meg Muki a komákat. — Úgy ismerem az „Aalborg“-ot, mintha mi építettük volna. Mondhatom, hogy pompás munka. Ilyent minden száz esztendőben csak egyszer csinálnak. Elhúnyt gazdája ugyanis, Thomas Pedersen, nemcsak cethalász volt, hanem tudománykedvelő ember is. A halásza-

tot csak azért űzte, hogy pénzt szerezzen tudományos kutatásaihoz.

— Hát aztán mit kutatott? Újféle, nagy, kiadós halakat? — kérdezte Csonka Gergő.

— A sarki tengerek természeti viszonyait tanulmányozta —, felelte mosolyogva Muki. — Az „Aalborg“-ot tehát úgy építette és rendezte be, hogy könnyen megküzdhessen a jeges tengerek minden veszedelmével. Az „Aalborg“-nak már a külseje is elárulja, hogy nem közönséges cethalászhajó. A rendesnél jóval nagyobb is. A belső felszerelése meg egyszerűen csodálatos. Őszintén megmondhatom maguknak, Gergő bácsi, hogy ez a hajó háromszor vagy négyszer annyiba került a gazdájának, mint a mennyiért a mai árverésen kikiáltják. Ha nem élnénk ilyen háborús viszonyok között és a szegény örökösök nem sietnének annyira az eladásával, akkor Fiumében nem akadna olyan ember, aki árverezni merne az „Aalborg“-ra. Bizonyára valamelyik amerikai pénzeszsák venné meg és a barátaival nagyszerű vadászkirándulásokat csinálna a sarki tengereken. Azért hát, András bácsi, ne hagyják magukat legyűrni az árverésen! Később, ha nem tetszik, duplán eladhatják.

— Hm, — ümmögött a bajusza alatt Csonka Gergő és jelentőségteljes pillantást vetett a komájára —, amit megszeret a magunkfajta ember, azon nyereséggel se ad túl.

— A jó hajócska olyan, mint a jó lovacska: nem

lehet pénzzel felmérni, — pillantott vissza komá-
jára Keszeg András nagy megértéssel.

— Hát itt volnánk, — jelentette Muki s lábával
gyengéden megbökte az „Aalborg“ vaskötélét,
amely a hajó orrát feszesen odafűzte a rakpart
egyik bakkjához. Aztán tölcseért csinált a két tenye-
réből, amire ugyan nem volt szükség s úgy szólín-
gatta Andersent, aki közben eltűnt a fedélzetről:

— Halló, Andersen bácsi! Halló! Halló! Ander-
sen bácsi!

A csalogató hívogatóra hamarosan felbukkant
az egyik nyíláson Andersen bácsi bozontos, erősen
szürkülő feje. A hajához hasonló színű volt a bajú-
szával egyazon kaszálót képező szakállja is, amelyet
a gazda hetenként sajátkezűleg szokott egy ujj-
nyira lekurtítani. Ez persze nem lehetett tökéletes
munka. Az olló az egyik helyen kevesebbet, a másik
helyen többet fogott s ennek következtében az An-
dersen bácsi arca szeszélyes dombvidékhez hasonlí-
tott. De amit az olló elrontott az öreg arcán, mind-
azért bő kárpótlást nyújtott a szakáll-kaszáló fölött
csillogó csillagpár: Andersen bácsi örök vidámsá-
got sugárzó kék szemei. Ha behúnyta a szemeit,
barátságatlan, ijesztő alak volt, akárcsak egy ha-
múban meghengergőzött jegesmedve; ha kinyitotta
a szemeit, nyomban bizalomkeltő, kedves teremtéssé
formálódott át.

— Jó napot, Andersen bácsi! — kiáltotta feléje
Muki.

— Jó napot, kis kapitány! — felelte vissza jókedvűen az öreg, mert így nevezte a tengerészeti dolgokban feltűnően járatos fiút, akit annyira megszeretett, hogy szinte belebetegedett, ha valamelyik nap elmaradt a látogatása.

— Mi újság, Andersen bácsi? Vannak-e új érdeklődők, akik meleggé teszik a mai árverést?

— Csak kis halak úszkálnak az „Aalborg“ körül, — legyintett a kezével megvetőleg az öreg, miközben keserű füstgomolyagokat eregetett kis kurta pipájából.

— Mégis kifélék? — tudakolta Muki.

— Helybeli halászok, akik sokat beszélnek, de kevés a pénzüik. Csak a kövér Frattát és a pisze Cavallanot kell komolyan venni. Ezek elmennek 50.000 koronáig. Tovább nem, mert fukarok s nem mernek sokat kockáztatni. Aztán járt itt még valami bécsi ügynök is. Russwurmnek címezte magát. Ezzel nem vagyok tisztában. Lehet, hogy komoly ellenfél lesz. Azt is hallottam, hogy Triesztből és Budapestről is többen el akartak jönni az árverésre, de lemaradtak. Ezek s még néhány bank írásban arra kérték az árverési biztost, hogy halaszsa el az árverést, mert későn értesültek a dologról.

— S elhalasztják? — kérdezte Muki ijedten.

— Nem, — felelte határozottan az öreg s mintegy nyomatéku kiverte a pipáját.

— Gergő bácsi, András bácsi, — fordult sugárzó arccal Muki a komákhoz, akik Andersen bácsi an-

gol vaccsogásaiból egy kukkot sem értettek —, keményen álljanak a sarkukra, mert aligha lesznek veszedelmes ellenfelek. Az „Aalborg“ kár volna Frattának vagy Cavallanonak!

— Ezeket még lenyomjuk, — mormogta a foga között Csonka Gergő.

— Le, lenyomjuk, csak aztán harapósabbak ne szóljanak a dologba, — vélekedett Keszeg András, és hogy milyen komoly érzelmek öntötték el a szívét, az is mutatta, hogy a botjával mindenképen lyukat akart fúrni a rakpart gránitkockás kövezetébe.

Néhány pillanatig aztán szótlantul tűnődtek, mélyen elmerülve saját gondolataikban. A csendet Muki törte meg:

— De ne töltsük az időt, mert nincs sok időnk a hajó belsejének tüzetesebb megtekintésére. A külsejével, azt hiszem, már rendben vannak. Hát mennyire becsülik, úgy körülbelül, hosszában és szélességben?

— A hossza negyvenhárom, a szélessége meg kereken tizenegy méter, — felelte minden gondolkozás nélkül Csonka Gergő.

— Ez aztán szemmérték! Éppen annyi, egy ujjnyival se több, se kevesebb, — lelkendezett a fiú.

— Jó, jó — köszörülte a torkát Csonka némi szégyenkezéssel —, hiszen nemcsak a szememmel mértem meg, hanem a lábammal is.

Ezen aztán mindhárman jóízűen nevettek.

— Én úgy találom, mintha ez a hajó a kelleténél pocakosabb volna —, szólalt meg Keszeg András és ezzel a beszélgetés ismét visszanyerte komoly színezetét. — Az oldalpalánkozata oly hatalmasan kidomborodik, hogy az ember semmiképen sem tudja okát adni.

— A dolog pedig nagyon egyszerű —, magyarázta hévvel Muki. — Az „Aalborg“ volt gazdája tervszerűen úgy építtette, hogy a jég nyomásának könnyen ellen tudjon állani. És ez a képessége az oldalpalánkozat erős kidomborodásában rejlik. Andersen bácsi mesélte, hogy amikor a déli sarkvidéken befagytak és a jég rettenetes szorító erejével összeroppantani készült az „Aarlborg“-ot, a hajó a kellő időben szépen kiemelkedett a jégből és ezzel elhárult a veszedelem. A laposabb oldalzatú hajó ilyen esetben feltétlenül összeroppan, mert nem tud a jég fölé emelkedni.

— Hát így már értem a pocakosságát —, bólongatott a fejével Keszeg András. — Már most magamtól is sejtem, hogy a jég miatt van rajta a sok vasalás is, ami úgy első látásra fölösleges cókóknak látszik.

— Eltalálta —, válaszolta a fiú, akit egyáltalán nem lepett meg a koma éleselméjűsége.

— Különösen a hajó páncélorra szembeötlő. Olyan éles domborulatban fut le, mintha egyenesen a cethalak borotválására szánták volna —, vélekedett Csonka Gergő, aki szerette a csendes tréfát.

— Inkább a jég borotválására! — kacagott Muki. — A jeges tengereken ugyanis sokszor kerülhet a hajó olyan helyzetbe, hogy a jégáradatban utat kell törnie. Erre szolgál a hatalmas orrpáncélzat, amely nélkül a jégtáblák között meg sem moccanhatna. Az oldalaknak azonban már nincs szükségük ilyen erős páncélzatra. Nem is volna okos dolog, mert a hajó járását túlságosan meglassítaná a nagy súly. De valami kis védelem mégis kell, hogy az úszó jégtáblák apránként keresztül ne súrolják az oldalpalánkokat. Az „Aalborg“-ot ezen okból vékony rézlemezekkel boríttatta be a gazdája. Ni, ha jól megnézik, tisztán láthatják az „Aalborg“ oldallemezein a jégtáblák súrolásának nyomait.

— Na, hála Istennek —, fohászkodott gondtalan szívvel Csonka Gergő —, nekünk nincs bajunk az Adrián se jégárral, se jégtáblával.

— Így hát az „Aalborg“ drága rézborításának és acélorrának se vehetjük hasznát —, tette hozzá Keszeg András.

— Úgy van —, helyeselt a másik koma. — Már pedig aminek nem vehetjük hasznát, azért nem is fizetünk. A fölösleges felszerelést le kell számítanunk, mert nekünk csak a hajó kell. Azt hiszem, hogy a tisztelt szomszéd is így gondolja a vételt.

— Természetesen —, jelentette ki határozottan Muki. — Csak jó vásárról lehet szó. Abból kell kiindulni, hogy a hajó pusztá teste is kétszer annyit ér, mint a kikiáltási ár.

— Halló, kis kapitány, hát nem jönnek fel a fedélzetre?! — kiáltott a beszélgetők közé Andersen bácsi.

— Megyünk! Megyünk! — harsogta vissza Muki és a komákkal az „Aalborg“ keskeny vaslétrájához sietett, melyen hamarosan a felső fedélzetre jutottak.

Andersen bácsi repeső örömmel fogadta az ő kis kapitányát. De bőven juttatott a szeretetéből a két magyar halásznak is, akik szerény viselkedésükkel egy csapásra megnyerték az öreg tengerész tetszését. Olyan magafajta embereknek tekintette őket. S mikor fájó szívvel arra gondolt, hogy az „Aalborg“ rövidesen idegen kézre kerül, azzal vigasztalta magát, hogy az árverésen a két magyar halász lesz a győztes.

— Érzem, hogy ezekkel még jól össze tudok férni s nem kell az én kedves „gyermekemet“ örökre elhagynom, — mondogatta magában az öreg, valahányszor csak túlságosan összeszorította a szívét a keserűség. Andersen bácsi ugyanis az „Aalborg“-ot valósággal a gyermekének tekintette. Pedersennel együtt nézte végig a hajó építését, a fedélzetén volt, amikor vízre eresztették és azóta egy napra sem hagyta el. Innen-onnan már tizenkilenc esztendeje, hogy az „Aalborg“-gal járja a nagy vizeket az Északi-sarktól a Déli-sarkig. De mi lesz most az árverés után? Együtt maradnak-e tovább is, vagy elszakadnak egymástól, mint ősz-

szel a fa levelétől? Erre a gyötrő kérdésre senki sem adhatott megnyugtató feleletet Andersen bácsinak.

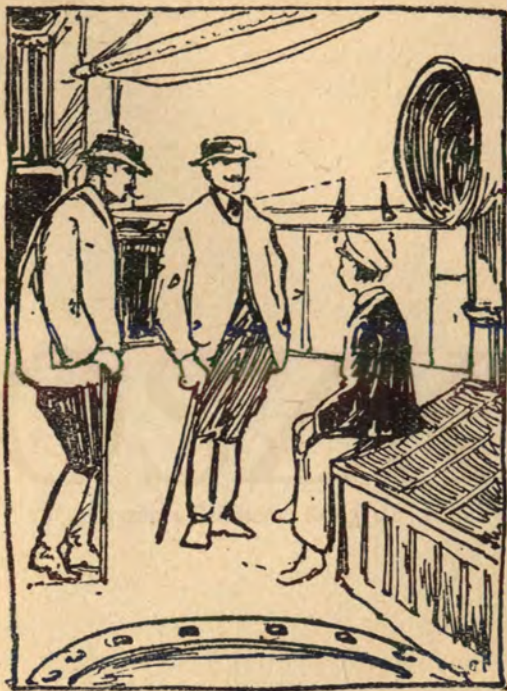
Muki a komák őszinte csodálkozására teljesen otthon érezte magát az „Aalborg“-on. Ismert minden zugot, nyílást, csavart, felszerelési tárgyat, minden apróságnak tudta a rendeltetését és oly biztos kézzel nyúlt a legfinomabb műszerekhez is, hogy jártasságával még az öreg Andersent is meglepte.

Először a felső fedélzetet vették szemügyre, amelynek az előrésze egészen szabad volt. A magas korlát-palánkozat mentén óriási jégfűrészek, hatalmas balták és emelőrudak pihentek, amelyeknek fölötté fontos szerepük van a jeges vizeken. A fedélzet hátsó felének kétharmadrésze mintegy két méternyi magasságban be volt építve. Itt foglaltak helyet az „Aalborg“ úgynevezett „nyári helyiségei“. Kényelmes kabinok, tágas ebédlő és társalgó nagy ablakokkal.

— Szinte túlságosan is finom itt minden, — susogta megilletődve Keszeg András és a szemeit kicsire hunyorítva bámulta a mahagoni burkolatú falakat, a könnyed bútorzatot, a bársonnyal bevont pihenőket s a süppedő szőnyeget, amelyekre talán nem is illik ráptapodni csizmás lábbal.

A „nyári helyiségek“ fölött emelkedett a kapitányi hajóhíd és a sétatfedélzet, amelyet alacsony drótkerítés övezett. Innen szabad kilátás esett a

hajó árbocozatára. A komáknak különösen a főárboc gazdag kiépítése tetszett. A hatalmas fenyőszálat új-

*Muki teljesen otthon érezte magát
az Aalborg-on.*

fonatú csarnakok, taresok és patrácok egész erdeje fűzte a sáncpalánkokhoz. Jóval kisebb méretű, de ugyanolyan erős kiépítésű volt az elő-árboc és az ormány-árboc is.

— Az elő-árboc és a fő-árboc kiépítése — mondta Csonka Gergő —, valószínűleg azért olyan erős, mert egészen hiányzik a tat-árbóc.

— Az „Aalborg“-nak — vágott közbe gyorsan Muki — egyáltalán nincs szüksége tat-árbocra. Több szelet nem bírna el. Óránként így is megfutja a maga tíz kilométerét.

— Az nagyon szép, — jelentette ki Keszeg András.

— Az bizony nagyon szép, többet három árboc-tól sem lehetne kívánni, — hagyta helyben a másik koma.

— S ha egy gyűszűnyi szél sincs, — szónokolt nagy lelkesedéssel Muki — az „Aalborg“ akkor sem vesztegel. Befűtik a gépet, a csavar forogni kezd és a hajó megy tovább, mint a pinty!

— Mint a pinty! — kiáltott jókedvűen Csonka Gergő s még füttyentett is hozzá.

— Hát éppen a gépről akartam szólni, — vetette fel a fejét Keszeg András és a fő-árboc mellett felnyúló kéményhez lépegetett, hogy ezzel is súlyt adjon a szavának. — A dolog úgy áll, hogy mi egy mukkot se értünk a géphez, tehát nem is fogjuk használni és így a számításunkból is ki kell hagynunk.

— Bátran kihagyhatják. A gép is csak olyan ráadás, mint a többi drága felszerelés, — igyekezett megnyugtanni a komákat a fiú. — Azt azonban

nem árt tudni, hogy az „Aalborg“-nak a gépe is valami csodás kis jószág.

— Nem, az ilyesmit nem árt tudni, — hegyezte a fülét Keszeg András.

— Megjegyzendő, — folytatta tovább Muki — hogy igazán kis gép. Óránként tíz kilométernél előbbre ez sem viszi az „Aalborg“-ot. A nagyszerűsége nem is ebben, hanem a kettős szerkezetében van: benzinnel vagy petróleummal mint a motor működik, kőszénnel pedig mint gőzgép!

— Mégis csak azt mondom, — jelentette ki huzakodva Keszeg András, — hogy a mi mesterségünkhöz nem kell gép. Mert nem fizetné ki magát, hogy gépészt, fűtőt tartunk, sőt talán még gépészinast és fűtőinast is. Aztán a benzin, petróleum s kőszén mind pénzbe kerül. Mikor fogunk mi annyi halat, hogy ennyi mindenfélét fizethessünk az árából? Igaz-e, komám?

— Úgy igaz, komám, — erősítette meg Csonka Gergő.

— Hát elmennek a jeges tengerekre cethalat fogni, — tréfálkozott a komákkal Muki.

Végül megszemléltek még a cethalüldöző csónakokat, amelyek két oldalt a sáncpalánkozat daruin csüngöttek; úgy alulról megtekintették a főárbo ccsúcsára felszerelt szélkereket, amely a villanyfejlesztő-gépet hajtotta a hajó világítására s aztán mindhárman lementek az „Aalborg“ belsejébe.

A felső fedélzetről három „véka“, azaz nyílás ve-

zetett a hajó belsejébe. A középső csapóajtós akna volt, amelyen át csigákkal lehetett a terhet leereszteni egészen a fenéküregig. A másik két nyílás lépcsős lejárattal volt. Az egyik elől a legénység számára, a másik a „nyári helyiségek“-ben. Az egyiknek is és a másiknak is szorosan csukódó, vastagon ki-párnázott, kettős ajtaja volt.

— Na, — mormogott a bajusza alatt Keszeg András — azt már igazán nem tudom felfogni, hogy minek ide ez a sok fölösleges ajtó.

— Nagy pénzszoró lehetett az „Aalborg“ megboldogult gazdája, — mondotta Csonka Gergő is.

— Nem pénzszoró volt, hanem okos ember, — nyomta meg a szót Muki a komák felé fordulva. — Ezek a kettős ajtók ugyanis arra szolgálnak, hogy a hajó belsejét jól elszigeteljék a külső levegőtől. Életkérdés ez akkor, mikor a hőmérő — 40 fokot mutat. Majd ha András bácsiék is a sarkvidékeken telelnek az „Aalborg“-gal, másképen fognak vélekedni ezekről a kettős ajtókról.

— De hiszen nem telelünk mi semmiféle sarkvidéken! — pattant fel Keszeg András.

— Azt se tudjuk, hogy mi fán terem az a sarkvidék, meg az a negyvenfokos hideg, — huzogatta a vállát a másik koma.

— Akkor hát a kettős ajtókat is ráadásnak tekintsék, — felelte tréfásan a fiú, ami a komákat is mosolyra készítette.

A hajó belvilága sok látnivalóval szolgált ugyan,

de semmi olyannal, ami a két halászbán különös érdeklődést keltett volna. A középső fedélzet csupa lakosztályokból, kamrákból, közös hálótermekből, ebédlőből és társalgóból állott. A konyha a kémény mellett volt s ugyanott nyertek elhelyezést a halzsírolvasztó tűzhelyek is, amelyeknek óriási üstjei kinyúltak a felső fedélzetre. Fent hányták beléjük a cethalszalonnát és a zsiroshordókat is kint töltötték meg. Az alsó fedélzet s azon alól az úgynevezett hajóúr, amelyeket a gépház derékban ketté szelt, kizárólag raktárhelyiségekül szolgáltak. Ezer-nél több üres hordó szorongott itt egymás hegyin hátán és ezen felül egy kevéske szén is akadt.

Ezt a barátságatlan helyet, amely kívülről már egyáltalán nem kapott megvilágítást, hamarosan elhagyta a háztűznéző társaság. A gépház a maga titokzatos kerekeivel, tolattyúival s csavarjaival erősen foglalkoztatta ugyan a komák képzelődését, komolyabb érdeklődést azonban az sem keltett bennük.

Amikor visszakerültek a középső fedélzet világos és barátságos társalgójába, amelyben a hajó műszeres szekrényének és könyvtárának is helyet szorítottak, Muki üléssel kínálta meg a sok mászásban ellankadt komákat. És a komák kétszer se kérették magukat. Nagyúri nemtörődömséggel levágódtak a puha kerevetre s fejüket félkönyökre támasztva, a fáradságtól nehéz pislantásokat vetve

a tulajdon csizmáik orrára, várták, hogy Muki ilyen vagy olyan irányban megindítsa a beszélgetést.

Muki, akit a terhes hajószemle egy cseppet sem merített ki, azzal akarta az édesdeden pihenő komákat szórakoztatni, hogy sorra vette a drága hajóműszereket és mindegyiknek megmagyarázta a maga különös rendeltetését.

— Ezek a pompás és ritka műszerek mutatják a legjobban, — vette fel a szót a fiú csengő hangon — hogy a megboldogult Pedersen nemcsak cethalász volt, hanem egyszersmind tudós kutató is. Más cethalászhajón aligha találnának egyebet, mint egy közönséges tájoló s néhány mindennapi eszközt a földrajzi fekvés meghatározására. Itt pedig van négyféle tájoló is, aztán fölös számmal theodolitok, tükrös szektánsok, mélységmutató gépek, csavaros sebességmérők, egész raj hőmérő, pontos órák, készülékek a delejesség, a légköri villamosság, a csapadék és a szél megmérésére. De vegyük őket sorra, hogy új gazdáik előtt se legyenek egészen ismeretlenek.

És beszélt, beszélt, hévvel, lelkesedéssel, nem a saját tapasztalatai alapján ugyan, hanem ahogyan a könyvekből tanulta. Amikor aztán szinte berekedt a sok beszédűtől, hirtelen a komák felé fordult és büszke önérettel kérdezte:

— Hát mit szólnak mindehhez, András bácsi, Gergő bácsi?

A komák egészséges hortyogással feleltek a

büszke kérdésre. Úgy elaludtak a tudományos magyarázatnak már legelején, hogy tőlük akár táncra is perdülhetett Muki a csodás műszerekkel.

A fiú elképedve és némileg megszégyenülve szemlélte a két derék halászmestert. Érezte, hogy oktalantul fitogtatta a tudását a két iskolázatlan ember előtt. Már pedig effélet pusztá udvariasságból nem szabad csinálni.

— Halló, kis kapitány, mindjárt megkezdődik az árverés! Már az árverési biztos is megérkezett! — kiáltozta az öreg Andersen a felső fedélzetről le-rohanva.

Erre a hangra, amely annyira különbözött a tudományos magyarázat altató zenéjétől, egyszerre feleszméltek a komák is. Minden további biztatás nélkül kapkodva-tolongva törtettek fölfelé a lépcsőn, hogy valamiképen le ne késsenek a nagy pillanatról, amelyet oly epekedve vártak.

— Tyű, azt a horgon horgászó horgászát, — patogott Csonka Gergő, ami nála a szitkozódás netovábbját jelentette -- majdnem elaludtuk a dolgot!

— Az bizony, komám. Kicsibe mult, hogy a fejünk felett el nem adták a hajót. Akkor pedig száz esztendő mulva is rajtunk nevetett volna minden árverező, — berzenkedett a szelíd Keszeg András.

— Semmi baj sincs! — jelentette Muki nagy lélekzetet véve, mert ő ért először a felső fedélzetre

és egy pillanat alatt áttekintette a hajó közelében összeverődött árverező tömeget.

— Ha nincs baj, azt egyedül Andersennek köszönhetjük, — mondotta megkönnyebbülve Keszeg András és úgy megrázta az öreg tengerész kezét, hogy hálálkodásnak a fele is bőven elég lett volna.

Az öreg Andersennek azonban vasökle volt. A markos kézszorításnak keménységét nem érezte, csak azt a jóságos melegséget, amely Keszeg András becsületes szívéből áramlott feléje.

III.

Különös árverés.

Amikor Muki és a komák az „Aalborg“ felső fedélzetéről szerencsésen lejutottak a rakpartra, az árverés hivatalos előkészületei éppen befejeződtek. A törvény komolyképű emberei már ott ültek egy zöldposztós, gömbölyű asztal körül, maga az árverési biztos pedig magas pódiumon állva és a kezeivel erősen hadonászva beszélt az összegyűlt tömeghez, amelyet a rendőrök szelíd könyökdöfésekkel igyekeztek hátraszorítani.

— Félre, félre! Az üres zsebeknek hátul a helye! — élcelődött a rendőrőrmester és egyenkint lódította hátrább azokat, akiknek az arcáról s a ruhájáról a vak is leolvashatta, hogy egy csirkére sem tudnának árverezni.

— Valamivel te is hátrább mehetnél, Ferke, — súgta oda az őrmester barátságos hangon egy zömök legénynek, aki oly közel vakmerősködött a pódiumhoz, hogy kurtaszárú pipájából éppen az árverési biztos orra alá eregette a füstöt.

— Még hogy én?! — kérdezte fitymálva a legény, anélkül, hogy a pipáját egy pillanatra is kivette volna a szájából.

— Ejnye, ejnye, — csitította az őrmester — nem azért mondtam, hogy megsértselek. De az már úgy illik, hogy akinek nincsen pénze, az az árverést egy arasszal messzebből nézze.

— Na, ha csak tréfálsz, az egészen más, — eregette ki Ferke a füsttel kevert szavakat a csutora mellől. — Aztán egyébként sem azért vagyok én itt, hogy ezeket a hivatalos tojásokat bámuljam, — s kissé felrántotta a fejét, hogy az árverési biztos felé kiegyenesedő pipaszárral jelezze, kiket ért ő hivatalos tojások alatt.

— Ah, ah, — álmélkodott az őrmester — talán csak nem pályázol te is a hajóra? Ha úgy van, hát az Isten segítsen!

— Nem pályázom. Nekem nem kell hajó. De Csonka Gergőnek meg Keszeg Andrásnak kellene. Azoknak akarok segíteni.

— Az igaz, hogy Csonkáék sokat köszönhetnek neked.

— Amennyit én nekik. Mi nem csaljuk meg egymást, — válaszolta Ferke félvállról s azzal elfor-

dult, hogy jobban figyelhessen az árverési biztos beszédjére.

A zöld asztal körül ülő hivatalos személyek egyike, aki akaratlanul is tanuja volt Ferke s az őrmester szóváltásának, gyanakvó pillantásokkal kezdte vizsgálgatni a legényt, akinek pörgekalapos, talpig zsinóros, magyar ruhás, ráncos-csizmás alakja oly keményen állt a pódium előtt, mint a vasbakk a rakpart peremén. A zöld asztal hivatalos személyét azonban láthatóan nem a ruházat érdekelte, hanem az az életerős egyén, aki a ruhát viselte. Az izmos nyak, a széles vállak, a kicsattanó piros arc, amelyhez megfelelő, malacfarkszerűen kunkorodó bajusz illeszkedett s a bajusz alatt az elválhatatlan pipa, mintha egyenesen a szájából nőtt volna ki.

— Hé, rendőrőrmester, — szólalt meg a szemle befejezése után a hivatalos személyiség — kiféle, miféle ez a pipás legény?

— Jelentem alásan, Ferke, a Pöhöly Ferke, — felelte szolgálatkészen az őrmester.

— Ez nekem nem elég, — szigorúskodott a hivatalos személyiség.

— Keszeg András és Csonka Gergő helybeli tisztos halászmestereknek a kompanistája vagy mije. Együtt is halásznak, meg nem is. Afféle, aki a maga szakállára is beleüti az orrát mindenbe, mert — amint mondani szokták — jó szimatja van. Ad, vesz, de sohasem fizet rá, mert — ahogy mondani szokás — minden zsírral megkent ember. A „zsírt“

azonban tisztességes értelemben tessék venni, mert a Ferke senkit sem csap be. Csak éppen hogy esze van. De az van. Böven van. Mástól sem sajnálja. Tőlem sem. Szívesen segít a tapasztalatlan egyéneknek. Tetszik tudni, a multkor is, amikor egy sóvány, nyavalyás kis malacot akartam venni...

— Elég! Elég! — vágott közbe dühösen a hivatalos személyiség. — Ne fecsegjen nekem összevissza mindenféle zöldséget! Azt mondja meg minden kertelés nélkül, hogy miért nem katona ez az erős legény?

— Katona az, jelentem alásan, még pedig valószínű szakaszvezető és annyi kitüntetése van, hogy már el sem fér a mellén. Pedig, tetszik látni, széles melle van. Akkor is, amikor arra a kis nyavalyás malacra alkudtam...

— Már megint! — rivalt rá haragosan a hivatalos személyiség. — Arra feleljen, hogy miért civilkedik ez a legény s miért nincs a harctéren, ha katona?

— Jelentem alásan, valami vitézi tettéért azzal jutalmazták meg, hogy három hónapi szabadságot adtak neki.

— Jól van, majd utána nézek a dolognak.

— Kérem, csak csínján tessék vele bánni, mert egy kicsit elrontották a katonáéknál. Magam is tanuja voltam, hogy a gyenyeralisok csak úgy komáznak vele.

— Hopla-hop! — kiáltott fel hirtelen Pöhöly

Ferke és előbbre sietve, mindkét kezével erősen in-
tegetett a komáknak, akik Muki társaságában lélek-
szakadva siettek az asztal felé.

— Ne zavarja a hivatalos eljárást, — figyelmez-
tette Ferkét komoly hangon a hivatalos szemé-
lyiség.

— Ne féljen az úr, mert egyenesen velem gyűl-
nék meg a baja annak, aki az árverést meg akarná
zavarni. De az már úgy dukál, hogy az ember üd-
vözölje az ismerőseit. Igaz-e, tisztelt jó uram? —
hadarta gyorsan a legény, szájában a pipával.

— Igaz, igaz, — hagyta rá a hivatalos személyiség.

Közben a komák is befurakodtak már a kíván-
csiskodók tömegébe és szelíd természetükhöz egyál-
talan nem méltó módon lökdösődtek, hogy minél
gyorsabban a zöld asztalhoz juthassanak.

— Muki! Muki! Mit jelentsen ez a késedelmes-
kedés? — rebegte kétségbeesetten Zöldi Mátyás úr,
Laci bácsi üzletvezetője, amikor a három tolakodó
szerencsésen elérte a zöld asztal körül szorongók
belső gyűrűjét.

— Ha még utcumque két percet késnek, az árve-
résről holtbizonyosan lemaradnak! — dörmögte a
komák fülébe Malák, Laci bácsi főraktárnoka, aki-
nek néhány hét óta minden második szava „utcum-
que“ volt, noha sohasem tanult latint. De úgy ol-
vasta valami öreg kalendáriumban, hogy Napoleon
beszéd közben kiváló előszeretettel használta az
„utcumque“-t. Már pedig Malák, mióta kitört a vi-

lágháború, mindenben Napoleonhoz igyekezett hasonlítani.

— Hát hol a frányában bujkáltak kelmetek? Vagy azt hiszik, hogy itt várnak akárkire is, amíg megissza a feketekávéját? — támadt a komákra Pöhöly Ferke is.

— Nézd csak, Ferke fiam, — susogta Csonka Gergő — úgy történt, hogy...

Csonka Gergő mondókáját hirtelenében kettévágta az árverési biztos élehangú csengetyűje. A pódiumon vezérkedő biztos ugyanis végre befejezte az árverési szabályok felolvasását és megmagyarázását, ami a közönséget egy cseppet sem érdekelte és ennek jeléül itt is, ott is meglehetősen zajongva beszélgettek, vitatkoztak. A csengetyűszó tehát azt jelentette, hogy a biztos most már rá fog térni az árverés tulajdonképeni tárgyára. A zajongás mintegy varázsütésre nyomban megszűnt és minden arc az árverési biztos felé fordult, aki fontos hivatásának teljes tudatában háromszor is megköszörülte a torkát s aztán ünnepies, éneklő hangon szólni kezdett:

— Ezek után a rám ruházott hatalomnál fogva mindeneknek, akik itt megjelentek, kihirdetem, hogy a megboldogult Pedersen kopenhágai polgár és bejegyzett halászmester „Aalborg“ nevezetű hajóját a törvényes örökösök rendelkezése értelmében nyilvánosan elárverezzük a legtöbbet ígérőnek. Más szóval a hajót esetleg a kikiáltási áron alul is el-

árverezzük, amit ugyan nem remélek, mert a kikiáltási ár is potom csekélység. Akik pedig részt akarnak venni az árverésben, bánatpénzül azonnal tegyenek le az árverési bizottságnál 5000 koronát.

— Előre, akinek jól ki van bélelve a zsebe! — süvítette valaki a tömegben.

— Hátrább, akinek béleletlen a zsebe! — kiáltotta válaszul a rendőrőrmester és társaival együtt kíméletlenül gyúrta, dagasztotta az üreszsebű kíváncsiszkodókat. Akinek nem használt a könyök és az ököl, annak a lábára léptek, mire éktelen sikongás, lárma, szitkozódás keletkezett. De végtére is lassan-lassan helyreállott a nyugalom. A belső kör meglehetősen kitágult és a komoly árverezők bánatpénzüikkel kényelmesen a zöld asztalhoz férhettek. Nem voltak valami sokan, ami az árverési biztost láthatóan elkedvetlenítette.

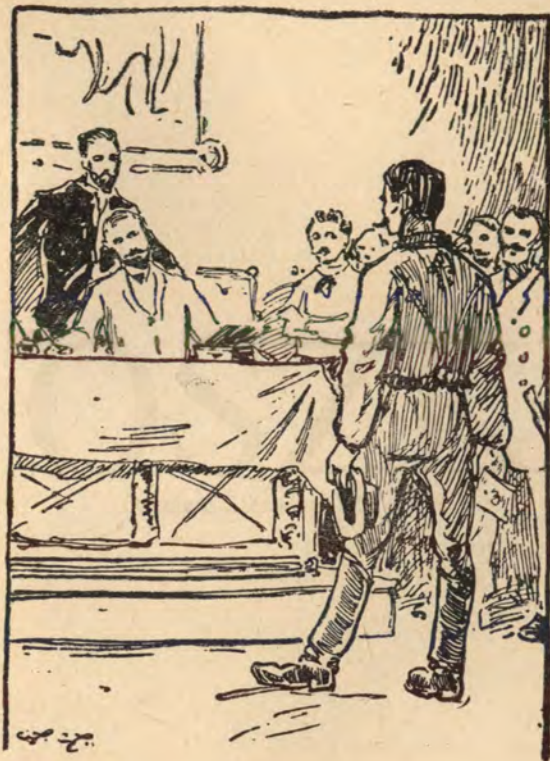
— Pöhöly Ferke a nevem, — jelentette foghegyről Ferke, aki elsőnek került a zöld asztalhoz és öt darab ezrest tett a posztóra.

— Pö-höly Fer-ke, — tagolta az egyik hivatalos személyiség és szép kacskaringós betűkkel bevezette az árverési jegyzőkönyvbe.

— Egy, kettő, három, négy, öt — zümmögte egymásik hivatalos személyiség és az ezreseket beledobta az előtte tátongó vasládikába.

Ugyanígy bántak el a többi jelentkezővel is, amint sorra előléptek. Ferke után a kövér Fratta, majd a pisze Cavallano, a monoklis Russwurm s vé-

gül Csonka Gergő és Keszeg András következtek.
Ruswurm kivételével valamennyien jól ismerték

Pöhöly Ferke elsőnek került a zöld asztalhoz.

egymást. Nemcsak kívülről, hanem belülről is. Tudták, kinek mennyi lakozik a zsebében és mennyit

hajlandó kockáztatni. Azt is tudták, hogy Pöhöly Ferke nem komoly vevő, hanem csak „hangadó“, aki a komáknak akar a kezére járni. Russwurm azonban senki sem volt tisztában. Úgy csöppent ide, mint a légy a levesbe. A komák és Frattáék egyazon megvető tekintettel mérték végig kivasalt alakját és monoklis, kecskeszakállas fejét. Mert a helybeli árverezők ha rá is akartak egymásra licitálni, azt csak a barátság és az ismeretség határai között akarták megeselekedni. S minderről többé szó sem lehet, ha ez a tolakodó idegen felhajtja az árat.

Russwurm maga is hamarosan észrevette, hogy az árverező halászmesterek barátságtalan szemekkel nézegetik.

— Más viharokat is láttam én már, — gondolta magában s öntelten megigazította a monokliját és kihívó, pöffeszkedő módon mustrálta a halászmestereket. Majd gyengéden megveregette az oldalzsebét, így jelezvén ellenfeleinek, hogy nagy pénzekkel rendelkezik.

— Kötzöni való személy, — susogta bosszusan Csonka Gergő.

— Meg akar ijeszteni bennünket, — felelte szelíden Keszeg András, aki senkire sem tudott haragudni.

— Mi nem vagyunk ellenségek! — huhogta titokzatosan Fratta a komák felé, húsos tenyerét a szája szögletéhez illesztve.

— Ha van pénzük, ne eresszék idegen kézre az Aalborgot! — mormogta a pisze Cavallano a kezét ökölbe szorítva.

— Úgy látom, hogy a tisztelt úr bécsi, — szólította meg udvariasan Ferke a pöffeszkedő idegent.

— Honnan tudja, kedves barrátom? — kérdezte kegyes leereszkedéssel Russwurm.

Fültépően ropogtatta s rágta a mássalhangzókat, miközben előhúzta a tubákos szelencéjét, két ujját művészies pózzal belemélyesztette, aztán orrához emelte és a finom port beszippantotta.

— Hát hallottam is — felelte Ferke egykedvűen —, meg aztán a tisztelt úr külsején is meglát-szik, hogy nem idevalósi halász.

— Énn nem vaggyok hallász, énn bankk vaggy, ha úgy tettszikk, bankokk emberre vaggyok! — pattant fel megsértődve Russwurm.

— Jó, jó — húzogatta a vállát ártatlan együgyűséggel Ferke —, azért ne haragudjék meg a tisztelt úr, hiszen az se nagy szégyen, ha éppen a bankok embere.

Russwurmnak nagyon tetszett a jámbor menteg-tőzés. Megengesztelődése jeléül a kezét nyujtotta.

Ferke némi huzakodással, mintha rettenetes megtiszteltetésnek tekintené a dolgot, elfogadta a Russwurm kezét, de mindjárt rá a nadrágjához súrolta a tenyerét, ami fölötte jól esett a komáknak meg Frattáéknak, akik megütődve figyelték Ferke barátkozását.

— A rámrüházott hivatalos hatalomnál fogva — szólalt meg hirtelen az árverési biztos a pódiumra lépve — tudtára adom mindenkinek, akik itt összegyűltek, hogy a jelentkezésre kiszabott idő lejárt. Még egyszer és utoljára megkérdezem tehát, hogy van-e még valaki, aki részt akar venni az árverésben?

— Nincs! Kezdje már meg! Ne fontoskodjék olyan sokat! Únjuk már magunkat! Rajta! Rajta! — kiabálták a gyűrű külső szélén álló üreszebűek, akik valóban elúnhatták magukat.

A csengetyű újra csilingelni kezdett, mire a kiabálók elhallgattak és az árverési biztos éles torokhangon a tömegbe sívította:

— Százezer korona először!

— Potomság —, legyintett a kezével egy mezítlábas ember és a körülötte állók hangos nevetéssel fogadták a tréfás megjegyzést. Más aztán nem is felelt az árverési biztosnak, aki némi várakozás után kisebb erővel kiáltotta:

— Kilencvenezer korona először!

Néma csend.

— Nyolcvanezer korona először!

Senki sem mozdult. Az árverési biztos mindig halkabb és halkabb hangon haladt lefelé egészen „húszezer“-ig, de a „bánatpénzesek“ még akkor sem szóltak közbe.

— Na, Tógyer — lökte meg a mezítlábas ember a szomszédját, aki szintén mezítláb volt —, most

mindjárt rád kerül a sor. Jó lesz, ha kifordítod a zsebedet, hogy a fizetéskor ne vesztegesd azzal is az időt.

— Valami baj van? — kérdezte izgatottan Muki Zöldi Mátyás urat. Ő ugyanis életében most volt először árverésen és sehogyan sem tudta megérteni az érdekeltek furcsa viselkedését.

— Nincs baj, sőt minden jól megy —, nyugtatta meg Zöldi Mátyás úr a nyughatatlan fiút.

— Utcumque — tette hozzá Malák — oly mesésen állják a tüzet, mintha valamennyien kipécézett árverési hiénák volnának.

— Tízezer korona először! — lehelte síri hangon az árverési biztos.

— Tízezer korona! — kiáltotta rekedten a kövér Fratta.

— Tízezer korona másodszor! — kapott az ajánlaton az árverési biztos.

Most aztán egyszerre megmozdult a többi bánatpénzes is. Frattát követte Pöhöly Ferke, Ferkét a pisze Cavallano, közbeszólt Russwurm is és a tízezer korona rohamosan kezdett növekedni húszezerre, harmincezerre, negyvenezerre, ötvenezerre. A komák az ötvenezernél hallatták először a hangjukat. És azon túl már csak Russwurm és ők felelgettek az árverési biztosnak. Az árverési csatatér kisebb ágyúi, Fratta és Cavallano végleg elnémultak. Maga Pöhöly Ferke is hátat fordított a pódiumnak s mint aki jól végezte a dolgát, előhúzta a dohány-

zacskóját és nagy lelki nyugalommal megtömté a pipáját, de úgy, hogy a szájából nem vette ki.

— Ötvenezer másodsor —, hadarta nekivörösödve az árverési biztos.

— Ötvenezzerr —, felelte könnyedén Russwurm és szánakozó pillantást vetett az elhullott áldozatokra, Frattára és Cavallanora. Pöhöly Ferkét azonban, akit együgyű, de szeretetreméltó lénynek ítélt, barátságos mosollyal üdvözölte. Ferke pedig, miután a pipájával elkészült, nagy füstöket eregetve Russwurm mellé lépett s olyanféleképen integetett neki a fejével, hogy azt fenyegetésnek is, meg biztatásnak is vehette. Russwurm biztatásnak vette s amikor Csonka Gergő már megígérte az ötvenhat-ezret, ő, mintegy megfélelkezve az egész dologról, leereszkedő nyájassággal súgta Pöhöly Ferkének:

— Jó dohhánya vann, kedvess barrátom.

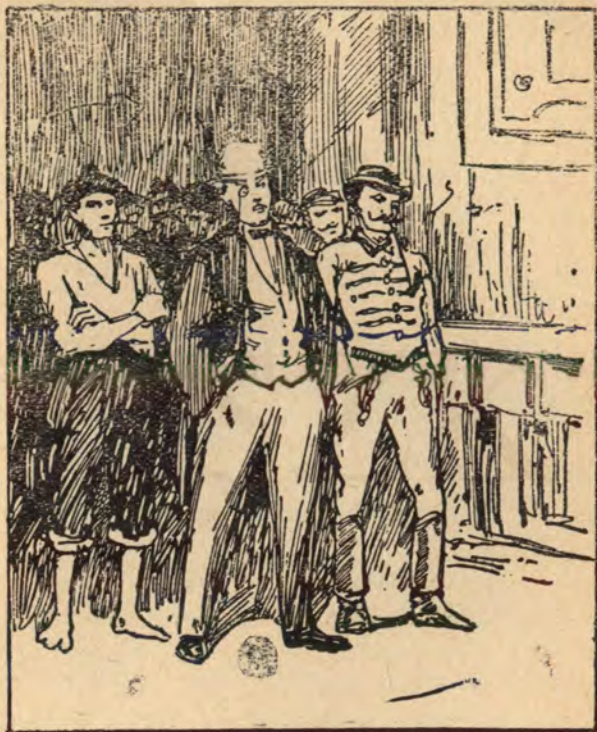
— Jóféle —, bólíntott a fejével Ferke. — Ha éppen megkívánta adhatok egy pipára valót.

— Köszönöm. Én már csak tubbákozni szoktam, — felelte mosolyogva Russwurm s már nyúlt is tubákos szelencéje után.

— Ötvenhatezer másodsor! — hápogta az árverési biztos, aki kezdett már berekedni és szemmel láthatóan boszasntotta, hogy Russwurm oly kedélyesen cseveg, mialatt ő a lelkét is kikiabálja.

— Hop, ötvenkilencezer! — fordult feléje Russwurm és a mutatóujjával megveregette a szelence tetejét.

— Hatvanezer! — dörögte Csonka Gergő, meg sem várva az árverési biztos ismétlődő felhívását. De

— Ötvenezerr, — felelte könnyedén Russwurm.

nem bírta már türtőztetni magát, mert nem volt igazi árverési hiéna, aki fel sem veszi az efféle ideg-rázó csatát.

— Csak nyugodtan, nyugodtan, — súgta a fülébe Zöldi Mátyás úr.

Az izgatottság egyébként elfogta már még az üreszsebűeket is. Izegetek-mozogtak, nyujtózkodtak, hajladoztak, susogtak, mint az erdő az ébredő szélben. És hiába öklelöztek a rendőrök, a gyűrű mind összébb szorult a zöld asztal körül és a belső körben már olyanok is helyet szorítottak maguknak, akiket a legjobb indulattal sem lehetett volna a „bánatpénzesek“ közé sorolni.

— Hatvanezer először, — rebegette fáradtan az árverési biztos.

— Ahh, millyen imperrtinens tolakkoddó ezz! — szisszent fel hirtelen Russwurm és mérgesen hátrafordult, hogy lerázza magáról a tréfáskedvű mezítlábas embert, aki időközben szerencsésen átverekedte magát a belső körbe s most Russwurm szalonkabátos hátának dőlve akarta kipihenni a fáradozásait.

— Ne bántsa a tisztelt úr, mert ez olyan fickó, hogy aligha akad párja az Adrián a hálóvetésben, — mondotta meglehetősen nyerseséggel Ferke és megveregette a mezítlábas vállát.

— Na hát, vagyok, aki vagyok! Úgy-e Ferke? — tört ki a mezítlábas bátorságra kapva és büszkén kidüllesztette a mellét.

— Hatvanezer másodsor! — hangzott a pódiumról.

Russwurm megvető pillantást vetett a mezít-

Russwurm szelencéje a földre esett.

lábásra is, meg Ferkére is és aztán visszafordult, hogy méltóképen feleljen a hatvanezer koronára. Előbb azonban, mivel már belemélyesztette két uj-

ját a szelence sárgásbarna porába, a kicsipentett mennyiséget az orrához emelte, hogy haragos tekintetű ellenfelei előtt ezzel is fitogtassa hidegvérét. A Russwurm hidegvére azonban talán a nagy erőfeszítés következtében ezúttal a kelleténél is jobban meghidegedett, mert a dölyfös ember keze megreszkedett és a szelence a földre esett.

— Na hát, ne mondja az úr, hogy nincs bennem finomság, — dünnyögte a mezítlás ember és a szelencét szolgálatkészen felragadva a Russwurm orra alá dugta.

Russwurm meglepetésében, mert ilyen udvariaságra egyáltalán nem volt elkészülve, nagyot lélekzett és az orra alá dugott szelencéből akkora adag tubákot szippantott fel, hogy az az egész árverező társaságnak elég lett volna.

— Hatvanezer korona harmadszor! — sámogta az árverési biztos egyenesen Russwurm felé fordulva.

— Haha-ha-happ-happ-happ-cihh! — prüsszentett rettenetes erővel Russwurm s úgy összerázkódott, hogy a monokli csattocskája kipattant a ráfűzött selyemszálból és messzire elröpült.

— Kedves egészségére, kedves egészségére! — mondogatták gúnyos nevetés kíséretében Russwurm szomszédai.

— Hatvanezer korona harmadszor! Harmadszor és utoljára!... Senki többet?... Senki többet?...

— kiáltozta az árverési biztos tokának végső megfeszítésével.

— Happ-cühh! Happ-cihh! Hahaha happ-happ-cihh! — prüszögött tovább megállás és szünet nélkül Russwurm.

— Kedves egészségére, kedves egészségére! — ordította hahotázva az egész tömeg és áttörve a rendőri kordont, a zöld asztal felé gomolygott. Mindenki üdvözölni akarta a komákat, akik szívesen szorítottak kezét a legszegényebbel is. Hiszen halászok voltak ezek mindmegannyian, akárcsak a komák, csak éppen, hogy a szerencse nem kedvezett egyformán valamennyinek.

Közben az árverési biztos annak rendje s módja szerint jegyzőkönyvbe foglaltatta, hogy az „Aalborg“ a törvény betűinek pontos megtartása mellett átment Csonka Gergő és Keszeg András fiumei halászmesterek tulajdonába. Keszeg András pedig kigombolta a pitykéket a lajbiján, annak rejtelmes belső zsebéből előráncigált egy bolond-nagy szőrös-bőrös bugyellárist és az ujját illedelmesen megnyalva, a még esedékes ötvenezer koronát leolvasta.

— Mesés vétel, egyszerűen mesés! — csóválgatta a fejét az árverési biztos.

— Ilyen még nem volt Fiumében, — jelentette ki a jegyzőkönyves úr.

— Nem, nem! Nem volt! Nem is lesz! — bizonyította a többi hivatalos személyiség is.

— Utcumque, — szólt közbe Malák, aki jó ismer-

retségben volt a hivatalos személyiségekkel —, ha nem volna háború, ha az Adriai-tenger nem volna elzárva, ha ellenséges repülők nem bombáznák a flumei kikötőt, akkor az „Aalborg“ utcumque testvérek között is megérne kétszázötvenezer koronát.

— De hatvanezret még a Baross-kikötő fenekén is megér! — harsogta Muki, aki határtalan örömben hol az egyik, hol a másik koma kezét szorongatta.

— Úgy van! Ez talpraesett mondás! — helyeseltek a fiúnak a hivatalos személyiségek.

— Én meg azt mondom úgy a magam, mint a komám nevében — szólalt meg Csonka Gergő a bajúszát megsodorintva —, hogy szívesen látjuk az urakat és más mindenkit is, akik itt vannak, egy korty borra, egy falás szalonnára az „Aalborg“ fedélzetén.

— Éljen Csonka Gergő! Éljen Keszeg András! — zúgták nagy lelkesedéssel mindenfelől.

— Tartsuk meg a felavatást tisztes ősi szokás szerint, — folytatta Csonka Gergő nekimelegedve.

— S a keresztelést is! — kiáltotta diadalmasan Muki.

— Azt is, — hagyta helyben Csonka Gergő.

— Legyen az „Aalborg“-ból „Balaton!“ — ajánlotta lelkesülten Muki.

— A szívemből szólt, tisztelt szomszéd, — rebegte meghatottan Keszeg András.

— Éljen a „Balaton!“ Éljenek a derék halász-

mesterek! Éljen a gyárosék Mukija! — üvöltözték teletorokkal az üreszsebűek.

— Hé, halászok, ne vesztegessük az időt, előre a „Balaton“-hoz! — adta ki a jelszót a tréfáskedvű meztlábás, mire a tömeg zúgva-süvítve-éljenezve megindult az „Aalborg“-hoz.

Ezalatt Russwurm is magához tért, akit a tolakodók a gyűrű közepéről úgy kilökdöstek, hogy szinte egészen magára maradva prüszkölt, erősen nekidőlve az egyik rakparti vashaknak. S prüszkölése közben két ujját állandóan a magasban lobogtatta a kikéredzkedő iskolásgyermek módjára, így akarván jelezni, hogy szólni akar. De senki se törődött vele. Úgy megfélelkeztek róla, mintha ott sem lett volna. Valakinek azonban mégis csak eszébe jutott a szerencsétlen férfiú. Amikor az árverés jegyzőkönyvét lezárták, Pöhöly Ferke fürkészsze körültekintett s aztán odalépetett Russwurmhoz, aki éppen akkor prüsszentette el az utolsót.

— Protestállokk! Appellállokk! — sziszegte dühösen Russwurm s a ruhájáról teli tenyérrel veregette le a tubákport.

— Hagyja a haragot, — legyintett bánatosan Pöhöly Ferke s egy-kettőt maga is rácsapott Russwurm tubákos mellére. S ez az előzékenység láthatóan jól esett a bank emberének.

— Azz árveréssi biztossnak figgyelembbe kellett volna vennie az énn ballesemetet.

— A tisztelt úr, amint én láttam, ugyancsak érti

az árverés minden csinját-binját. Tehát azt is tudja, hogy az árverési biztos nem táncmester. Nem figyelmeztetheti a „bánatpénzesek“-et, hogy így vagy úgy álljanak, hogy ne tubákoljanak és másefféle. Igaz-e?

— Igaz, — válaszolta Ruswurm némileg megnyhülve.

— Ugyan mit szólt volna a tisztelt úr, ha a biztos ilyformán kiált a tisztelt úrra: „Hé, ne tubákozzék!“

— Mitt? Hátt egyszerrűen párrbajrra hívvtam volna ki. Karrdra vaggy pisztollyra tízz léppésről! — jelentette ki dölyfösen Ruswurm.

— Akkor hát a tisztelt úrnak nincs oka appellálásra. S azzal se sokat nyerne, ha megismételnék az árverést, mert Csonka Gergőék nem hagynák magukat.

— Énn elmehettek háromszázzezerr korronáig iss.

— Az semmi. A tisztelt úr nem ismeri Csonkáékat.

— Hátt most mitt csináljakk a hajjó nélkül? A hajjó kellett volna a bankkomnakk. Mitt csináljakk?

— Nézze, tisztelt úr, a hajót a háború miatt alig lehet valamire használni. Csonkáék tehát, hogy a pénzüik ne heverjen benne, egy kis nyereséggel hamarosan túl fognak rajta adni. Ezt várja meg okosan és addig is legyen barátságban Csonkáékkal. Például most mindjárt jöjjön velem és vegyen részt a tisztelt úr is az áldomásban.

— Naggyszerrű! — Kiáltott fel elragadtatva Russwurm. — Magga, kedves barátom, iggazzán okkossabb emberr, mintt amillyennek látszik!

— Na, én ilyet nem mondanék a tisztelt úrnak, — felelte ravasz egyszerűséggel Ferke, aki egyébként nagyon meg volt elégedve azzal az eredménnyel, hogy Russwurm nem fogja kérni az árverés megisméltését. Szíve mélyéből szerette a komákat, jól ismerte az anyagi helyzetüket is és így tudta, hogy Russwurmmal nem mérközhetnének meg egy újabb „tubákos baleset“ nélkül. Erre pedig nem lehetett számítani.

— Hahhah-ha! — kacagott fel némi szünet után Russwurm. — Csakk most jövök rá, hogy magga, kedvess barrátom, millen üggyessen visszavággott! Tulajdonképpen azt monddta nekem, hogy énn kívülről okkossabbnak látszom, mint amillen vagyok! Hahaha-haaa!

— A tisztelt úr jobban érti a szót, mint a magamfajta ember, — ravaszkodott tovább Pöhöly Ferke.

Aztán csendesen beszélgetve megindultak az „Aalborg“ felé, amely hangos volt már az ünneplők lármájától. Az egyszerűbb vendégek, csupa halászféle emberek, akik csak maguk között érezték jól magukat, a felső fedélzet szabad térségén tanyáztak. Nem volt ott se szék, se asztal, de nem is kellett, mert a becsületes jókedv mindent pótol. Egymás hegyin-hátán kuporogtak, guggoltak, heverésztek és valamennyien egyszerre beszéltek. Hamarosan meg-

érkezett az a bizonyos „korty bor“, meg a „falás szalonna“ is. A komák híradására ugyanis Csonka Gergőné és Keszeg Andrásné valósággal kiürítették a kamrájukat, meg a pincéjüket. Önkéntes vállalkozók óriási kosarakban hozták utánuk a kolbászt, sonkát, szalámit, füstölt és paprikás szalonnát, kocsi-keréknagyságú sajtot, sózott és szárított halat, pirosgyürkés fehérkenyeret, a közeli osztériából pedig három pocakos hordót görgettek az Aalborg irányában.

És elküldtek már a komák a tisztelendő úrért is, hogy az áldomás előtt ősi szokás szerint a Mindenhatónak ajánlják fel a hajóval végzendő munkásságukat. De addigra át kellett festeni az idegen „Aalborg“ nevet a magyar fülnek oly kedves „Balaton“-ra. Ennek elintézését természetesen Muki vállalta magára. Rohant is mindjárt, hogy személyesen beszéljen a legügyesebb hajófestővel. Szerencséjére nem kellett messzire mennie. A festő inasa, az a kis kujon, aki Édes Józsiást megtréfálta, éppen ott kóválygott a rakparton.

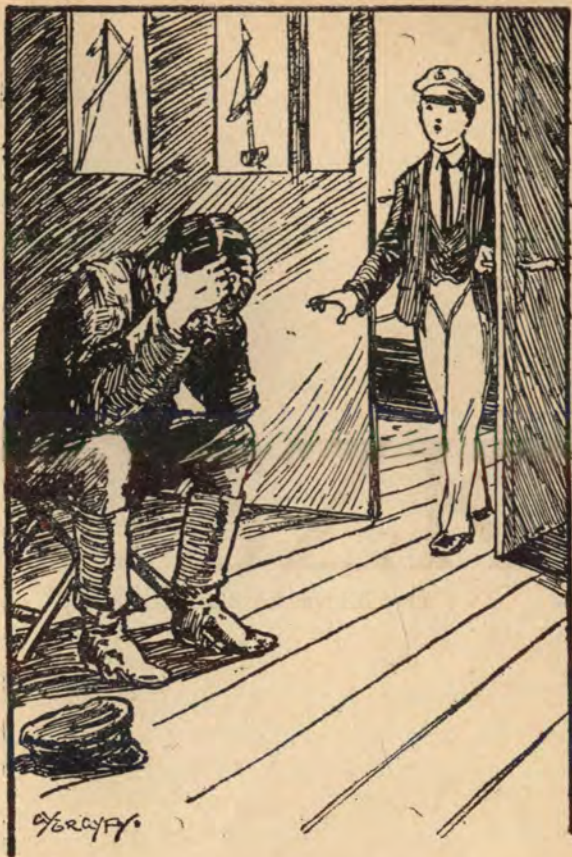
— Te, otthon van-e a gazdád? — szólította meg Muki.

— Nincs, — felelte hetykén a kis kujon.

— Hol van? Merre van? — sürgette Muki.

— Itt dolgozik a Zichy-mólón.

— Annál jobb! Repülj, mint a fecske, és mondd meg neki, hogy siessen ide a Baross-kikötőbe az Aalborgra. Mondd, hogy hajóavatás lesz! Fehér festé-

Az öreg Andersen árván, elhagyottan üldögélt.

ket hozzatok, hét betűre valót! Ha repülsz, hát te is kapsz egy koronát!

A korona hallatára a kis kujon úgy elgurult, mint az aszfalton a márványgolyó, Muki pedig visszaballagott az „Aalborg“-ra. Néhány percig mosolyogva nézte a felső fedélzeten vigadozó halászokat, majd egyet gondolt s benyitott az úgynevezett „nyári helyiségek“-be. De ugyanabban a pillanatban, mintha kígyócsípés érte volna, megriadva visszahúzódott. A társalgó hátsó szögletében ugyanis az öreg Andersen ült, árván, elhagyottan, fejét két tenyerébe temetve.

Úgy érezte Muki, hogy a szíve mindjárt megszakad. Szédülve, támolyogva lépegetett le a középső-fedélzetre, amelynek nagy termében az előkelőbb vendégek gyülekeztek. Az árverés hivatalos személyiségein és Russwurmon, Zöldi Mátyáson, Malákon kívül ott volt a kövér Fratta, a pisze Cavallano, a halárus Guillano, Pöhöly Ferke és más nevezetesegek, akik mind a tengerből éltek. Még nem ültek asztalhoz, csak úgy állva szaporították a szót. A hangadó Russwurm volt, aki mindenképpen szellemesnek és borzasztón előkelőnek igyekezett mutatkozni. S hogy még csodálatosabb lénynek tüntesse fel magát hallgatói előtt, akiket egyszerű, faragatlan embereknek tartott, a tubákos balesetet udvarias komédiának minősítette.

— Nem óhajtottam a hajjó árrát feljebb verni, merrt azt akkarrtam, hogy az én kedvess barrá-taim, Csonkka, Kesszegg urrakk, pottom pénzérrt

jussanakk hozzá! — ropogtatta a mássalhangzókat Russwurm.

— Szép nagylelkűség, — jegyezte meg bizalmatlanul az árverési biztos.

— Legyen szerencsénk máskor is, — dohogta kedvetlenül a kövér Fratta, mire az egész társaság jóízű nevetésre fakadt, és egyik-másik a leülésre is igen alkalmasnak ítélte a kedvező hangulatot.

Muki a nevetgélő vendégek ide-oda hullámozásában minden feltűnés nélkül megsúghatta Keszeg Andrásnak és Csonka Gergőnek, hogy mit látott a „nyári helyiség“-ben. A komák nagyon elszégyelték magukat, hogy az öreg Andersenről megfeledkeztek.

— Most mindjárt tegyük jóvá a mulasztást, — véleményezte Keszeg András.

— Ahogy már megállapodtunk a dologban, — egészítette ki Csonka Gergő.

Azután Pöhöly Ferkére bízták a vendégeket, maguk pedig felsiettek a felsőfedélzet „nyári helyiség“-ébe. Muki is velük ment, mert a komák nem tudtak Andersennel beszélni.

— Hát öregem, öregem, kedves öregem, — kiáltotta Csonka Gergő szívből fakadó őszinteséggel, amikor benyitott az üveges társalgóba — talántán mondani is fölösleges, hogy maga a mi emberünk. Amíg élünk, éljünk együtt! Szeresse, gondozza továbbra is a hajót, mint az édesanya a gyermekét.

— Ide a kezét, jó öreg, susogta megindultan Ke-

szeg András, aki a galambnál is gyengébb szívű volt.

Andersen Muki tolmácsolása nélkül is megértette, hogy a komáknak mi a szándéka. Mosolygós kék szemeit elfutotta a könny és bizalommal nyujtotta mindkét kezét új gazdái felé.

A komák igaz szeretettel megölelgették az öreget, kérges tenyereikkel jól megtapogatták a hátát s aztán kart karba fűzve, levezették a középsőfedélzet nagytermébe.

— Az „Aalborg“ a mai napon gazdát cserélt ugyan, de az édesanyja továbbra is az öreg Andersen lesz! — harsogta nagyjókedvűen Csonka Gergő.

— Éljen! éljen az öreg fóka! — ünnepelték a vendégek Andersen bácsit, s a maga szerénységében bármennyire szabadkozott is „az öreg fóka“, az asztal mellett a legjobb helyen szorítottak neki ülést.

IV.

A „Kadét“, az „Admirális“ és az „Atya“.

A „Debrecen“ óceánjáró a magyar hajóstársaságoknak nemcsak a legnagyobb személyszállítója, hanem egyúttal a magyar hajógyártásnak is a legtökéletesebb remeke volt. A hajónak különösen az úgynevezett „kis ebédlője“ a külföldi szakértőket is valóssággal elragadta. A rendesnél kétszeres magasabb, bolthajtásos mennyezetű terem volt. Falait művé-

szies keretekbe foglalt, halvány rózsaszínű márványlapok s metszett tükrök borították, közepén ezer meg ezer prizmából, golyócskából, kockából, hengerből összefűzött velencei csillár lebegett, a padozatát egészben egy darab süppedős perzsaszőnyeg takarta, amelyen tíz-tizenkét támlásszék s ugyanannyi személynek megfelelő, kerek asztal foglalt helyet. Más bútor — egy alacsony, fiókos tálalóasztaltól eltekintve — nem volt a teremben.

A kis ebédlő berendezése kétségtelenül arra mutatott, hogy abban csak nagyon előkelő utasok számára szoktak teríteni. Ezúttal azonban a fiumei kikötőben tétlenül veszteglő „Debrecen“-nek nem volt sem előkelő, sem fedélközi utasa.

Annál feltünőbb volt tehát, hogy az ezerszemű csillár villanygyertyácskái égtek és a hófehér abrosszal leterített asztalon már előre felsorakoztatt előételek várakoztak valakire. Igen, csak egy valakire. Mert ámbár az előételek számából akár tíz vendégre is lehetett volna következtetni, de csak egy asztalkendő s egy pár evőeszköz volt.

Aki kíváncsi természetű ember, az a jelen esetben ugyancsak gyötrődhetett volna, hogy ki lehet az az előkelő személyiség, akinek a „Debrecen“ fejedelmi ebédlőjében terítenek?!

De íme, már nyílik is halkan, nesztelenül az ebédlő aranszegélyű ajtaja és belép a titokzatos előkelőség, akinek a külseje azonban sem titokzatossgot, sem előkelőséget nem árul el. Úgy egészé-

ben olyan tengerésztiszt, amilyen százával látható minden nagyobb kikötő-városban. Egy kissé lomha járással az asztalhoz ment, a tányérral szemben kényelmesen elhelyezkedett, a zsebóráját kivette, megnézte, aztán maga elé tette és türelmesen várt. Amikor eltelt az a félperc, ami még a tizenkettőből hiányzott, kimért mozdulattal megnyomta a tányérja közelében elhelyezett villamoscsengő gombját, az asztalkendő végét az álla alatt a galérja mögé gyömöszölte és ismét várt.

Most, hogy a fehér asztalkendő egészen eltakarta a mellén a ruháját s a csillárnak szinte minden fénysugara az arcán akadt meg, egyszerre láthatókká lettek azok a finom ráncocskák, amelyek rendszeren a megpróbáltatásoknak és a szenvedéseknek eltörülhetetlen maradványai. Ezek az árnyékszerű vonalkák legalább némileg érdekesebbé tették az egyébként teljesen közönbös arcot, amelyről sem szelídség, sem keménység nem volt leolvasható. Rövidre vágott, koromfekete hajával, bajusztalan, símára borotvált képével s az álla alól a két füléig futó szalagszakállal olyan volt ez a fej, mint valami fekete rámába helyezett viaszfigura. De mindenestre fölötte önfegyelmezett léleknek kellett lakoznia benne, hogy kimért egykedvűségét a saját jelenlétében is így meg tudta őrizni.

Néhány pillanat múlva a villamoscsengő gombjának megnyomása után egy meglepően kövér teremtés jelent meg az ajtóban. Csak éppen hogy be

tudta magát szorítani az ajtófélfák között. Mivel a ruhája is olyan sárgás, olajos színű volt, valószínűleg óriási hólyaghoz hasonlított, amelyre alulról nadrágot ragasztottak, oldalt kabátujjat varrtak, a tetejébe pedig egy kisebb hólyagot tűztek. Ez a kisebb hólyag hátul tökkopasz, elől kicsattanó piros volt s rajta az apró fülek, az álmos szemek, a laposkás orr és a szélesre húzódó száj úgy elmosódtak, mint ócska képen a festék. Egyébként éppen olyan egykedvűnek mutatkozott, mint maga a vendég. Szó nélkül megállt az ajtóban és félig lehunytt pillákkal várakozott. Csak a szája látszott élni. Állandó munkában, mondhatni örlésben volt és a kezek gépies pontossággal szállították az örle-nivalót a zsebekből. És ezek a kezek oly iskolázottak voltak, hogy sohasem tévesztették el, mikor s hová kell nyúlniok. Pedig ez általában nem volt könnyű feladat, mert a hólyaglány ruházatán annyi zseb tátongott, hogy egy kisebb fűszerüzletnek sincs több fiókja. És a zsebek nem voltak ám üresek. Az egyikből mazsola, a másikkól mogyoró, a harmadikkól aszaltszilva, a negyedikkől keksz, az ötödikkől cukorrudacsákák s a többiekkől almák, fügék s más gyarmatárúk kandikáltak ki. A zsebek tulajdonosa tehát, ha magát a nagyvilágot semmibe vette is, a gyomrocskájáról annál odaadóbban gondoskodott. Innen van, hogy a súlyban a száz kilót jóval túlhaladhatta már, noha időben még csak a kamaszkor boldog éveit élte.

— Ufi, — szólalt meg a fejedelmi ebédlő vendége — mondtam már, hogy a jelenlétemben ne csámcsogj.

Ufi nagy gyorsasággal két cukros gesztenyét dugott a szájába s aztán engedelmesen becsukta a malom ajtaját. Az őrlés azonban az ajtó mögött is szorgalmasan folyt tovább.

— Dologra, — mondotta alig hallhatóan a vendég.

Ufi, mint a vizimalom kereke a nyári apadás idején, lassú méltósággal megfordult a saját tengelye körül és kifelé indult. A vendég utána nézett, miközben alig észrevehető derű surrant át egykedvű arcán. A megrögzött komolyság egén ezt a múltó kis fény sugárt Ufi nadrágjának egyik hátulsó zsebe idézte elő, amelyből kiadós sonkacsont kandikált ki. Az Ufi kabátja ugyanis a kérdéses helyen valamilyen képen a sonkacsont kiálló vége mögé gyűrődött s ezzel elárulta, hogy a tulajdonosa a növényi csemegék mellett a húsféléket is kedveli.

A vendég rövid vezényszava, „dologra“, határozottan az ebédre vonatkozhatott, mert Ufi rövidesen egy pincéri szolgálatot teljesítő, feltűnően nagyfejű legény társaságában tért vissza. A vendég márványos arcát ismét elöntötte az a gyorsan múltó, meleg derű, amelyről azonban ezúttal már bajosan lehetett volna megállapítani, hogy a nagyfejűnek szolt-e, vagy a nagyfejű két karján pihenő ételes tálcának. Mert mindkettő, a tálcá is, meg a

nagyfejű is egyaránt alkalmasnak mutatkozott arra, hogy jó hangulatot ébresszen a szemlélőben.

Óriási tenyereivel görcsösen szorongatta a tálcát.

A tálca roskadásig meg volt rakva kellemesen illatozó ételekkel, a nagyfejűnek pedig az egész lénye elárulta, hogy a pincérség nem tanult mestersége.

Óriási tenyereivel, amelyek a fehér keztyűn keresztül is világosan mutatták, hogy a hajóköteleken van az igazi otthonuk, görcsösen szorongatta a tálcát, két szemével pedig kétségbeesetten figyelte a tálakat, hogy meg ne induljanak valamiképen. A tálak ugyanis a nagyfejű minden mozdulatára félelmetesen meginogtak. De azért van az embernek dereka, hogy ilyen válságos helyzetben célirányos görbülésekkel igyekezzék a kívánatos egyensúlyt fenntartani. Kétségtelen, hogy mindez frakk nélkül könnyebben ment volna. De a nagyfejűnek, amint azt a környezet finomsága megkívánta, frakkja is volt. Még pedig szűk, eredetileg valami csenevész halandóra szabva. Az ujjai alig értek a könyökén alól, a gombszegély a hóna alá esett, a frakk fecskefarkai pedig a térdhajlás helyett már a háton elvégezték pályafutásukat.

A vendég, miután már két tányér levest meg-evett, a gazdagon felhalmozott előételeket vette sorra. Meg kell hagyni, hogy nem tett különbséget közöttük. Kitüntető figyelemben részesítette valamennyit. Az étvágya tehát tisztos arányban állott zordon komolyságával. De nem volt bántó. Oly nyugodtan, lassan, zajtalanul és finom móddal üritgette a tálakat, hogy — amint azt Ufi és a nagyfejű arca mutatta — öröm volt nézni. Egyikük sem vette le a szemét a vendégről. Szerető gonddal lesték minden mozdulatát, hogy nyomban szolgálataira lehessenek. Ha valamelyik tál már teljesí-

tette hivatását, Ufi azonnal elragadta, a nagyfejű pedig másikat tolt a helyére.

Ufi, a lomha hólyagfiú, aki egyébként lélekzeni is lusta volt, a mókust is megszégényítette eleven-ségében, amint a tálalóasztalon az elragadozott edényekből mindent a szájába tömött, ami három-négy ujjal megfogható volt. Ufi persze jóval hamarabb elkészült a tálakkal, mint a vendég, és közben, hogy a malom ne járjon üresen, kénytelen volt a zsebeiből csemegézni. Olykor-olykor a hátul kuk-soló sonkacsontot is előrántotta és nagyot harapott rajta, hogy az se érezze mellőzöttnek magát.

A vendég, amikor az előre bekészített és a tálcán behozott ételekkel végzett, egy kis pihenőt tartott. De igazán csak egy kicsit. Éppen annyit, hogy barátságosan ráütött a nagyfejű vállára és halkán így szólt:

— Hogy vagy, Dóni fiam?

— Köszönöm kérdését, kapitányom, én mindig és mindenütt jól érzem magamat a kapitányom mellett! — felelte lágy orrhangon, s magát katoná-san kihúzva a nagyfejű.

— Akkor hát dologra, Dóni fiam, — bölintott a fejével a kapitánynak címzett vendég, aki minden-esetre fontos személyiség lehetett, hogy a „Debrecen“ fejedelmi ebédlőjében terítettett magának. Ilyen fényűzés nem dukált egyszerű kapitánynak.

A „dologra“ serkentett Dóni és Ufi az üres tálak-

kal együtt hamarosan eltűntek és némi szünet után teli tálakkal tértek vissza.

A kapitány szeme a műértő biztonságával végigfutott az újabb ételjövevényeken s a mutatóujjával megjelölte Dóninak a sorrendet, amelyben a tálakat felvonultatni óhajtotta. S már éppen meg akarta kezdeni az ebéd második felvonását, amikor a hátamögött felhangzott Ufi erőszakolt köhécsele. A kapitány letette a villáját s a fejét egy kissé oldalt fordította.

— Egy ember vagy úrféle van odakint, — dadogta Ufi, mert közben néhány szem aszaltszilvát kellett lenyelnie egészben, hogy a szájában megfelelő helyet csináljon a nyelvének.

— Nos? — kérdezte a kapitány.

— Be akar jönni, — felelte Ufi most már érthetőbb hangon. A szilvák erőszakolt lenyelése után ugyanis nem merte újra megtönni a száját. Az olvadás csokoládé-gombóckák, amelyeket a szilvák lenyomtatására szánt, a markában maradtak, és az örökké éhes hólyagfiú most kétségbeesetten érezte, hogy ujjain keresztül szivárogni kezd a drága csemege édes leve.

— Hát nem tudod, mi a rend? Evés idején senkit sem fogadok. Küldjétek el vagy dobjátok ki, ha erőszakoskodik. És máskor ne zavarj engem efféle hírekkel, — válaszolta a kapitány a felindulásnak legkisebb jele nélkül és ismét a villája után nyúlt.

De Ufi nem hagyta ennyiben a dolgot. Úgy lát-
szik, hogy a csokoládé-gombóckák veszendőbe
menő leve harcias érzelmeket keltett a szívében.
Megköszörülte a torkát és meglepő bőbeszédűség-
gel magyarázta:

— Amikor Csun és Ned ki akarták dobni, azt
mondta, hogy inkább a tengerbe ugrik, de nem
tágít.

— Hagyjátok, hadd ugorják a tengerbe, — felelte
a kapitány s a villáját belesúrta az eléje tolt sült-
csirkébe.

— De azt is mondta, — folytatta engesztelhetet-
lenül a hólyagfiú —, hogy a kapitányom édes anyja
küldte ide.

Édes anyjának említésére meleg pirosság öntötte
el a kapitány merev márványarcát. Kemény voná-
sai megenyhültek, a szemébe szelídség lopódzott és
a hangja is mintha meglágyult volna, amikor Ufi-
nak és Dóninak nagy meglepetésére így szólt:

— Eresszétek be!

Ufi, miközben csokoládélében úszó markát a szá-
jába igyekezett gyömöszölni, kicammogott és né-
hány perc múlva Édes Józsiás urat toltá be az
ajtón. Mert ő volt a szívós természetű látogató.
Egyébként igen megviselt állapotban volt a sze-
gény „hosszú úr“. Az a dézsa víz, amelyet Tom a
nyaraló előtt a nyaka köré zúdított, csak most
kezdte éreztetni a hatását. Fekete szalonkabátján
oly kiadós zsírfoltok terjengtek, hogy a boldog

tulajdonos nem a hírneves életbiztosító-intézet, hanem inkább valami szappanfőző-telep főtitkárának mutatkozott. A köcsögkalapja be volt nyomva, fehér mellényén pedig valószínűleg az Ufi által említett Czun és Ned kátrányos tenyereinek hű lenyomatai látszottak. Szóval, Józsiás úr külseje az első tekintetre elárulta, hogy sok mindenben átment, amíg célhoz jutott.

De végre itt van! S ez az „itt van“ oly elevenen ott ragyogott jóságos két szemében, s oly viharosan ott hullámozott a szakállában, hogy a kapitány is észrevette s elhatározása ellenére is felkelt a székéről, hogy fogadja az idegent.

— Róbert kapitány úrhoz van szerencsém? — kérdezte susogó, elfulladó hangon Józsiás úr.

— Én vagyok, — felelte megszokott komolyságával a kapitány —, de ön uram, nagyon fáradtnak és kimerültnek látszik. Jőjjön, üljön le s ha kedve, helyesebben, ha étvágya van, tartson velem. Ufi, terítéket! Nekem pedig engedje meg, hogy a magam módja szerint tovább ehessem az étlapomat. Ilyenkor nem szoktam vendéget fogadni, de önnel kivételt tettem. Ha közben beszélni óhajt, nincs ellenemre. Én azonban majd csak ebéd után avatkozom a társalgásba. Remélem, hogy nem veszi rossz néven darabos viselkedésemet. Tekintse azt, hogy én, mint a tengerek örkösen vándorló gyermeke, nem tanulhattam meg a szárazföldön divatos finomságokat.

Róbert kapitány minden bizonnyal azt hitte, hogy egy barátságos megjelenésű idegent ennél már nem lehetne jobban fogadni. Aztán visszaült a helyére s oly lelki nyugalommal ürítgette tovább a tálakat, mintha vele szemben senki sem ült volna az asztalnál. Ő legalább ügyet sem vetett a vendégére.

Józsiás urat oly erősen fogva tartotta az öröm és furcsa helyzetének szokatlansága is, hogy jóideig mozdulni sem mert. Vastag szemüvegén keresztül tiszteletteljes borzongással vizsgálgatta a kapitányt, aki éppenséggel nem olyan volt, mint amilyennek a rázós hegyi úton elképzelte, de így még jobban tetszett neki. Aztán Ufin akadt meg a szemüvege. És a pihenés nélkül majszoló hólyagfiú képe lassankint eloszlatta elfogódottságát, mint ahogy megenyhül az éjtszaka feketesége a telihold fényében. Noha maga Ufi érzelmileg egyáltalán nem segítette elő az idegen felbátorodását. Haragos pislantásokat lövellt feléje, amelyek csak akkor alakultak át barátságos mosolyokká, amikor határozottan meggyőződött róla, hogy semmiből sem eszik. S így Ufi a maradékokból továbbra is kiszedhette mindazt, ami emberileg megfogható volt.

Józsiás úr tehát az Ufi holdkarimájú arcán kellőképpen megenyhülvén, megsimogatta a szakállát és beszélni kezdett:

— Kegyes engedelmével mindenekelőtt bemutatom magamat: dr. Édes Józsiás vagyok, a budapesti

„Sohse halunk meg!“ életbiztosító társulat vezető-
titkára. (Itt Józsiás úr megállt és várta, hogy a
kapitány feleljen valamit. A kapitány azonban még
csak fel sem pillantott a tányérjából, hanem nyu-
godt komolysággal tovább ette a paradicsomos ürü-
combot. Józsiás udvariasan bólintott a fejével az
ürücombnak és folytatta:) Mélyen tisztelt Róbert
kapitány úr, én egészen természetesnek tartom,
hogy ön azt kérdezi tőlem, miért tolakodtam be
ilyen alkalmatlan időben? Miért nem vártam az
illendőség szabályai szerint addig, amíg az elfoga-
dásom önnek nem okoz kellemetlenséget? Én erre
azt bátorodom felelni, hogy nekem nagyon sürgős
és fölötte fontos megbeszélni valóm van önnel.
A reggeli gyorssal érkeztem s azóta pihenés nélkül
keresem önt s most, hogy az ajtaja elé jutottam,
nem tágitottam, mert attól féltem, hogy valami
véletlen folytán el találom szalasztani. (Józsiás úr
ismét megállt és feleletre várt. A kapitány azonban
látszólag úgy mutatta, hogy a világon semmi sem
érdekli az előtte domborodó velőpuddingon kívül.
Józsiás úr mélyen meghajtotta magát a velőpud-
ding előtt és tovább folytatta:) Ön tehát azt mondja,
hogy térjek a dologra? Helyes. Az ön helyzetében
én is ezt mondanám. Uram, biztosítom önt, hogy
nem leszek terjengős. Bizonyára ismeri ön, ha talán
nem is személyesen, legalább hírből báró Karacsán
Elemért, a szenvedélyes vadászt és nagy világjárót.
A báró, akit általánosan többszörös milliomosnak

tartottak, 1913-ban a mi társaságunknál ötmillió koronára biztosította magát. Az 1913-ra szóló biztosítási díjat mindjárt le is fizette, az 1914-re esedékes összeget pedig az egyik banknál betétbe helyezte s úgy végrendelkezett, hogy halála esetén az ötmilliót a rokonai kapják kézhez. (Itt újra szünetet tartott Józsiás úr és várta, hogy a kapitány valamelyes jelét adja érdeklődésének. De a kapitány nem érdeklődött. Minden figyelmét lekötötte az az óriási nyelv, amely fűszeres lében úszott előtte. Józsiás úr kecsesen bókkolt az óriási nyelvnek s aztán tovább beszélt.) Ön azt kérdezi tőlem, hogy nos és mi történt azután? Báró Karacsán Elemér az életbiztosítási kötvény aláírása után nyomban elutazott. Amint később megtudtuk, az északi sarkvidékre ment vadászni. A mi társaságunk azt természetesen nem akadályozhatta volna meg még akkor sem, ha idejében tudomására jut. Ám, elképzelheti ön, milyen tisztelt Róbert kapitány úr, hogy ettől az időtől fogva a mi társaságunk vezető-embereinek nem volt se éjjele, se nappala. Mert a sarkvidéken vadászgató halandó életét ezer veszedelem fenyegeti és így a mi társaságunknak minden percben számolnia kellett azzal a lehetőséggel, hogy báró Karacsán Elemért baleset éri, s akkor az ötmillió esedékessé válik a rokonok javára.

Amikor eddig jutott Józsiás úr elbeszélése fonálán, Róbert kapitány váratlanul felnyujtotta az ujját, mire Józsiás úr kellemesen meglepődve elhall-

gatott. Azt hitte, hogy sikerült a kapitány érdeklődését felkeltenie, s most bizonyosan a további részletek után fog tudakozódni.

— Ufi, dologra, — szólalt meg a kapitány s aztán kétségbeejtő közömbösséggel maga elé húzta a második felvonás utolsó fogását, amelyet Dóni ügyetlen kezei a kapitány villájának működési körén kívül helyezett el.

Ufi a „dologra“ való felhívás után tüstént eltávozott s amikor visszatért, magával hozta az ebéd harmadik és hihetőleg az utolsó felvonását. A terebélyes tálca púposan meg volt rakva sült és főtt tésztafélékkel, sajttal és gyümölcessel. Szegény Ufi arcán emberfeletti szenvedések tükröződtek. A kezeit ugyanis annyira lekötötte a súlyos tálca, hogy a tartalmát útközben semmiképen sem tudta megdézsmálni. Ennek is Józsiás úr lehetett az oka, mert megvető pillantásokat lövelt feléje. Máskor valószínűleg a harmadik felvonásért is ketten mentek és Dóni hozta a tálcát, Ufi pedig megtömte a zsebeit. S most mindezt semmivé tette a kellemetlen idegen, akinek a kedvéért a kapitány meggyorsította az ebédelés tempóját.

Józsiás urat fölötte megzavarta a saját csalódása. Hamarjában nem tudta, hogy mit gondoljon Róbert kapitányról, akinek az étvágya minden képzeletet felülmúlt. Végre is abban állapodott meg, hogy semmit sem gondol, mert a tengeri embereket nem szabad a szárazföldi emberek mértékével mérni. Ez

a megállapítás ismét visszaadta Józsiás úrnak az önbizalmát és amikor a kapitány a harmadik felvonás sorozatában a lerakott makaróniig jutott, újból beszélni kezdett:

— Na, igen, teljességgel megértem, ha ön, mélyen tisztelt kapitány úr, azt mondja nekem, hogy a báró Karacsán Elemér esetében semmi különös vagy rendkívüli vonást sem talál. Hát kérem, eddig még nincs is. Ezt készséggel elismerem. A báró kifizette nekünk a biztosítási díjat 1913-ra, sőt az 1914-re esedékes összeget is megkaptuk, amelyet — amint már említettem — az egyik banknál helyezett lététbe. De elkövetkezett az 1915-ik esztendő! (És ezt olyan hangon mondotta Józsiás úr, mint aki okvetlenül elvárja, hogy csodálkozó szemeket meresszenek rá. A kapitány szemei azonban egy pillanatra sem siklottak le a tényérjára söpört apró pogácsákról, amelyek az Ufi inyét szörnyen ingerlő málnaízzel voltak kibélelve. Józsiás úr utánozhatatlan könnyedséggel pacsit intett a pogácsáknak és neki-tüzesedve folytatta:) Igen, igen, ne méltóztassék csodálkozni rajta, elkövetkezett az 1915-ik esztendő és az esedékes biztosítási díjat senki sem fizette be. Izgatottságunkat nagyon halványan festem le, ha azt mondom, hogy tűkön ültünk. Nem mertünk egymásra tekinteni, mert mindnyájunk szemében az az óriási kérdőjel ágaskodott: „Mi történt báró Karacsán Elemérrel?“ És egyszerre csak beállítottak hozzánk a báró rokonai, az ötmillió törvényes örö-

kösei és felmutattak egy bizonytalan hitelességű írást a báró haláláról. Ezt az írást a grönlandi Upernivikben állították ki 1914 végén. Ugyanekkor tették postára és Norvégián, Svédországon, Dánián és Németországon keresztül jött a budapesti dán konzulhoz azzal a meghagyással, hogy azonnal kézbesítse báró Karacsán Elemér törvényes örökösének. Az ötmillió tehát esedékessé vált. (Itt Józsiás úr egy nagyot sóhajtott s ezúttal feleletet nem várva folytatta:) De ötmilliót minden kis írásra még egy olyan gazdag társaság sem fizet ki, mint amilyen a mi társaságunk. Azt mondtuk a türelmetlen rokonoknak, hogy várjanak, mert bizonysgot kell szereznünk az írás hitelességéről. Egyet-mást ugyanis gyanúsnak találtuk. A gyanúnk hamarosan még jobban megerősödött abban az irányban, hogy báró Karacsán Elemér nem halt meg.

— Ufi, a „kadét“-ot! — vágott közbe a kapitány minden figyelmeztető előkészület nélkül és a sajtos tálat, melyet Dóni éppen eléje tolt, visszataszította s a kezével jelt adott a nagyfejűnek, hogy haladék nélkül leszedheti az asztalt.

Józsiás úr a váratlan s zord parancs hallatára legott elnémult. Valahogyan az a kínzó sejtelve támadt, hogy a kapitány megharagudott rá bőbeszédűsége miatt és most a kadéttal ki akarja dobálni. Vastag szemüvegjei mögül kegyelmet esdő tekintettel nézett Ufira, hogy ne siessen olyan nagyon azért a markos kadétért. Hiszen kimegy ő maga is, ámbár

nem szívesen. Ezt a két szót, hogy „nem szívesen“, háromszor is megismételte magában Józsiás úr, és

Józsiás úr nekitüzesedve folytatta.

hozzá oly bánatosan rezgett a szakálla, mint a szomorúfűz hervadt lombja.

De nemcsak Józsiás úr, hanem Ufiék is erősen

megdöbbsentek. Mert arra még nem volt példa, amióta Róbert kapitány körül személyes szolgálatot teljesítettek, hogy a kapitány az ebédjét végig ne ette volna. Akkor se tette le a kanalat, amikor az olasz repülőök bombákat szórtak a fiúmei kikötőre. Mi történt hát vele? Töprengésre azonban nem volt idő, mert a parancsait gondolkodás nélkül kellett teljesíteni. És teljesítették is. Dóni oly izgatott sietéssel kapkodta össze a tálakat, hogy frakkjának a derékszegélye egészen a nyakáig felszaladt. Ufi pedig megszámlálhatatlan zsebeinek egyikéből öblös, rövidszárú fapipát rántott ki, átnyujtotta a kapitánynak és a másik pillanatban már égő gyufaszálat lobogtatott. Ekkora ügyesség még abban az esetben is becsületére vált volna Ufinak, ha ötven kilóval soványabb lett volna.

Józsias úr nagyot lélezett, amikor minden kétsége eloszlott abban a tekintetben, hogy a „kadét“ alatt, nem valami markos, vendégkidobó tengeri legény értendő, hanem barátságos füstkarikákat termelő fapipa, amely egyébként is pompásan illett a kapitány szigorú arcához.

— Remélem — szólalt meg Róbert kapitány, beszélés közben is szorgalmasan szipogatva a „kadét“-ot — nem voltam túlságosan terhére. Ha talán nem vette észre rajtam, hogy az előadása érdekel, ezt most az ön megnyugtatóására őszintén bevallom, sőt azt is elárulom, hogy már tisztában

vagyok az ön látogatásának céljával. De ne vágjunk a dolgok elé. Kérem folytassa.

— Végtelenül boldog vagyok, — hajlongott Józsiás úr sugárzó arccal s a belső öröm hatása alatt táncos ütemben rezgő szakállával — mondom, végtelenül, határtalanul oda vagyok, hogy sikerült világosan előadnom a mi nagy esetünket. Mert nagy eset! De még nem mondtam el mindent. Tehát kutatni, érdeklődni kezdtünk. Először is azt állapítottuk meg, hogy báró Karacsán Elemér már nem volt milliomos, de még csak jómódú sem, amikor a mi társaságunknál öt millióra biztosította az életét. A vagyona már jóval előbb elúszott. Másodszor megállapítottuk, hogy a rokonaitól, akikre az öt milliót örökségül hagyta, tetemes kölcsönöket vett fel, csaknem két milliót. Azt hiszem, a mélyen tisztelt kapitány úr is természetesnek találja, hogy ez a felfedezés szöget ütött a fejünkbe.

— De még milyen nagy szöget! — erősítette meg Róbert kapitány a „kadét”ot szortyogtatva, mert a tölteléke már a végét járta.

— Helyesen tetszett megjegyezni: nagy szöget. Azonnal megbíztuk kopenhágai képviselőnket, hogy sürgönyileg érdeklődjék a grönlandi Upernivikben bizonyos Wattason Kurt fehér vadász és bizonyos Avamoka eszkimó vadász személye iránt, akik a báró Karacsán Elemér haláláról szóló bizonyosságlevelet, mint szemtanuk aláírták. A választ a háborús nehézségek ellenére is hamarosan megkaptuk.

Avamoka nevű eszkimó vadász Upernivikben s a környékén legalább hús van. Wattason Kurt fehér vadász körülbelül két éve állandó lakosa Uperniviknek. A nyári hónapokban Grönland ismeretlen vidékein bolyong eszkimók társaságában, télre azonban rendszeren visszatér Upernivikbe. Mindenki jóra való, derék embernek tartja.

— Ufi, az „admirális“-t! — kiáltotta élénken a kapitány s az arcán átfutó pirosság elárulta, hogy Józsiás úr elbeszélése szokatlan izgalmat keltett a hallgatag, komor emberben.

Józsiás úr, aki — úgy látszik — nem okult a „kadét“ esetén, megborzongott az „admirális“ berendelésének hallatára. Úgy érezte, hogy most aztán csakugyan kidobhatja a kapitány, csak azt nem tudta felfedezni, hogy a kapitány mért bízza olyan magas személyiségre a kidobást? Hiszen ahhoz, hogy őt kidobják, untig elég egy matróz is. Vagy talán különös megtisztelésképpen admirálissal végezteti ezt a kényes feladatot? Lehet, lehet, hiszen ő (t. i. Józsiás úr) nem ismeri a tengeri udvariaság szabályait.

Ki tudja, hogy Józsiás úr meddig szötte-fonta volna elmékedését az admirális körül, ha közben meg nem jelenik maga az „admirális“ egy óriási cseréppipa alakjában. A fiókos tálalóasztal valamelyik rejtett zugából halászta ki Ufi, akinek — úgylátszik — minden tevékenysége Róbert kapitány pipáinak a gondozásában merült ki. Hanem

ebben a tekintetben aztán a legkényesebb igényeknek is megfelelt Ufi. Az „admirális“-t is szakértően megtömve és jókora égő taplóval nyújtotta át a kapitánynak. S néhány pillanatra a szemeit a rendes emberek módjára felnyitotta, hogy pontosan megfigyelhesse az „admirális“ működését. Erre a kis időre még a szájának is pihenőt adott. Nem örült. De mihelyt meggyőződött róla, hogy az „admirális“-ból gyönyörűen gömbölyödnek kifelé a füstgomolyok, tüstént szűkre húzta össze a szemeit és a zsebeiből két kézzel szállította a gyarmatárukat a szájába, hogy a mulasztásért minél gazdagabban kárpótolja magát.

Józsias urat az a kellemetes meglepetés, hogy a szóban forgó „admirális“ és az ő kidobása semmiképen sem hozható egymással kapcsolatba, teljesen kielégítette. A szakálla lecsendesedett és oly édesen ringott-rengett, mint a szélcsendben ébredő tenger. Maga Józsias úr pedig szinte túlmerészen megköszöri a torkát, a fejét leereszkedő nyájassággal megbiccentette az „admirális“ előtt s aztán beszélni kezdett:

— Ön tehát, mélyen tisztelt kapitány úr, az elmondottak után jogosan kérdezi tőlem, hogy a társaságunk mire határozta el magát az örökösökkel szemben? Nem várakoztatom önt, hanem mindjárt egyenes feleletet adok a kérdésre: az örökösöknek nem fizettük ki az öt milliót, mert nem hittük el, hogy báró Karacsán Elemér csakugyan meghalt.

Azt gondoltuk, és most azt gondoljuk, hogy valaki a mi társaságunk zsebére pályázik. Hangsúlyozom, hogy „valaki“, mert személyileg senkit sem gyanúsíthatunk. A rokonok természetesen nem elégedtek meg ennyivel. Pörre vitték a dolgot. A bíróság azt az érvelésünket, hogy báró Karacsán Elemér már szegény és eladósodott volt, amikor öt millióra biztosította magát, semmibe se vette. A báró haláláról szóló bizonyoságlevelet azonban a bíróság sem találta teljesen kielégítőnek.

— Kétségtelen, hogy az a levél az egyetlen biztos pont, amelyből kiindulhatunk. Remélem, hogy magával hozta a másolatát, — jegyezte meg határozott hangon Róbert kapitány, s közben az „admirális“ terjedelmes gyomrából oly sűrű felhőket eregetett, hogy a teremben alkonyodni kezdett.

— Óh, kérem alázattal, persze hogy elhoztam. Elhoztam a fényképmását is és a hiteles fordítását is! — kapkodta a szavakat szaporán Józsiás úr és neki-esett a zsebének, amelyből meglehetősen küzdelem után szerencsésen elő is kerültek a fontos iratok. A fényképmásolatot átnyújtotta a kapitánynak, maga pedig olvasni kezdte a levél hiteles fordítását.

„Kelt Uperniwikben az Úr születésének 1914. évben és december havának huszonnyolcadik napján, annak is délutánján. Saját személyükben megjelentek előttem Wattason Kurt fehér vadász és Avamoka eszkimó vadász. A szájukkal és saját kezeikkel elmondották, hogy báró Karacsán Elemért, a

nagy fehér vadászt, a mi Grönlandunk nyugati partszegélyén felkísérték az északi szélesség 80. fo-

Józsás úr olvasni kezdte a grönlandi levelet.

káig. Ott az történt, hogy báró Karacsán Elemér, a nagy fehér vadász, egyedül üldözőbe vett egy med-

vecsaládot. És többet nem tért vissza társaihoz. Bizonyosan felfalták a medvék. Ezt sírva beszéltek el és a kezeikkel is fájdalmasan mutatták Wattason Kurt fehér vadász és Avamoka eszkimó vadász. A medvék által ilyképen megemésztett bárónak, a nagy fehér vadásznak, megtalálták a jégen az aranyóráját, a puskáját, a kését és két fogát. Ennyi maradt meg belőle. Ezeket nekem megmutatták. Ezek alapján törvényesen kiállítom báró Karacsán Elemernek, a nagy fehér vadásznak elhunytáról a bizonyáglevelet, hogy nyugodtan megsirathassák mindazok, akiknek kötelességük őt megsiratni. Én is megsirattam, pedig nem kötelességem. De ezért gazdagon megajándékozott Wattason Kurt, a fehér vadász, aki nagyon derék ember. Aláírtam személyesen, aki vagyok névszerint Totumoka, hivatalom szerint a himlőben elszenderedett uperniwiki jegyzőnek télen hites helyettese, tudásom szerint nyáron fókavadász. Tanuk a saját személyükben: Wattason Kurt fehér vadász s. k. — Avamoka + (aki nem tud írni.“

— Nos, és a bíróság ítélete? — kérdezte sürgetően a kapitány, aki a bizonyáglevél fényképes másolatának áttekintésével sokkal hamarabb elkészült, mint Józsiás úr az olvasással.

— Az ítélet? — kapta fel a fejét ijedten Józsiás úr a hiteles másolatból, amelyet szorosán az orra előtt tartott. — Na, igen, az ítélet. Hát erről nem sok örvendetést mondhatok. A mélyen tisztelt kapi-

tány úr sem fogja megnyugtatónak találni. A bíróság úgy ítélkezett, hogy az örökösök kötelesek az uperniwiki bizonyáglevél adatait 1918 december 31-ig megerősíteni. Az utánjárásra azért engedtek ily hosszú időt, mert a mostani háborús világban fölötte bajos a közlekedés. Az örökösök azonban kötelesek az 1915-re, 1916-ra, 1917-re és 1918-ra esedékes biztosítási díjakat bírósági letétbe helyezni. Ha a báró elpusztulása elfogadható adatok alapján bebizonyosodik, akkor az örökösök visszakapják a biztosítási díjakat, és ráadásul mi is kifizetjük nekik az öt milliót. Ha a báró életben van és a hamis bizonyáglevél az ő tudtával készült, akkor az ötmilliós biztosítás reá és örököseire nézve érvényét veszítette és ezenfelül az ügygel kapcsolatban minden költségünket megtéríteni tartozik.

— Ufi, az „atyát“! — kiáltotta csaknem jókedvűen Róbert kapitány. Az arcán ugyan még mindig ott ült az a márványos hidegség, a hangja azonban elárulta, hogy a Józsiás úr elbeszélése fokról-fokra kellemesebben érinti.

Csakhogy Józsiás úr nem volt olyan lélekbúvár, hogy észre tudta volna venni a kapitány bensejében végbemenő átalakulást. Akármennyire erőltette is magát, nem volt képes tisztába jönni ezzel a szófukar, komortekintetű, márványfejű emberrel, aki az evésen és pipázáson kívül semmi iránt sem mutatott érdeklődést. Csakis így érthető meg, hogy

józsias úr akarata ellenére is összerezett, amikor a kapitány az „atyá“-ért kiáltott. „Az atya, az atya! Hát az meg már miféle csodalény?!“ — tűnődött magában és kínos sejtelmekkel figyelte Ufit, amint lassú méltósággal a tálaló asztalhoz hömpölygött.

Józsias úr határtalan csodálkozására az „atya“ is pipát jelentett. De milyen pipát! Szakállas török fej volt, félig már feketére szírvott tajték, és akkora, hogy egy szerény család meglepődéssel megkávézhatott volna belőle. S milyen büszke önérzet honolt az Ufi kövér képén, amikor ura szájába helyezte az „atya“ nyakából kikacsaringózó gumicső szópókás végét, miközben spirituszba mártott pamutot lobogtatott a szakállas török turbánja fölött, hogy a dohány elegendő tüzet foghasson.

Józsias úr, mint a cukros boltba került falusi gyermek, némán, megilletődve tekintgetett az „atyá“-ra, Ufira s a kapitányra, és egyszer csak azt vette észre, hogy a szemüvegének kerek ablakai előtt elsötétül a világ. Néhány pillanatig azt hitte, hogy álmodik. Vastag ködtenger vette körül, amelyben Róbert kapitány alakja csaknem egészen elmosódott, Ufi kerek feje pedig hol eltűnt, hol meg előbukkant, mint a felhők mögött bujkáló telihold. Józsias úrnak, akit a fárasztó vonatozás és a reggel óta tartó csatangolás meglehetősen kimerített, minden erejét össze kellett szednie, hogy magához térjen és Ufi fejét ne nézze a hold tányérjának. Szerencséjére az „atya“ vulkáni működése is lanyhulni

kezdett. Rekedt oroszlán módjára szortyogott s a füstöt már nem viharfelhők, hanem csak szelíd báránfyellegek alakjában öntötte hamus torkából. Apránként elcsitult a szortyogása is, mire Ufi a markába kapta a török két piros orcáját és az „atyát“ gumicsövestől együtt elsüllyesztette a tálaló asztal legmélyebb fiókjába.

Az „atya“ szerepének bevégződésével az ebédlő vastag levegője is ritkulni kezdett.

A füst lassacskán leülepedett, akár csak a nyugalomhoz jutott iszapos víz és Józsiás úr vastag szemüvegje előtt ismét a maga teljes valóságában ragyogott az Ufi kövér képe és a kapitány komor arca. Józsiás úr megkönnyebbülve fellélekzett. Egy kis ideig még hallgatagon várakozott, de miután látta, hogy Róbert kapitánynak egyáltalán nincs szándéka kérdéseket intézni hozzá, szokása szerint megsímogatta a szakállát és beszélni kezdett:

— A báró Karacsán Elemér ügyében tehát elérkeztem ahhoz a ponthoz, ahol már önnek is szerepet szántunk, mélyen tisztelt Róbert kapitány úr. Az ítéletet tegnap délelőtt hirdették ki. Mindjárt utána a mi társaságunk vezető emberei tanácskozáásra gyűltek össze és abban állapodtak meg, hogy a mi társaságunknak is kutatni kell a báró után. A bíróság ugyanis az örökösöknek csak azt tette kötelességévé, hogy elfogadható adatokkal bizonyítsák be a báró elhunytát. Nekünk viszont arra kell törekednünk, hogy kimutassuk a báró halálhírének

hamisságát. Mert mi komolyan hisszük, hogy báró Karacsán Elemér nem halt meg.

Itt egy pár pillanatra elhallgatott Józsiás úr, mert úgy tetszett neki, mintha a kapitány helyeslően bólintott volna. De aztán mindjárt rá még nagyobb hévvel folytatta:

— Amikor ebben megegyeztünk, a vezérigazgatónk így szólt: „Minden rendben volna, ha akadna olyan tapasztalt férfiú, aki magára vállalná az eltűnt báró megkeresését!“ Erre én azt feleltem, hogy csak tanult, világlátott és vállalkozószellemű tengerésztől lehet szó és hogy ilyen embert egyedül Kelemen Mihály, a „Magyar Tengerhajózási Társaság“ elnöke ajánlhat nekünk. A véleményemet mindenki helyesnek találta, amiért is én tüstént felkerestem Kelemen Mihályt. Az elnök úr meghallgatta az előterjesztésemet és így felelt: „Derék tengerésztiszt bőven van, de olyan, aki mellesleg Grönlandot és a sarki vizeket is kítűnően ismeri, csak kevés akad. Jelenleg azonban, s ezt különös szerencsédjüknök tarthatják, Fiumében megtalálhatják Róbert kapitányt, aki a kevesek között is az első helyen áll.“ Én egy percet sem mulasztottam, mert bizalmasan értésünkre esett, hogy az örökösök az öt millió által sarkalva, nyomban megkezdik a kutatást. Már pedig a társaság szempontjából felette fontos, hogy az örökösök megbizottja ne előzze meg a mi embe-rünket Grönlandban. Este már a fiumei gyorsvonaton ültem, reggel pontosan megérkeztem a kikötőbe

és most itt vagyok. Itt vagyok, mélyen tisztelt kapitány úr és azt kérdezem öntől, hogy vállalja-e a megbízatást? S ha nem vállalja, hajlandó-e nekünk tanácsot adni? Talán mondanom sem kellene, hogy minden tettét, minden szavát illendően honorálja a társaságunk. Uram, mélyen tisztelt Róbert kapitány, a válaszát várom.

Az utolsó szavakat már olyan ünnepies nyomatékkal, olyan finom hajlongásokkal kísérve mondotta Józsiás úr, hogy Ufi abbahagyta az evést és meghatottságának jeléül, nyitva felejtette a száját. A malom tehát megállt. De nem sokáig pihent. Hirtelen, mintha kígyó csípte volna meg, mindkét kezével a zsebeihez kapott s egyszerre két pogácsát gyömöszölt a szájába, nyomatékuul pedig jókora hideg sültet, valószínűleg azért, hogy csúszóssá tegye a pogácsák útját. Ezen a téren igen becses tapasztalatai lehettek a hólyagfiúnak.

A kapitány nem válaszolt mindjárt Józsiás úr ünnepies kérdésére. Hátradólt a székében s mintha egyenesen a sarki vizek félelmetes jégzajlását figyelné, messze elnézett Józsiás úr feje fölött. Aztán előre hajolt, tekintetét merően a vendégre szegezve és végtelen nyugalommal beszélni kezdett:

— Ha megnyugtatójukra szolgál, kijelenthetem, hogy jól fogták meg a dolgot. Az ügy azonban sokkal bonyolultabbnak ígérkezik, mint amilyennek látszik. A feladat ugyanis aligha oldódnék meg azzal, hogy az önök megbízásából valaki megjelenik Uper-

niwikben. Okvetlenül számítani kell arra, hogy nehéz és esetleg hosszadalmas kutatásra lesz szükség Grönlandban, sőt minden valószínűség szerint másutt is. A cél felé az első lépés tehát az, hogy önök alkalmas hajócskát vásároljanak. Mert ilyen veszedelmes sarktengeri utazásra nem szoktak hajókat bérbe adni, vagy pedig olyan bérösszeget kérnek, hogy azon az áron akár új hajót is csináltathat a bérlő. Jelenleg azonban a háborús veszteségek miatt úgy áll a dolog, hogy a semleges tengeri államokban semmi pénzért sem lehet hajóhoz jutni. A kormányok megtiltották a hajók eladását. És az is előre látható, hogy ezt a tilalmat egy-két évig a háború után sem oldják fel. Mégis remélhető, hogy a béke megkötése után talán módját ejthetik, hogy valahol megfelelő hajót vegyenek vagy csináltassanak. De ez kedvező esetben is sok idővesztéssel fog járni.

— Bocsánat, mélyen tisztelt kapitány úr, ezer bocsánat, de kétségbe kell esnem, hogy ön annyira reménytelennek tartja a helyzetet. Kérem, öt millióról van szó! És mi ölbetett kezekkel tűrjük, hogy egy eszkimó írnok levelére kifizettessenek velünk öt milliót?! Mert az örökösöknek mi sem lesz könnyebb, mint hogy Uperniwikben báró Karacsán Elemér elpusztulásáról olyan eszkimó-bizonyosságokat szerezzenek, amilyeneket csak akarnak! — magyarázta Józsias úr némi keserőséggel, ami egyáltalán nem illett az ő szelíd lelkületéhez.

— Amit ön mond, az igaz és helyes okoskodás, — felelte Róbert kapitány. — De azt talán csak nem veszik bizonyosra, hogy én okvetlenül az élő Kara csánt fogom megtalálni? Hátha valóban meghalt?

— Mi az igazságot keressük. Ha a báró 1915 jún. 1-e előtt, ameddig a biztosítási illetéket befizette, csakugyan meghalt, akkor minden vonakodás nélkül folyósítjuk az öt milliót. Mi kizárólag arra törek szünk, hogy az igazság kiderüljön.

— Ilyen munkára szívesen vállalkozom, — jelentette ki a kapitány emelkedett hangon s egyidejűleg felkelt, az ebédlő belső oldalfalához ment, ahol egész raj elefántcsontgombocska sorakozott egymás mellé és fölé. A sok közül az egyiket megnyomta. Aztán visszalépegetett a helyére, s akkorra már nyílt is az ajtó és egy jól megtermett legény lépett be.

— Ned, — fordult a belépőhöz a kapitány — azonnal elmegy a Baross-kikötőbe és megtudakolod, hogy mi van az „Aalborg“ cethalász-hajóval. Meg tartották-e az árverést? S ha igen, hát ki vette meg?

— Parancsára, kapitányom, — pattogta katoná san Ned — véletlenül magam is ott voltam az árve résen. Két fiumei halász kezére került a hajó. Va lami Csonka és Keszeg. Közelebről nem ismerem őket. Most tartják az áldomást a fedélzeten és a fe délzet alatt.

— Jól van, fiam, ennyi éppen elég, — válaszolta a kapitány és könnyedén intett a legénynek, aki sarkonfordult és kiment.

Józsiás úr, aki még mindig nem volt tisztában Róbert kapitány szándékaival, a lélekzetét is visszafojtva hallgatta a kapitány és Ned rövid párbeszédét. Ösztönszerűen érezte, hogy most dől el a nagy kérdés, vajjon vállalja-e személyesen a megbízást Róbert kapitány vagy csak tanáccsal óhajt szolgálni. Szerette volna sürgetni, hogy válaszoljon hát egyenesen és határozottan, másrésről meg udvariatlan tolakodásnak tartotta, hogy türelmetlenségével megzavarja a titokzatos férfiút, aki Ned távozása után gondolataiban mélyen elmerülve ült s mereven maga elé nézett, mintha idegen tengerek és földségek térképét tanulmányozná. Végre is a kapitány törte meg a Józsiás úr idegeit erősen bizsergető csendet:

— Tisztelt uram, hallgassa meg a tervemet s a föltételeimet és aztán cselekedjék a legjobb belátása szerint. A háború befejezése előtt még csak gondolni sem lehet arra, hogy komoly expedíciót indítsunk báró Karacsán felkeresésére. Az expedíció szervezését azonban tüstént megkezdhetjük, hogy a béke megkötése után azonnal útra kelhessünk. A háború ugyanis, amint hírlik, úgysis a végét járja már. Egy, két, három hónap múlva visszatérhet a világ régi nyugalma s akkor mi, ha kellőképen felkészültünk, minden idővesztés nélkül indulhatunk.

— Igen, igen, — vágott közbe Józsiás úr eltitkolhatatlan örömmel, amit szakállának táncos lengése is

bizonyított — a háború vége közelget. Igen, közelget. Mi tudjuk. Jó forrásból tudjuk. Mi pénzügyi emberek úgy érezzük a háború s a béke leheletét, mint a hőmérő a levegő lehülését vagy felmelegedését.

— Ha úgy van, annál jobb, — felelte Róbert kapitány minden különösebb érdeklődés nélkül. — Az első dolgunk tehát az, hogy megfelelő hajót vegyünk vagy béreljünk, mert építtetésről szó sem lehet. Ilyen alkalmas hajónak látszik a Baross-kikötőben veszteglő „Aalborg“ cethalászhajó, amelyet éppen az imént árvereztek el. Ezt kell az új tulajdonosoktól megvennünk vagy kibérelnünk, a szükséges felszerelésekkel és legénységgel ellátnunk. Mindezt magamra vállalom. Ami most már a dolog személyi részét illeti, csak azt kötöm ki, hogy én csak annyiban fogok az önök szolgálatában állani, hogy az eltűnt báró Karacsán Elemért élve vagy halva előkerítem. Egyébként teljesen függetlenül és szabadon cselekedhetem. Végül a költségek fedezéséről is beszélnünk kell. De ezzel is röviden végezhetünk. Kérdezze meg, tisztelt uram, a társaság vezetőségétől, hogy az expedíció anyagi és személyi kiadásainak fedezésére egy összegben mennyit hajlandó áldozni. Ha több lesz a kiadás, mint amilyen összegben megállapodunk, az az én károm, ha kevesebb, az az én hasznom. Elhiheti, hogy e nehéz vállalkozásban nem szándékozom megkárosodni; más szóval

elvárom, hogy a társaság minden alkudozás nélkül illendő összeget ajánl fel. Ha sürgönyileg vagy telefonon is elintézheti a dolgot, akkor holnap délelőtt 10 órakor legyen szerencsém. Addigra magam is tisztába jövök az „Aalborg“-gal. A tervem ugyanis alaposan megváltozik, ha ezt a hajót nem kaphatnám meg.

Józsiás úr Róbert kapitány utolsó szavait már állva hallgatta. Mert akármilyen szelíd, csigavérű lény volt is Józsiás úr, küldetésének reményen felül való sikerülése oly nagy izgalomba hozta, hogy nem bírt magával. A szakálla orkánszerűen viharzott, a jobb keze minduntalan kezét fogott a balkezeivel s a vastag üvegkarikákon is áttört békés szemeinek harcias lángolása.

— Mélyen tisztelt uram, Róbert kapitány úr, a magam és társaságunk nevében végtelenül hálás vagyok, hogy ön kezébe vette a mi igazságos ügyünket. Kimondom, hogy a csata eldőlt a mi javunkra, mert ön ki fogja deríteni az uperniwiki levél titkát. Az a titok pedig az én hitem szerint az, hogy báró Karacsán Elemért nem ette meg az a bizonyos jegesmedve. Nem, nem, a jegesmedve igen jónevelésű állat és korántsem olyan falánk, mint amilyennek az örökösök gondolják! De most, kegyes engedelmével, sietek, rohanok, hogy azonnal összeköttetésbe lépjek társaságuk vezetőségével. Nincsen ugyan semmi kétségem sem abban a tekintetben, hogy az

ön anyagi és személyi feltételeit készségesen elfogadják, a dolgok külső formájához azonban

Ufi illő módon visszahúzta Józsiás urat.

ragaszkodnunk kell. Tehát a viszontlátásra! A viszontlátásra!

Józsiás úr ezúttal már nem a saját, hanem Róbert

kapitány kezét szorongatta s amikor ebbe a fárasztó munkába szinte fülíg belepirosodott, kalap nélkül elrohanni készült. Ufi azonban, aki lankadatlan eszegetése közben megszerette a hosszú urat, hirtelen elhatározással utána ugrott, a kabátjánál fogva visszahúzta, aztán a vállába kapaszkodva lehajlítottta, hogy a fejébe nyomhassa szürke cilinderét. Józsiás úr még csak egy mosollyal se köszönte meg a hólyagfú kitüntető figyelmét. A győzelem má-mora nemcsak higgadtságából, hanem veleszületett udvariasságából is kiforgatta.

V.

Altohányi és feltohányi Tohány Tamás.

Amikor Józsiás úr véglegesen eltávozott, Róbert kapitány kivette a zsebóráját és megnézte. Ufi ugyanígy cselekedett. A kapitány órája kicsiny volt és vékony, mint a kés pengéje. Az Ufié vastag, felfujt volt, mint a tulajdonosa és akkora karimájú, hogy kisebb igényű faluban a toronyórát is szégyenkezés nélkül helyettesíthette volna. De mindkettő egyformán mutatta az időt. Éppen négy óra volt. A kapitány minden megütődés nélkül vette tudomásul az idő múlandóságát. Ufi azonban kétszer is megcsóválta a fejét és mély részvéttel megsimogatta a gyomrocskáját. S ehhez annyiban joga is volt Ufinak, mert ma csak egyszer ebédelt. Más-

kor ugyanis kétszer szokott ebédelni. Először a kapitány előtt féltizenkettőkor, másodsor a kapitány után félkettőkor, közben pedig a maradékokból is megevett legalább három emberre valót. Kétségtelen tehát, hogy Ufit érzékeny veszteség érte, amelyet, mint a visszahozhatatlanul elmúlt időt, pótolni többé nem lehet. Mert Ufinak, sajnos, csak egy szája volt s azzal az eggyel a multnak s a jelennek egyszerre eleget enni nem tudott.

— Ufi, dologra! — hangzott fel hirtelen a kapitány parancsszava, mire Ufi nyomban abbahagyta a haszontalan merengést, amely egyébként is ártalmasan befolyásolja a fogak morzsoló működését. Gyorsan a szájába tömött egy marék hámozott mogyorót, ugyanannyi édes dióbélt és a finom keveréket jókora mazsola-adaggal nyomtatta le. Aztán megindította a terem villanyos szellőztetőjét, kinyitotta az ajtót és maga is eltávozott.

Róbert kapitány, miután Ufinak megadta a jelzót, hogy dologra, aprócska könyvet húzott ki a zsebéből és olvasgatni kezdett. A könyv táblája kopott volt és a levelek szélein erősen meglátszott, hogy sokat lapozgatták. Ciceronak, a régi híres római írónak a munkája volt és arról szólt, hogy hogyan kell az embernek már fiatal korában előkészülnie a boldog és bölcс öregségre. Ez az okos olvasmány jól illett Róbert kapitány márványszerű lényéhez és mindenesetre művelt lélekre vallott,

mert a tengerészek szabad idejükben rendszerint nem latin könyvekkel szoktak szórakozni.

Közben visszatért Ufi is és a nyomában lépegetett Dóni a hónaljáig érő frakkban, karjain az óriási tálcával, amely tömve volt a tejtermékek minden válfajával: édestejjtel, aludttejjtel, tejfellel, vajjal, olvadékony és kőkemény sajtokkal, sózott túróval és savanyú vert-tejjel, amelyet csak a székely hegyek pásztorai tudnak csinálni.

De Ufinak a keze sem volt üres, csak éppen az első pillanatban nem lehetett észrevenni a nagyfejű legény gazdag rakománya mellett. Ufi hozta a fonatos kalácsot s ropogós kifliket díszes kosárban s a feketekávéskannát, amelynek a tálcán már nem lehetett helyet szorítani. Terhüket mindketten a tálaló-asztalra rakták s akkor kitűnt, hogy Ufi a kosár alatt egy nagy tál hideg sültet is hozott magával.

A nagyfejű aztán a tőle telhető ügyességgel megterítette az asztalt és a tejtermékeket a kapitány elé sorakoztatta. Róbert kapitány pedig zsebébe dugta a Ciceroját és ugyanolyan komolysággal, mint amilyenel a bölcs öregség alapszabályait tanulmányozta, kávént öntött magának.

A kapitánnyal egyidejűleg Ufi is munkához látott és oly tüneményes gyorsasággal nyeldeste a sült szeleteket, hogy amikor Róbert kapitány végzett a kávéval, ő is csaknem egészen elkészült a tállal. De

nem egészen. Néhány darab maradt még a tál fenekén. Ezeket egy-kettőre nadrágjának hátsó, sonkacsontos zsebébe süllyesztette. Ufinak ugyanis, hogy valamiben meg ne rövidüljön, lépést kellett tartania a gazdájával. Azaz neki a megmaradt tetemes kávémennyiséget okvetlenül el kellett fogyasztania az alatt, amíg a kapitány a következő fogással végzett. Mert a kávé s a tejet nem lehetett a zsebeiben elhelyezni, mivelhogy azokat a szabó nyilvánvaló tévedésből vászonból és nem bádogból varrta. A sajtokból és a rokonfalatokból már gyerekjáték lesz a délután későbbi óráira valamicskét félretenni.

Róbert kapitány zavartalan nyugalommal végigette a nagy tálca tartalmát s amikor mindennel elkészült, hívogatni kezdte a „kadét“-ot, az „admirális“-t s az „atyá“-t, de ezúttal fordított sorrendben. Füstölgetés alatt a jegyzőkönyvében számolgotott. Kisebb-nagyobb mennyiségeket rótt a fehér lapokra, szorzott, összeadott, kivont, közben gondolkozva felütötte a fejét, majd ismét a számjegyek fölé hajolt, amelyek benépesítették és szinte élővé tették a holt papirost. A sok szám a tervezett expedíció költségvetését rejtette magában. A rejtély azonban hamarosan megoldódott, amit Róbert kapitány azal jelzett, hogy a végeredményt kétszer is aláhúzta. Amikor elkészült, a harmadik pipa is a végső szorítógásokat hallatta. Erre felkelt s indulni készült.

Dóni már rég eltávozott s a tálaló-asztal mellett csak Ufi örölt boldog, megelégedett arccal, mert a

zsebei pukkadásig tömve voltak sajttal, kaláccsal, kiflivel és egyéb életmentő aprósággal.

— Ufi — szólta a kapitány az ajtó felé fordulva —, velem jössz teljes felkészültségben.

A felkészültség, úgy látszik, a pipákat jelentette, mert Ufi sietősen előszedte a nevezetes jószágokat s a dohányos tarisznyát, amely veszedelmesen hasonlított a lovak abrakoló készségéhez, a nyakába akasztotta. Ugyanakkor Róbert kapitány is kinyitotta az ajtót, de tovább aztán nem ment, mert kívülről olyanféle zaj verődött be, mintha bikaviadalt rögtönöztek volna a „Debrecen“ fedélzetén.

— Kapitányom — jelentette messziről a lépcsőn lerohanó nagyfejű, akin ezúttal már rendes matrózruha volt —, ismét egy örült ember van itt, aki úgy akart berontani, hogy még a nevét sem mondta meg. Négyen is alig bírják tartani, úgy bírkózik, öklelődzik. Veszedelmes ember. Mit csináljunk vele? Azt kiabálja, hogy neki sürgős megbeszélni valója van Róbert kapitánnyal.

— Eresszétek be — felelte a kapitány és visszavért az asztalhoz. De nem ült le. Útrakészen, állva várta a kellemetlen látogatót.

Ufi nem tette le a pipákat, csak éppen átcsoportosította valamennyit a bal kezébe, hogy a jobbával szabadon táplálhassa a száját.

Kisvártatva hallani lehetett a nyitva maradt ajtón át, hogy a lépcsőkön valami súlyos test topog lefelé s hozzá haragosan dohog. A következő perc-

ben hatalmas termetű és feltűnően szélesvállú alak jelent meg az ajtóban. Akkora szál ember volt, hogy kétrét kellett görnyednie, mert egyébként az ajtó szemöldökfája a fejét nem eresztette volna be. A kalapja még így is kint maradt. De azt talán mégsem a szemöldökfa sodorta le, hanem már előbb a dulakodás áldozatává lett. Ruhájának gyűrött-sége, az olajos és kátrányos matrózkezek élénk lenyomatai, hajának csapzottsága, feltűnően hosszú, kecsegeszerű orrának ideges mozgolódása és arcának kemény borostáin fennakadt izzadságcseppek legalább azt mutatták, hogy valóban heves küzdelem előzte meg a bejövetelét. Egyelőre azzal könnyített belső felindultságán, hogy megvetően végigmérte a kapitányt is, meg Ufit is. Aztán akkorát csapott az öklével a saját mellére, hogy csak úgy rengett belé a fejedelmi ebédlő. Ez az utóbbi művelet, úgy látszik, teljesen lecsillapította belső felindultságát, mert mindjárt rá megeredt a nyelve.

— Hát hol van az megírva, hogy a tengeri kapitányokat veszett kutyák őrzik?! — harsogta teli torokkal és az öklével nagyokat csapdosva a mellére. — Hát honnan tudhattam volna én azt, hogy puskát kell a vállára akasztania annak, aki önnel hivatalos és sürgős ügyben beszélni akar? Hiszen az orosz cárt is csak két karabélyos őrzi, amikor a kávéját issza s nem tizenkettő, mint önt! (Háromszor egymásután mellbevágta magát.) S ki vagyok én, akit az ön vérebei megrohantak? (Csak egyszer,

de annál alaposabban lecsapott a mellére.) Ha ön az volna, aki én vagyok, hát a homlokomról leolvashatná, hogy ki vagyok. Az én ősapám Attilának főtanácsosa volt. Ebéd után együtt pipázott az „Isten ostorá“-val! (Négy mellbevágás.) Aquileja ostrománál ő mutatta meg Attilának azokat a gólyákat, amelyek a veszendő városból a szájukban hordták ki fiaikat! (Egy nagy mellbevágás.) Úgy nézzen hát rám az úr, hogy az én orromról csaknem kétezer esztendő tekintet le az úrra! (Öt nagy mellbevágás.)

Róbert kapitány, akit a betolakodott idegen hangoskodása egyáltalán nem hozott ki rendes nyugal mából, ügyet sem vetett a hírneves orra. Ufinak a képzeletét azonban legott megragadta a történelmi becsű régiség és amennyire rövid nyaka megen gedte, előrenyújtotta a fejét s úgy vizsgálta a messze multba visszanyúló érdekességet, amely kétezer esztendőhöz mérten is hosszúnak mutatkozott.

Az erőszakos idegen, amikor úgy érezte, hogy már elegendő időt engedett becses orrának megbámulására, tovább folytatta a kiabálását.

— Hát ez vagyok én, én, akinek egyébként a neve altohányi és feltohányi Tohány Tamás! (Egy nagy mellbeütés.) De az most mellékes, mert nem a magam, hanem báró Karacsán Elemér örököseinek személyében vagyok itt. (Öt nagy mellbeütés.) Én ugyanis őszintén megmondhatom az úrnak, hogy a saját jószántomból sohasem kerestem volna fel. Am-

— *Az én orromról kétezer esztendő tekintget.
az úrral!*

bár most láttam először tengert, de ezt a gyönyörűséget szívesen elengedtem volna. Pocsolya az egész. Az igaz, hogy nagyobb szabású pocsolya. A hegyek sokkal többet érnek. De azok között is csak a mi székely hegyeink! (Három nagy mellbevágás.) Láta az úr már a mi hegyeinket? Járt a Hargita ősfenyveseiben, a Gyimesi-szorosban? Vadászott már medvékre a Csukás jeges bércei között? Ivott a mi vizeinkből? Evett a mi tokányunkból, kürtöskala csunkból, cérnáspuliszkánkából? (Öt közepes mellbeütés.) Persze, hogy nem járt, nem ivott, nem evett, mert máskülönben nem kerülgetné ezt a nagy pocsolyát, hanem ott élne közöttünk boldogan.

Róbert kapitány bámulatos nyugalommal hallgatta Tohány Tamás pattogó, darabos szavait. Nem lépett fel ellene erélyesen, nem csitította, hanem hagyta, hogy kiabáljon, dörögjön kénye-kedve szerint.

Ufi nem tudott hová lenni ámulatában. Egy fél pillanatra még a majszolást is abbahagyta s ki meredt szemekkel bámult kapitányának márványarcára. Hiszen, mióta az eszét tudja, még nem esett meg, hogy valaki ilyen szilajul mert volna beszélni a kapitányával. Hát ki lehet ez a kecsegeorrú ember, hogy a kapitány nem dobhatja ki? S most már néminemű tisztelettel kezdte vizsgálgatni a betolakodott vendég nevezetes orrát.

Közben Tohány Tamásban is teljesen leülepedett az indulat. Kedves otthonossággal elnevette magát,

majd udvariasan meghajolt s némi szégyenkezéssel folytatta:

— Uram, ne ítéljen meg túlszigorúan. Annyi kellemetlenség ért, amennyi a legcsigavérűbb embert is dühös vadállattá tenné. Pedig én nem vagyok csigavérű. (Egy gyöngé mellbeütés.) Először is Budapesten lekéstem a gyorsvonatról, itt Fiumében pedig legalább tíz hivatalban összeverekedtem a rendőrökkel és hivatalszolgákkal, amíg sikerült megtudnom az ön lakását. És az sem volt utolsó kis dulakodás, amit itt rögtönöztem a hajó fődélzetén az ön matrózaival. Meg kell hagyni, hogy markos legények. Remélem azonban, hogy ők is bizonyos tisztelettel fognak visszaemlékezni Tohány Tamás ökleire. (Két gyenge mellbeütés.)

Róbert kapitány, mintha biztosítani akarta volna Tohány Tamást a matrózok elismerő véleményéről, észrevehetően megbiccentette a fejét és ülésével kínálta meg a vendégét. Csak úgy, a jobbával, minden kísérő szó nélkül. S aztán maga is leült.

A kedvező alkalmat Ufi sem hagyta kihasználatlanul. Puha macskalépésekkel a tálaló-asztalkához osont s miután a pipákat óvatosan lehelyezte, mindkét kezét a szája szolgálatába állította.

— Uram — vette fel a szót Tohány Tamás —, köszönöm barátságos elnézését. Mentségemül felhozhatom azt is, hogy ezt a bolond kapkodást, örült sietést nem én rendeztem, hanem a család: báró Karacsán Elemér örökösei. Én vagyok ugyanis a

Karacsánok jogtanácsosa, a görgényi és a bodonyi birtokok jószágigazgatója. De mennyi medve van ott a görgényi szurdokokban! (Két középszerű mellbevágás.) Legközelebb székely vendégszeretettel látom egy kis parázs medvehajszára.

Róbert kapitány udvarias fejbiccentéssel fogadta a szíves meghívást.

— Ámbátor azt hiszem — mondotta némi eltűnéssel Tohány Tamás és szelíden mellbeütötte magát —, hogy „legközelebb“ aligha ér rá medvéket hajszolni a görgényi szurdokokban. Egészen más invitálást hoztam én az ön számára. Erről persze eddig még egy szót sem szóltam, tehát nem is tudhatja.

— De tudom — felelte közömbös hidegséggel Róbert kapitány és ügyet sem vetve megrökönyödött vendégére, belső zsebéből kihúzta a jegyzőkönyvét, a kitépésre előkészített lapok közül kiszakította a soron lévőt, néhány sort írt rá és átnyújtotta Ufinak.

Ufi, akinek a szeme állandóan a kapitány mozdulatait leste, már szaladásra készen várta a papírlapot s nyomban el is tűnt vele. Lehet, hogy szolgálatkészségén kívül egyéb okok is növelték fürgeségét. Talán elrejtett élelmiszerkészletek vártak rá a földélzeten.

Tohány Tamást annyira megdöbentette Róbert kapitány első megszólalása, hogy valósággal megremülve húzódott vissza, amennyire csak a szék

támlája megengedte. Fél fejjel egyszerre kisebb lett, hosszú kecsége-orra, mint a megfeszített gumipuska szára, ijesztően megnyúlt és gyámoltalanul tapogatódzott a híg levegőben.

A kínos csendet végre is Róbert kapitány törte meg, mert Tohány Tamás teljesen megnémult és semmi hajlandóságot sem mutatott derékben ketté-tépett előadásának folytatására.

— A bíróság a rejtelmes ügyben úgy ítélkezett, hogy az örökösök 1918 december 31-ig kötelesek az uperniwiki bizonyság-levél adatait megerősíteni, mert egyébként kútba esik az öt millió. Az örökösök tehát az ítélet kimondása után — hogy egy pillanatot se veszítsenek — nyomban tanácsot tartottak és abban egyeztek meg, hogy valakit sürgősen Grönlandba kell küldeni a szükséges bizonyságok megszerzése végett. De ki legyen az az ember, aki otthonos a sarki vizek világában és szembe mer szállni a kiszámíthatatlan eshetőségekkel? Minthogy Budapesten engem alig ismer valaki Kelemen Mihályon, a „Magyar Tengerhajózási Társaság“ elnökén kívül, kétségtelen, hogy önök szorult helyzetükben Kelemen Mihálytól kértek tanácsot.

Tohány Tamás helyeslése jeléül háromszor jó erősen mellbevágta magát, de egyébként egy kukkot sem szólt. A kapitány pedig nagy lelkinyugalommal folytatta tovább:

— Csak azt nem értem, hogy mért hajszolták

önt olyan lóhalálában ide? Talán attól féltek, hogy valaki ebben az ügyben egy félórával hamarabb lefoglal?

— Igen — nyögte ki kínosan Tohány Tamás, aki Róbert kapitány megszólalása óta teljesen elfeledte, hogy az ősapja ebéd után együtt pipázgatótt Attilával, az „Isten ostorá“-val.

— Nagyot tévedtek — nyomta meg a szót Róbert kapitány. — Ebben az ügyben senki sem előzheti meg önöket, de önök sem másokat, mert én nem vállalkozom arra, hogy báró Karacsán Elemérnek kizárólag csak az elpusztulásáról szerzek bizonyságokat, viszont arra sem, hogy okvetlenül élve találom meg.

— Hát mire vállalkozik ön, kapitány úr? — kérdezte bátortalanul Tohány Tamás.

— Csakis az igazság kiderítésére. Az nekem tökéletesen mindegy, hogy a való igazság az örökösöket, avagy a biztosítótársaságot fogja-e le-sujtani.

— Becsületes embertől nem lehet s nem is szabad mást várni — jelentette ki határozottan Tohány Tamás, aki lassacskán kezdett már magához térni. Összelapultságából kiegyenesedett s történelmi nevezetességű orra is a messzeségből közelebb húzódott bajuszos fundamentumához. A hangja azonban végleg elvesztette éles hetykeségét, a szeme se villogott olyan medveölősen,

hanem félre nem ismerhető megbecsüléssel szege-
ződtek a kapitányra.

Helyeslése jeléül erősen mellbevágta magát.

— Milyen feltételekkel küldötték hozzám? —
kérdezte némi szünet után Róbert kapitány.

— Ön olyan jól értesült mindenről s olyan helye

sen ítélte meg a mi filiszteusi észjárásunkat, hogy engem az első szavával csatavesztetté tett. A további hadakozásnak tehát nincs célja. Úgy jöttem, hogy a feltételeket én szabom meg és alkudozni fogok körömszakadtig. Most pedig azt mondom: Uram, egy millió koronáig terjed a felhatalmazásom s ennek ellenében önnek nincs más kötelessége, mint báró Karacsány Elemér ügyében a való igazság kinyomozása 1918 december 31-ikéig. A kikötött összeget azonnal rendelkezésére bocsátjuk. Egyébként semmi beleszólásunk sincs az ön terveibe. Azt tehet, amit akar s arra mehet, amerre akar...

— Még egy pontot — szólt közbe váratlanul a kapitány. — Ha a háború miatt egyáltalán nem tudnék elindulni, akkor a szerződés érvényét veszti. A kikötött összeget természetesen rendelkezésükre bocsátom — addigi kiadásaim levonásával.

— Ezt a pontot is elfogadom — jelentette ki sietve Tohány Tamás. — Ebben a nem várható esetben azonban a törvényszék minden bizonnyal meg fogja hosszabbítani a határidőt.

— Akkor hát megegyeztünk — mondotta csendesen Róbert kapitány, mintha nem is életkockázató vállalkozásról lett volna szó, hanem közönséges, mindennapi adás-vevésről.

— Meg, megegyeztünk! — harsogta diadalmasan Tohány Tamás, egyszerre mindkét öklével

mellbe ütven magát. Majd ugyanazon öklökkel megragadta a kapitány jobbját, derekasan megrázta, megszorongatta s azután bizalmas hangon suttogeta, szavait huncutkás szemhunyorgatással kísérve:

— Eddig azt hittem, hogy csak a Tohányok esze forog jól kiesztergyályozott tengely körül s lám, másutt is akad tengely, sőt pompásan esztergyályozott tengely. Gratulálok! Szívemből gratulálok!

— Nos, válaszolta Róbert kapitány, miközben halvány pír gyúlt ki az arcán, mintha szégyelné, hogy a hivatalos megbeszélésen kívül másra is szót veszteget —, nos, én is székely vagyok, ha nem is éppen az ősrégi Tohány-familiából származom.

— Ah, hát nem én vagyok-e a görgényi medvék között is a legnagyobb medve!?! — harsogta rekedt, fulladozó torokkal Tohány Tamás és oly hatalmasul mellbevágta magát, hogy más emberfia menten szörnyethalt volna ilyen ütés súlya alatt. — Hiszen mindjárt ki kellett volna találnom, hogy csak egy igazán vérbeli hún-székely-szittyá magyarnak az esze foroghat ennyire kiesztergyályozott tengely körül! Nahát, ide a kezét, kedves kapitány úr, de úgy, csíki módra ám, hogy megérezzük egymás vérének lüktetését!

Róbert kapitány nem kérette magát. Ez a kemény, darabos, de tüzeslelkű székely fölébresztette benne egész ifjú korát. A régi édes emlékek életre-

keltek és bűvös-bájos zsongással körülrajzolták a hideg, kimért férfiút. A régmúlt ködéből egymásután merültek fel azok a helyek, ahol boldog gyermekéveit töltötte. A Szentanna-tengerszem nap-sugaras tükre, az elhagyatott kis kápolna, a kísérteties kokozsás, az erdők rejtelmes sűrűségei, a fekete hegyszurdokok, a hozzáférhetetlen sziklahátak, ahol selymes gyopárt szedett, mind-mind ott rajzoltak a szemei előtt. Nekimelegedett, nekipirosodott a hideg, márványarcú kapitány és szinte öntudatlanul akkorát szorított feltohányi és altohányi Tohány Tamás feléje nyujtott jobbján, hogy a medveölő úr hírneves orra ezúttal nem vízszintes irányban, hanem fölfelé kezdte tapogatni a levegőt.

— Huj, huj! — kacagott fel harcias hévvel Tohány Tamás. — A fogásából is megérezem, hogy az én fajtából való! De azért van egy kis különbség közöttünk. Nem sok, de van. (Két udvarias mellbeütés.) Az én ükapám, aki ebéd után együtt pipázgatott az „Isten ostorá“-val, a lármásszavú, verekedő húnok fajtájához tartozott; az ön őse pedig bizonyosan Csabamér volt, a nagy rabonbán, aki sohasem nevetett, de azért éppen olyan jól forgatta a kardot, mint az én ükapám. Hát az Isten éltesse, a kapitány urat s az ivadékait is újabb ezeresztendőig!

— Családomnak én vagyok az utolsó tagja — felelte Róbert kapitány eltitkolhatatlan megilletődéssel, de azért a kigyúlt pirosság nem szállt el az arcáról. Ott pirkadozott továbbra is, mint a székely

hegyek havasi rózsája, s ott is maradt már állandóan letörülhetetlenül.

A gyermekkorból visszahozta neki ez a másik, ez a forrólelkű székely.

— S a gyermekei? — kérdezte elszomorodva Tohány Tamás.

— Nincsenek.

— Nincsenek?! — fohászkodott fel nagy sóhajtással Tohány Tamás. — De akkor hát kinek, minek s miért fárad, küzd s kockáztatja folytonosan az életét? Mert hallottam Kelemen Mihály vezérigazgatótól, hogy vakmerő, minden lehetetlennek látszó feladatra vállalkozó ember, olyan valaki, akinek nincs párja a tengerek hátán. Azt is hallottam tőle, hogy ön sok pénzt szerzett merész vállalkozásaival s mindenét olyan ritkaságok összegyűjtésére áldozta, hogy azokért bármelyik gazdag múzeum szívesen adna jó egynéhány nehéz milliót. De hát érdemes effélékre áldozni fel egy egész élet veszélyekkel teli munkáját? Kinek s minek?! (Három nagy mellbevágás.)

— A magyar nemzetnek — válaszolta keresetlen egyszerűséggel Róbert kapitány.

— A ma-gyar nem-zet-nek?! — tagolta a szókat szörnyű álmélkodással Tohány Tamás.

— Igen, a magyar nemzetnek. Sarkvidéki gyűjteményemet ugyanis valamelyik múzeumunknak adományozom vagy hagyományozom. Azonban, sajnos, még nem teljes a gyűjteményem. Sok nélkülözhetet-

len dolog hiányzik belőle. Az eltűnt Karacsány Elemér kinyomozására éppen azért vállalkozom, hogy a hiányzó dolgokat részint megvásárolhassam, részint személyesen megszerezhessem Grönlandban. Amiket személyesen akarok megszerezni, azok közé tartozik néhány hatalmas meteorkő. A maguk nemében páratlan példányok. Egy igen megbízható sarkutazó csodálattal beszél róluk. A fekvésüket azonban nagyon hiányosan jelöli meg. Remélem, hogy az eltűnt Karacsány Elemér nyomaival ezeket is sikerül megtalálnom.

Tohány Tamás, aki nem tudott parancsolni az indulatainak, ismét azon a ponton volt, hogy a torka megtagadta a szolgálatot. Ezúttal azonban nem a harag, nem is az öröm, hanem a tiszteletteljes csodálat kerítette hatalmába.

— Kapitány úr — lihegte nagysokára, miközben szelíd megadással, mintegy bocsánatkérően mellbeveregette magát —, igazi alázattal meghajtom ön előtt a zászlómat. Mi, közönséges emberek, ha kell, szívesen meghalunk szeretett hazánkért, de arra nem igen gondolunk, hogy a hazának egy egész élet munkáját is oda lehet adni. Tudom, hogy ön már a csatatéren is pompásan megállta a helyét, de azt sok százezren megtették mások is. Azonban egy egész életen keresztül hallgatagon, szívósan, vasakarattal, minden veszedelemmel dacolva, dolgozni kizárólag a nemzetnek, a magyar nemzet jó hírnevének?! Uram, engedje meg, hogy mélyen meg-

hajoljak ön előtt. A templomon kívül ezt még sohasem tette meg Tohány Tamás és úgy hiszem, hogy többé nem is fogom megismételni.

S a kemény, nyakas, dacos, verekedő székely mélyen meghajolt Róbert kapitány előtt.

— Kérem, ne szégyenítsen meg — kiáltott fel megdöbbenve a kapitány, Tohány Tamáshoz közelebb lépve. — Ilyen dologban az elismerés csak fájdalmat okozhat az embernek. Kérem, ígérje meg, hogy erről többé nem esik szó sem közöttünk, sem másutt. Maradjon az egészen kettőnk titka.

Tohány Tamás hosszan s mélyen a kapitány szemébe nézett, aztán keményen megrázta a kezét s mint a cukrot kérő gyermek, lágy, éneklő hangon mondotta:

— Kaphatnék tintát s papirost, hogy a megegyezésünket annak rendje és módja szerint írásba foglalhassam?

— Tessék — válaszolta kimért udvariassággal Róbert kapitány s egyidejűleg a fejedelmi ebédlő puszta oldalfalához lépett, ahol a legélesebb szem sem fedezhetett volna fel ajtónyomokat. S lám, valami titkos gomb megnyomására a falon széles rés támadt, amelyen keresztül gazdagon berendezett könyvtárszobába lehetett jutni. Volt ott minden, amit csak kívánhatott Tohány Tamás a munkájához.

A kapitány leültette vendégét az íróasztal mellé, maga pedig visszatért az ebédlőbe, ahol már vártakozott reá Ufi szigorú, katonás állásban, ami Ufinál

olyan formában nyilvánult meg, hogy szépecskén kifejlődött gyomrocskáját és az azzal szomszédos területeket előre tolta, a mellét pedig behúzta.

— Kapitányom — jelentette Ufi nagy hangon (egészen üres volt a szája!) —, a kis kapitányt a dán hajón megtaláltam, sőt már itt is van!

— Azonnal bocsásd be — felelte szaporán Róbert kapitány.

Ufi sietve sarkonfordult és ment. A kapitány mosolyogva nézett utána. Óriási húsos csont meredezett ki az Ufi sonkás zsebéből. Bizonyos, hogy ezzel a kiadós elő- vagy utóétellel Csonkáné és Keszegné tisztelték meg a hólyagfiút. Ezenfelül a két marka is zsúfolva volt valami nyalánksággal. Csak éppen azt várta, hogy a küszöbre érjen s már tömte is a száját jobbról-balról, hogy minél gyorsabban helyrehozhassa a mulasztást.

Néhány pillanat múlva Hájas Muki lépett az ebédlőbe. Tehát ő volt a kis kapitány. Nemcsak az öreg Andersen nevezte így, hanem Róbert kapitány környezete is.

A kapitány szeretettel végighordozta szemét a vaskos, de azért délceg fiún, majd megveregette a vállát, maga mellé ültette s némi szemrehányással mondotta:

— Régóta nem láttalak.

— Kapitányom — felelte a fiú tiszteletteljesen bátor, csengő hangon —, nem merem önt csak úgy kedvem szerint háborgatni a munkájában.

— Ejnye, no, te kis kapitány, még gyereknek is kicsi vagy s ennek ellenére pontosan úgy viselkedel velem szemben is, mint valami százesztendős őrgróf, akit minden reggel skatulyából húznak ki! Hát neked minden alkalommal külön meghívó kell én-hozzám? Hiszen kollégák volnánk?! Te a kis kapitány, én az öreg kapitány. Lám, milyen szépen letted az utolsó vizsgádat is a hajózási iskolában. Csak éppen várnod kell, amíg tizenhat esztendős leszel s én mindjárt kinevezlek a hajómra segédtisztnek — szaporázta a szót Róbert kapitány. Ezzel az okos, élesesű gyermekkel szemben ugyanis nem tudott komor, hideg s kimért maradni. Ha összehalálkoztak, órákhosszat elbeszélgetett vele, sőt még tréfálkozott is. A tulajdon fiát sem kedvelhette volna jobban.

— Kapitányom, köszönöm a jóságát — felelte Muki örömeiben nekipirulva.

— Várj csak, még mást is mondok — biztatta a könnyen lelkesedő fiút Róbert kapitány. — A béke megkötése után nyomban indulok, nagy útra, gyönyörű útra! Akkor majd utánajárok, hogy adják ki a bizonyítványodat, s te azonnal jössz velem, ha a nagybátyád is úgy akarja.

— Nagyszerű! Pompás! — újjongott a kis kapitány.

— Most azonban másról akarok veled beszélni — vette fel a beszéd fonalát némi szünet után Róbert

kapitány. — Mondd csak, ott voltál az „Aalborg“ elárverezésén?

— Igenis, kapitányom.

— Minden rendben folyt le?

— Igenis, kapitányom.

— Mennyiért vették meg Csonkáék?

— Potom áron: hatvanezer koronáért.

— A potomnál is potomabb. Aki építette, annak legalább is tízszer annyiba került. Mit gondolsz, fiam, Csonkáék jó nyereséggel túladnának rajta?

— Nem hiszem. Nagyon megszerették, noha igazán vétek volna parti halászatra használni ilyen finom és drága felszerelésű hajót.

— Helyesen ítélsz, édes fiam. Látom, hogy jól érted a dolgot — válaszolta a kapitány fel- s alá-sétálgatva. Majd hirtelen megállt s mélyen elgondolkozva kérdezte:

— Csonkáék most a hajón vannak?

— Igenis, kapitányom. Javában áll az áldomás és keresztelő. A kedves hajónak ugyanis „Balaton“ nevet adtunk.

— Ah, ez már a te fejecskédből pattant ki! — jelentette ki elismerő helyesléssel a kapitány. — Most hát arra kérlek, édes fiam, hogy menj vissza a „Balaton“-ra és bizalmasan súgd meg Csonkáéknak, hogy beszélni szeretnék velük. Néhány perc múlva ott leszek. Isten veled!

A kis kapitány csattanósan összeütötte a sarkát, könnyedén meghajolt s minden további kérdezős-

ködés nélkül távozott. Róbert kapitány a derék fiúnak éppen ezt a szép jellemvonását becsülte legtöbbre. Sohasem kíváncsiszkodott, alkalmatlan kérdésekkel sohasem tolakodott.

— Megvagyok! — harsogta a könyvtárszobában Tohány Tamás és szavát két hatalmas mellbeütés tompa döreje követte.

Róbert kapitány átsietett a másik szobába, szeme hihetetlen gyorsasággal végigfutott a szerződésen és a következő pillanatban már a nevét is odakanyarintotta Tohány Tamás vastag sorai alá.

— Kapitány úr — kérdezte Tohány Tamás az aláírás megtörténte után —, van önnek folyószámlája a „Fiumei Magyar Nemzeti Bank“-ban?

— Igen — felelte Róbert kapitány olyan természetesen, mint aki egyenesen várta ezt a kérdést.

— Annál könnyebben fog menni a dolog. Holnap reggel kilenckor átutaltatom az ön számlájára az egymillió koronát s holnapután pedig megyek vissza Görgénybe a medvéim közé: (Két közepszerű mellbevágás.) Boldognak érezném azonban magamat, ha holnap még találkozhatnánk és elbeszélgetnénk a mi szép, kicsi Erdélyországunkról, a medvékről s egyebekről.

— Hivatalos ügyünkkel kapcsolatos, de egyébként is igen kellemes tengeri kirándulást rendezek holnap, ha a tervem sikerül. Nagyon szívesen látom önt is, ha nem irtózik túlságosan ettől a „nagy pocsolyá“-tól. Nemde, a „Deák-szálló“-ban lakik?

Tohány Tamás felelet helyett jól mellbevágta magát, amit Róbert kapitány igenre magyarázott, mert így folytatta tovább:

— Akkor hát holnap délelőtt tizenegy és tizenkettő között okvetlenül értesíteni fogom.

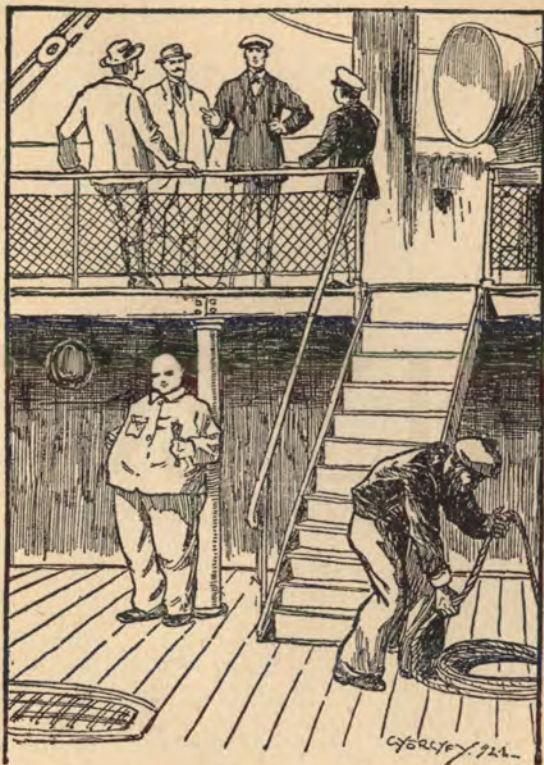
Aztán meleg rokonérzéssel elköszöntek egymástól. Tohány Tamás lassan és olyan boldog öntudattal távozott, amilyenre igazán nem gondolhatott akkor, amikor beverekedte magát a „Debrecen“ fejedelmi ebédlőjébe.

Róbert kapitány is haladéktalanul útrakelt Ufi társaságában. Már erősen alkonyodott s Ufinak ugyancsak vigyáznia kellett, hogy a rakparton végignyuladózó láncokban megbotolva földhöz ne vágja az „admirális“-t, a „kadét“-ot és az „atyá“-t. Mert a kapitány éppen kétszer olyan hosszút lépett, mint Ufi, s egyébként sem válogatta az utat, hanem a legrövidebb irányban, gerendákon, zsákokon s hordókon keresztül sietett a Baross-kikötőhöz.

Az Aalborgon, azaz a „Balaton“-on már erősen várták a kapitányt. A sétatödélyzetben minden jóval megrakott asztal mellől kémlelte a láthatárt Hájas Muki, hogy idejében értesíthesse a komákat a magas vendég érkezéséről. Így történhetett meg, hogy a komák a feljáró lépcső legalsó fokánál fogadták Róbert kapitányt, mint az óceánok királyát. Szeretettel és hódoló tisztelettel.

A felső tödélyzet egyszerű vendégei már eltávoztak, a „Balaton“ nagytermében lakmározók pedig

úgy el voltak zárva a külső világtól, hogy sejtelmük sem lehetett a nevezetes vendég érkezéséről és le-

*Minden kerülgetés nélkül rátért
látogatásának céljára.*

telepedéséről a sétafedélzeten. Róbert kapitány tehát zavartalanul tárgyalhatott a komákkal, amit való-

színűleg Muki ügyes rendezésének köszönhetett. Hálából mindjárt meg is tapogatta a derék fiú hátát és megmondta neki, hogy tanuja lehet a fontos beszélgetésnek.

A kölcsönös üdvözlések, jókívánságok s egy-néhány tál kiürülése után Róbert kapitány nyiltan, minden kerülgetés és ravaszkodás nélkül rátért látogatásának igazi céljára:

— Ma délután egészen váratlanul olyan feladatot vállaltam magamra, amelyet sikeresen csak olyan hajóval oldhatok meg, mint a „Balaton“. Az árverésen nem vettem részt, mert ma délelőtt még nem volt szükségem rá. De most már szükségem van rá. Azt kérdezem tehát maguktól, tisztelt Csonka Gergő barátom, tisztelt Keszeg András barátom, hogy mi szándékuk van ezzel a hajóval? Eladják-e, bérbeadják-e, vagy egyszerűen itt hagyják tespedni a Baross-kikötőben, hogy később, majd valamikor a békekötés után befogják közönséges halászbárcának? Ha eladják, megveszem ötszörös áron, ha bérbeadják, kibérelem évi ötvenezer koronáért ettől a pillanattól kezdve. Háromévi bért, azaz százötvenezer koronát azonnal kifizetek. De ebben az esetben maguknak kell biztosítaniok a hajót baleset ellen, ha nagyon szükségesnek tartják. Én nem tartom szükségesnek, mert a sarki vizekre szándékozom kiszállni s az ilyen útra a biztosító-társaságok csak elijesztően nagy százalék mellett fogadják el a biz-

tosítást. Gondolkozzanak hát higgadtan s komolyan az ajánlatom fölött. Ufi, az „admirális“-t!

— Gondolkozunk — felelték csaknem egyszerre s eltitkolhatóan álmélkodással a komák. A nagy-szerű ajánlat ugyanis fölötte meglepte őket, még pedig kellemesen. Csak néhány órával azelőtt fizettek ki a hajóért hatvanezer koronát s most százötvenezer koronát kaphatnak pusztán bérösszegül s ráadásul a hajó is az övék marad, ha valami különös baleset folytán el nem süllyed.

Ufi, aki néhány méterrel valahol lejjebb gyömöszölte magába az „áldomás“-t, már ismert fürgeséggel előhozta a pipát s Róbert kapitány nyugodtan füstölgetve várta a választ.

A komák összesúgtak-búgtak, majd meg udvarias engedelmekéréssel eltávoztak s lementek a hajó nagytermébe a feleségeikhez, hogy velük is megbeszéljék a nyereséges üzletet.

Muki lángbaborult arccal figyelte a fejleményeket. Róbert kapitány előadásából megértette, hogy érkezett fiatal élete fordulópontjához. Bővebb magyarázat nélkül is tudta már, hogy ebben a vállalkozásban Róbert kapitány neki is szerepet szánt. Végre tehát eléri a vágyát: fiatalsága ellenére is segédtsízt lesz, kikerül az óceánok végtelen hátára és a próbaesztendő t olyan kapitány oldala mellett tölti el, akit a világ minden tengerésze között a leg-többre becsül. Tagadhatatlan, hogy szeretett volna

egy s más kérdéssel Róbert kapitányhoz fordulni, de erőt vett magán s hallgatott.

A kapitány úgy félszeggel erősen megfigyelte az érzelmeivel dacosan küzködő fiút s fölötte tetszett neki, hogy vaskemény akaratával a legválságosabb pillanatokban is uralkodni tud önmagán.

Végtére a komák is befejezték a családi tanácskozást és Csonka Gergő, aki a beszélésben járatosabb volt, kétfelé sodorta a bajuszát és beszélni kezdett.

— Úgy találtuk, hogy a kapitány úr kibérlési ajánlata igen előnyös, sőt túlságosan is az. András komám, aki ritkasavú ember, de annál inkább a dolog mélyére lát, úgy vélekedett, hogy a kapitány úrnak különösen nagy szüksége lehet erre a hajóra s ezért ígért a rendesnél többet. De a mi részünkről nem volna tisztesség, hogy a kapitány úr szorult helyzetéből hasznot húzzunk. Egyszóval: kibérelheti a kapitány úr a mi hajónkat kisebb összegért is.

Róbert kapitányt valósággal szíven találta a két balatoni halász becsületes gondolkozása. Az „admirális“ szép lassan kicsúszott a szájából, majd a kezéből is és bánatos koppanással jelentette, hogy földet ért. Igazán szerencse, hogy Ufi nem volt ott s így nem lehetett tanuja a dédelgetett jószág mély megáláztatásának.

Mukit, aki jól ismerte a komákat, egyáltalán nem lepte meg a nemes ajánlat. Annyira nem zavarodott meg, hogy még az „admirális“ szerencsétlensége sem

kerülte el a figyelmét. Legott nyakon ragadta és a fedélzet korlátján keresztül lenyújtotta Ufinak, aki-
nek a szája éppen egy hosszú kolbásztekercsnek
igyekezett a másik végét megtalálni.

— Kedves Csonka Gergő barátom, kedves Keszeg
András barátom — szólalt meg jósokára a kapi-
tány —, mi eddig is kölcsönösen megbecsültük egy-
másat, noha nem tetteken, hanem csak üres szavakon
alapult a barátságunk. Most aztán itt vannak a tet-
tek is. Csak annyit mondok, hogy ilyenek a talpig
magyar emberek! Az első ajánlatom mellett azon-
ban megmaradok. Egyrészt azért, mert nekem is jól
megfizetik a vállalkozásomat, másrészt pedig azért,
mert hajójuk sokkal többet ér, mint amennyire
maguk becsülik. A három évre járó bérösszeget
ezennel kifizetem s a „Balaton“-t, mint bérlő, tüs-
tént a birtokomba veszem.

Utolsó szavainál kivette belső zsebéből a csekk-
könyvét, a töltőtollát s néhány szó és számjegy le-
firkantása után átnyújtotta a komáknak a 150.000
koronát érő papírlapot.

Csonka Gergő megköszörülte a torkát s talán
valami köszönőféle szavakat akart mondani, amikor
a sétatödélyzet lépcsőzetén egészen váratlanul fel-
bukkant Édes Józsiás kísérteties alakja. A koma
meglepetésében visszanyelte kikíváncozó mondó-
káját, s a többiek is ijedten meredtek a hosszú
úrra, aki határozottan örültnek látszott.

A derék úr valóban keserves állapotban volt. A

ruhája tépett, poros, piszkos, sáros, az arca (már amennyi összegubancolózott szakállából kilátszott) krétaszínű, födetlen feje csapzott s úgy szakadt róla az izzadság, mintha külön záporosít rendelt volna a maga számára. Hórihorgas alakja derékban kettéroppant s bizony a lábán sem tudott volna már megállni, ha Ufi hátulról nem fogja és egyúttal föl-felé nem nyomja. És ráadásul még kétségbeesetten hápogott, de teljesen hangtalanul.

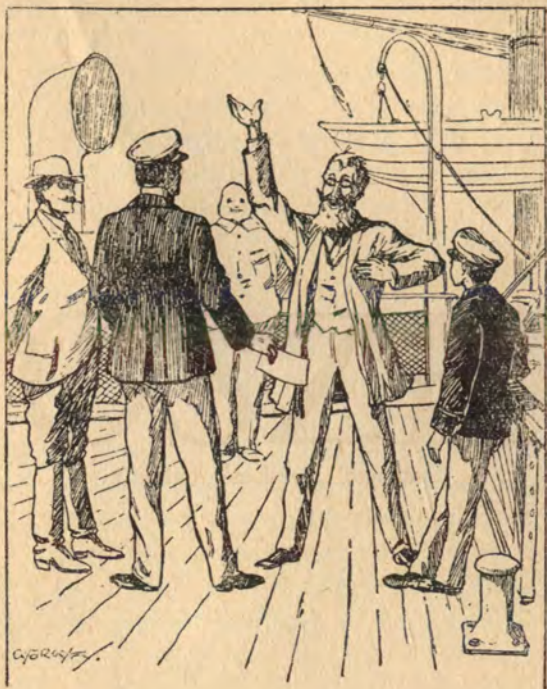
Az általános meglepetésből Róbert kapitány eszmélt föl leghamarabb. A sétatödélyzet feljárójához ugrott, Józsiás urat, mint valami üres kosarat, az ölébe kapta, az asztalhoz vitte, leültette, megitta, a hátát megveregette s aztán jó erősen a fülébe kiáltotta:

— Nem késett el!

Józsiás úr, mintha villámos ütés érte volna, egyszerre visszanyerte minden régi képességét. Az arca kiderült, szemei a megszokott szelídségben ragyogtak, égnek álló hajszálai lesímultak, szakálla a teljes boldogságot jelentő hullámban ringott-rengett, csak éppen a por, piszok s a sár nem akartak átalakulni rajta. Ezek nem vették tudomásul, hogy mi megy végbe Józsiás úr lelkében, hanem továbbra is makacsul ragaszkodtak eredeti formájukhoz.

Közben Csonka Gergő és Keszeg András, mint-hogy fölösleges személyeknek érezték magukat, lementek a vendégeikhez, s csak Róbert kapitány és Muki várták, hogy Józsiás úr megszólaljon.

Józsias úr heves lelki hullámozása lassacsán el-
símult s néhány sikertelen próbálkozás és szakado-
zott fohászkozás után megeredt a nyelve.

Felpattant, mintha villámos ütés érte volna.

— Mélyen tisztelt kapitány úr, Róbert kapitány
úr, hódoló alázattal köszöntöm önt, én, mint aki nem
késtem el — mondotta mély meghajlással Józsias úr.

— Nem, nem késett el — sietett ismételten is megnyugtanni a derék urat Róbert kapitány.

— Ah, önt is örömmel üdvözlöm, fiatal barátom. Reggel, amikor rövid megismerkedésünk után elváltunk egymástól, azt mondotta ön: „Két véletlenül összehatalálkozó út olykor örökre elválík egymástól, máskor meg szüntelenül keresztezi egymást.“ Igaza volt önnek, tisztelt fiatal barátom. Lám, még nem múlt el huszonnégy óra, s a mi utaink már újra összehatalálkoztak. Örvendek, nagyon örvendek!

— Én is szívemből örvendek — válaszolta Muki udvariasan.

— Sőt még én is örvendek, hogy önök már ismerik egymást — tette hozzá Róbert kapitány.

— Kapitány úr, mélyen tisztelt Róbert kapitány úr — kapta fel a szót hirtelen Józsiás úr, mint aki egy pillanatra is meg tudott feledkezni arról, amiért tulajdonképen itt van —, a megegyezésünk készen van az ön kívánsága szerint. Velünk szemben semmi egyébre sincs kötelezve, pusztán csak arra, hogy báró Karacsány Elemért kinyomozza, akár életben van a báró, akár pedig annak a bizonyos jegesmedvének a gyomrocskájában álmodozik. Ennek ellenében a társaságunk egymilliókétszázezer koronát bocsátott az ön rendelkezésére, amely összeget örömeben kétmillióra egészíti ki, ha ön élve találja meg a mélyen tisztelt bárót, akár a jegesmedve gyomrában is. Szerencsémre mi is a „Fiumei Magyar Nemzeti Bank“-kal vagyunk összeköttetésben s így köny-

nyen átutaltathattam a fenti összeget az ön javára. Ime, mélyen tisztelt kapitány úr, átnyujtom önnek az egyességünket!

Az utolsó szavakat már határozott diadalérzettel ejtette ki Józsiás úr, a harmadik vagy negyedik zsebéből kihalászott iratot pedig bizonyos ünnepiességgel nyujtotta át.

Róbert kapitány szokása szerint gyorsan átfutotta az iratot, azután aláírta s csak annyit mondott a diadalmaskodó vezértitkárnak:

— Ezzel az ügy hivatalos része lezáródott. Most pedig mesélje el nekünk, hogy miképen jutott ön ilyen siralmas állapotba?

Józsiás úr talán még a báró esetéről szeretett volna beszélni, mert a kapitány felszólítása némi lehangoltságot keltett benne, amit szakállának bizonytalan rezgése nyilvánvalóan elárult. De Józsiás úr tetőtől-talpig udvarias ember volt. Egy pillanatig sem habozott, hanem menten hozzáfogott beszározódása történetének elbeszéléséhez.

— Kérem alázattal, a kapitány úrtól egyenesen a „Fiumei Magyar Nemzeti Bank“-ba siettem, hogy a hivatalos időből ki ne fogyjak. Ott azzal fogadtak, hogy siessek Budapesttel telefonösszeköttetésbe lépni, mert félóra múlva a pénztárt bezárják. Siettem. Az összeköttetést meg is kaptam. Jelentettem a vezérigazgatónak, hogy önnel rendben vagyok, de a végösszegben még nem állapodtunk meg. Erre ő megmondta, hogy mennyit utalhatok át az ön ja-

vára. Ezt tehát gyorsan végezzem el s aztán siessék vissza a telefonhoz, mert az egyességet ő maga akarja tollbamondani. Én rohantam a pénztárhoz, átutaltam az ön javára a fenti összeget és repültem vissza a telefonhoz. A budapesti telefonvonal azonban eközben megnémult. Valahol a Dunántúlon vihar tört ki, amely megrongálta a vezetékeket. Képzelteri a mélyen tisztelt kapitány úr, és tisztelt fiatal barátom is, hogy mit kellett nekem kiállanom.

Azt hittem, hogy végünk van, hogy a mélyen tisztelt kapitány urat elütik a kezünkről. A bankban ugyanis már sürgöny várt rám, amelyben a vezérigazgatónk arról értesít, hogy vigyázzak, mert a Karacsány-család is leküldött valakit önhöz és a tisztelt ismeretlen egyéniség talán téves irányban fogja önt informálni. Azon a ponton voltam, hogy mindjárt meghalok kétségbeesésemben. A vezérigazgatóm határozott kijelentése ellenére azonban nem bátorkodtam magam megszövegezni az egyességet. Végre estefelé megszűnt az üzemzavar. Megkaptam a forrón óhajtott összeköttetést Budapesttel és a vezérigazgatóm, aki addig nagy izgatottságában háromszor elájult, tollbamondta az egyességet. Ez hát megvolt. Száguldva rohantam vele a „Debrecen“-hez. Ön, mélyen tisztelt kapitány úr, már nem volt ott. Én is elájultam volna, ha az ön egyik becsületes matróza föl nem fog és nagy áldozatkészséggel ide nem hoz. Mert az útunk végén már valósággal hozott. Én ugyanis szörnyű izgatottsá-

gomban, s mivelhogy rövidet is látok, mindenbe belebotlottam. Az igaz, hogy itt a rakparton akad is egy s más, amiben megbotolhatik az ember, különösen alkonyat után. Hát elestem én is egynéhányszor. Meghengergőztem porban, víztócsában, sárban s örökre búcsút mondtam a kalapomnak, amely a tengerbe gurult. De minden feledve van, mert nem késtem el! Becses engedelmével azt kiálthatnám, hogy: Vivat Édes Józsiás!

Róbert kapitány melegen megszorította Józsiás úr kezét s aztán igaz barátsággal így szólt hozzá:

— Ha király volnék, gyémánttal kivert érdemrendet akasztanék az ön poros, sáros, tépett kabátjára, mint aki minden körülmények között szívvel-lélekkel teljesíti a vállalt kötelességet. És most, hogy az ön öröme még teljesebb legyen, én is mondok valami kellemes hírt: már van hajónk!

— Ah! — kiáltott fel túlboldogan Józsiás úr.

— Igen, ez a hajó, amelyen most beszélgetünk, már az én rendelkezésemre áll. Holnap próbautat teszünk vele, s ha holnapután megkötik a békét, a rákövetkező reggel indulunk Karacsány Elemér nyomait felkutatni.

— Nagyszerű! Mesebeli gyorsaság! Ez minden reményünket felülmúlja! — lelkesedett Józsiás úr.

— Ha az ideje s a körülményei megengedik, vegyen részt ön is a „Balaton“ próbaútján. Holnap délben, pontosan tizenkettőkor indulunk. Szívesen hívom és szívesen várom.

— Köszönöm, mélyen tisztelt kapitány úr, nagyon köszönöm — hálálkodott Józsiás úr.

Józsiás úr hálálkodása tulajdonképen hosszabbnak készült, a komák megjelenése azonban egyszerre más irányba terelte a beszélgetést.

— Utólagosan szeretnénk még valakit a kapitány úr jóindulatú pártfogásába ajánlani — mondotta némi röstelkedéssel Csonka Gergő.

— Csak mondja ki barátom — biztatta Róbert kapitány.

— Kérem tisztelettel, az öreg Andersen bácsi-ról van szó. A régi gazda után maradt a hajón. Mi is átvettük, mert úgy szereti ezt a hajót, mint apa a fiát.

— Andersen továbbra is a hajó atyja marad — válaszolta minden fontolgatás nélkül Róbert kapitány. Aztán fölkelt s búcsúzásul kezét nyújtotta a komáknak.

A komák mély tisztelettel lekísérték egészen a rakpartig.

— Jó éjtszakát, Csonka Gergő barátom, jó éjtszakát, Keszeg András barátom. Aludjanak a jó vásárra jól — tréfáskodott Róbert kapitány, ami nála igazán ritkaságszámba ment. Aztán komolyabb hangon folytatta: — Egy félóra múlva itt lesznek az embereim s átveszik a hajót. Na igen, még valami szívességre akarom önöket kérni. Szóljanak be Galambos László úrhoz, hogy Muki

nálam van s hogy később személyesen fogom hazakísérni.

Muki és Róbert kapitány csendesen ballagtak.

— Én mindjárt megyek is — jelentette ki nagy készséggel a kevészavú Keszeg András.

— Ufi, te pedig a vezértitkár urat elkíséred valamelyik szállóba!

— Igenis, kapitányom! — harsogta Ufi.

Még egy-két „Jó éjtszakát!“ innen is, onnan is, még egy-két meleg kézszorítás és három részre szakadt a kis társaság. Csonka Gergő visszament a „Balaton“-ra, Keszeg András Ufival és Józsiás úrral elindult a legközelebbi szállóhoz, Róbert kapitány és Muki pedig kikerültek a gyalogjáróra és szép csendesen elballagtak a „Debrecen“ irányába.

Épenséggel nem mondható, hogy a „Debrecen“ messzire horgonyzott volna a Baross-kikötőtől, de az a rövid út is bőven elegendő volt Róbert kapitánynak arra, hogy Mukinak mindent elmondjon, ami történt, sőt a legközelebbi terveit is. Ezek között első helyen áll a „Balaton“ holnapi próbaútja. Pontosan megbeszélte Mukival, hogy amíg ő a reggeli órákban körüljárja a katonai parancsnokságokat és megszerzi a szükséges engedelmet, azalatt Muki a „Balaton“-on mindent számbavesz és fogadja a vendégeket.

Amikor a két kapitány, az „öreg“ és a „kicsi“, a valóságos és a jövőbeli, a „Debrecen“ elé érkeztek, már Ufi is ott loholt a hátuk mögött. Úgy látszik, hogy a legközelebbi szállónál nem mentek tovább. Az agyonraahajszolt Józsiás úr bizonyára nem mutatkozott válogatósnak, a hólyagfiúnak pedig kétségtelenül azért feküdt a szívéen a gyors hazatérés, hogy véletlenül ki ne maradjon valami évésből.

VI.

Róbert kapitány seregszemlét tart.

— Most seregszemlét tartunk — mondotta Róbert kapitány Mukinak, miközben a „Debrecen“ aprólevelű csigalépcsőjén a fedélzetre igyekeztek.

— Seregszemlét? — kérdezte Muki csodálkozva, mert hamarjában nem tudta felfogni a kapitány rejtelmes szavainak értelmét.

— Na, igen — magyarázta jókedvűen a kapitány —, seregnek sereg, de nem túlnagy. Csak tíz ember az egész. De ezek az én neveltjeim. Derék, engedelmes, dologértő, s ha kell, vakmerő fickó valamennyi. A tengeren ezer közönséges embernél is többet ér tíz ilyen legény. Majd ha munkában látod őket, igazat adsz nekem. Ismered mind-egyiket?

— Ismerem, kapitányom, az életpályát is ismerem — felelte Muki, tiszteletteljes fejbőlintással is megerősítvén szavait. — Tudom, hogy valamennyien elhagyott gyermekek voltak és a kapitányom szedte össze őket a föld legkülönbözőbb pontjain. Ahányan vannak, szinte annyiféle néphez tartoznak. A kapitányom derék férfiakat, kitűnő tengerészeket nevelt belőlük. De szeretik is a kapitányomat. Habozás nélkül a halálba mennének a kapitányomért!

— Én is ő érettük — jelentette ki határozottan Róbert kapitány.

Ezzel aztán meg is szakadt a beszélgetés, mert elérték a fődélzetet, ahol a „sereg“ feszes tisztelgőállásban fogadta a fővezért. Már Ufi is ott állt a sorban. Úgy látszik, hogy valamelyik melléklépcsőn előzte meg Mukiékat.

— Kapitányom, jelentem alásan — harsogta kemény hangon Tom, a „sereg“ legidősebb tagja —, hiánytalanul együtt vagyunk, azaz kilenc ember és Ufi!

Róbert kapitány katonásan, szigorú, hideg arcú fogadta Tom jelentését. De észrevehetően látszott rajta, hogy csak nagy erőfeszítéssel tudja visszatartani azt a mosolyt, amely ajkára kiülni készült annak hallatára, hogy „kilenc ember és Ufi“. Pedig megszokhatta volna már, mert Tom minden este így jelentette ezt. Ufit ugyanis nem számították az igazi tengerészek közé. Csak olyan ráadásnak tekintették. De azért valamennyien szerették Ufit, aki szinte csecsemőkora óta ott nevelkedett föl közöttük. Mindegyikük dajkálta, etette, tömte, és Ufi tisztára nekik köszönhette étvágyának bámulatos kifejlődését.

Róbert kapitány úgy bánt az embereivel, mint a gyermekeivel. Szigorú rendet tartott ugyan, de szíve egész melegével szerette őket. A hivatalos jelentés meghallgatása után most is azonnal pihenőállásba vezényelte őket s aztán barátságosan elbeszélgetett velük. A társalgásban Muki is résztvett, akinek a tengeri dolgokban való iskolázott-

ságát Róbert kapitány emberei nagyra tartották.

— Fiúk — kérdezte atyai jószággal Róbert kapitány —, van-e valami kívánságtok? Meghallgatom s ha lehet, teljesítem is.

Tom, miután végignézett a társain s a tekintük összetalálkozott, hirtelen elhatározással előlépett és biztos hangon jelentette mindnyájuk nevében:

— Nincs forróbb kívánságunk, mint az, amit már a jómultkor is kifejeztünk, hogy szeretnénk magyar állampolgárok lenni. Mi, kilenc ember és Ufi, nem születtünk ugyan magyaroknak, de a kapitányom oldala mellett magyaroknak növekedtünk fel. És most fáj a szívünk, hogy hivatalosan külföldieknek tekintenek bennünket és így nem vehetünk részt a magyar nemzet nagy küzdelmében.

— Kedves fiaim — válaszolta meghatottan Róbert kapitány —, ezt a kívánságtokat annál is inkább nagyobb örömmel hallom, mert igazán a szívetekből fakadt. Egészen magatoktól jutottatok erre a szép elhatározásra és nem másoknak a tanácsára vagy rábeszélésre. Megnyugtathatlak benneteket, hogy nemes vágyatok hamarosan teljesedésbe megy. Úgy számítom, hogy a folyamodványotokra már holnap vagy holnapután megérkezik a válasz, mert külön is megkértem a miniszter urat, hogy a lehető legsürgősebben intézze el a dolgotokat.

— Éljen a kapitányunk! — harsogta újjongva a

sereg, és a könnyű tengerészsipkák a levegőbe repültek. A nagy lelkesedés Ufit is annyira elragadta, hogy megfélekedett a sipkája alá rejtett három főtt tojáról, aminek aztán az lett a következménye, hogy sipkája fölrepült, a tojások pedig a földéltre pottyantak.

Ez a mulatságos eset a vidám hangulatot még magasabbra fokozta.

A harsogó kacagás lecsillapulása után ismét Róbert kapitány vette fel a szót.

— Sajnos — mondotta némi kedvetlenséggel —, a folyamodástok gyors elintézése még nem jelenti azt, hogy azonnal a harctérre mehetünk. A mi harcterünk ugyanis a tenger, ott pedig mindmostanáig meglehetősen nyugalom volt és van, mert az ellenség nem mer felkeresni bennünket, és viszont annak sincs értelme, hogy mi szaladjunk utánuk. Hiszen tudjátok, hogy engem is szabadságoltak és hazaküldtek minden tiltakozásom ellenére.

— Ez úgy van — lógatta a fejét nagyszomóruán Tom.

— A helyzet azonban gyorsan megváltozhatik és a hazának egyszerre szüksége lehet mindnyájunk karjára.

— Adja Isten! — kiáltották többen.

— De addig is van valami közölnivalóm veletek, ami érdekelni fog benneteket — mondotta emelkedett hangon Róbert kapitány.

A „sereg“ erre a kijelentésre minden parancsszó

nélkül vigyázó-állásba helyezkedett és feszült figyelemmel várakozott.

— Valóságos északsarki expedícióra vállalkoztam, amelyet a békekötés után azonnal megkezdek — mondotta Róbert kapitány minden magyarózó bevezetés nélkül.

A „sereg“ hatalmas lélekzétvétele jelentette, hogy a váratlan hír óriási izgalmat keltett a vihar-edzett legényekben, akik a világháború miatt már évek óta tespedő tétlenségre voltak kárhozthatva a fiumei kikötőben.

— Egyszer már jártatok velem a jéghegyek országában — folytatta némi szünet után Róbert kapitány —, de akkor még fiatal suhancok voltatok, Ufi meg éppenséggel ölbeli gyerek, aki akkor kezdett gagyogni.

— Igenis, kapitányom! — kiáltotta Ufi harsányan, mert voltaképen nem tudta, hogy miről van szó. Valami sonkacsonttal bíbelődött ugyanis, amely beleszorult a hátsó zsebébe, s ijedten kapta fel a fejét, amikor a nevét hallotta említeni.

A kapitány és a többiek még most is gyerekeknek tekintették a torkos hólyagfiút és apró ügyetlenségeit jóakaró kacagással fogadták. Most is így történt.

— Na — jegyezte meg tréfásan Róbert kapitány —, ha még Ufi is emlékszik a dologra, akkor nektek bizonyára százszorta jobban az emlékezete-

tekbe vésődtek azok a szenvedések, amelyeket akkor kiállottunk.

— Szép emlékek — bólogatta a fejét Tom.

— Az, az! — erősítették a többiek.

— A mostani vállalkozásom sokkal veszedelmesebbnek ígérkezik. Könnyen megeshetik, hogy akik velem jönnek, többé nem térnek vissza. Oda-vezünk hajóstul együtt. Gondoljátok meg jól tehát, hogy mit feleltek, ha azt kérdezem tőletek: Velem jöttök-e?

— A kapitányommal élek-halok! — jelentette minden gondolkozás nélkül Tom és egy lépéssel előbbre lépve, keményen tisztelgett.

— A kapitányunkkal élünk-halunk! — ismételték a többiek Ufival együtt és Tommal egyvonalba lépve, szintúgy tisztelgtek.

— A kapitányommal élek-halok! — mondotta egy kissé elfogódott ünnepies hangon Muki és tisztelgve a Tom oldala mellé állott.

Róbert kapitányt az ő hűségese fiainak színválása nem lepte meg. Mászt nem is várhatott tőlük. Muki váratlan fellépése azonban mélyen meghatotta. Erre nem volt elkészülve. S az a fényes könnycsepp, amely ott csillogott a derék fiiú szemében, azt bizonyította, hogy ez a gyerek-tengerész megtartja a szavát s megállja a helyét a legnagyobb veszedelmeknek közepette is. Róbert kapitány meleg szeretettel ölelte magához az óceánok legfiatalabb hajóstisztjét. Aztán mindegyik embe-

rével külön-külön kézszorítást váltott. Ezzel vég-
érvényesen megpecsételődött az életre s halálra
szóló szerződés. Az ilyen lelkek között semmiféle
irka-firkára sincs szükség; bőségesen elég az
adott szó.

Amikor az arcokon lassacskán szétfoszladozott
az ünnepies komolyság, Róbert kapitány egyet s
mást még elmondott az embereinek nagyszabású
vállalkozásáról, mert tudta, hogy azokat most ez
a kérdés mindennél jobban érdekli. Megígérte
nekik, hogy mindegyiket egy kis házzal és kerttel
ajándékozza meg a tengerparton, ha a jó Isten
szerencsésen hazasegíti őket a jéghegyek világá-
ból. A „sereg“ azonban csak akkor mutatkozott
hajlandónak ezt a gazdag ajándékot elfogadni,
ha Róbert kapitány is közéjük telepszik. Végeze-
tül is a letelepedés kérdésének tisztázását későbbre
halasztották, mert igazi tengerész nem búcsúzik
el az óceánoktól addig, amíg (ezt Tom mondta!)
„a derekát bírja“.

Aztán ráterelődött a szó a „Balaton“ bérbevevé-
sére és a holnapi próbaútra. A „sereg“ újjongva
fogadta a pompás hírt. Alig bírtak magukkal,
hogy végre ismét vízen lehetnek, ha csak egy fél-
napig is.

— Ha csak egy félnapig leszünk is vízen —
magyarázta Róbert kapitány —, éppen olyan pon-
tos rendet kell tartanunk, mintha Amerikába szán-
dekoznánk vitorlázni. Ezért mindenki azt a munka-

kört és tisztséget tölti be holnap, amelyet utolsó útunk alkalmával viselt. A fedélzetmester Tom. Rangban valamennyiőtök fölött áll. Ő osztja ki a munkát és gondoskodik róla, hogy minden rendben menjen. A helyettes fedélzetmester Csun, a vitorlamester Zsirzsa, a helyettes vitorlamester Pick, a főkormányos Sasa, a kormányos Palya, a főgépész Ned, a gépész Gud, a csónakmester Dóni lesz. Egyébként majd mindenki azt a munkát végzi, amellyel Tom megbízza. Végül bemutatom nektek és hűséges barátságotokra ajánlom — e szavaknál Mukit gyengéd szeretettel a „sereg“ elé toltá — a segédtsztemet és a, holnapi próbaútua-
kon: a helyettesemet!

— Éljen a mi kis kapitányunk! — zúgta a „sereg“ nagy örömrivalgással.

Szegény Mukit olyan mérhetetlen boldogság fogta el, hogy egy pillanatig minden összefutott előtte. De csak egy pillanatig. A másik pillanatban már feszesen kiegyenesedett, mint a nádszál, és pattogó, katonás hangon rákiáltott a seregre:

— Vi-gyázz!!

A „sereg“ ropogós toppanással legott vigyázó-állásba helyezkedett és olyan harcos, szúrós keménységgel nézett a kis kapitányra, hogy tekintük merev sugarán pecsenyének való kacsát lehetett volna forgatni. Róbert kapitány arca pedig rózsásra pirult a megelégedettségtől. Tetszett neki, nagyon tetszett neki a fiú bátor föllépése,

— Háromszoros éljen-t szeretett kapitányunknak! — vezényelte a kis kapitány harsányan.

— Éljen! Éljen! Éljen! — viharzotta a „sereg“ orkánszerű rivalgással.

Róbert kapitány melegen magához ölelte fiatal segédtszjtjét, az pedig végiglépett a „sereg“ arc vonala előtt és mindenkivel baráti és helyettes-parancsnoki kézszorítást váltott. Persze, sokkal inkább eltöltötték a lelkét ezek az ünnepies pillanatok, hogyses észrevehette volna, hogy az utolsó kézszorítás után csokoládés lett a tenyere. Az utolsó kézszorítás ugyanis Ufitól eredt, aki csokoládét szorongatott a markában s már nem volt ideje a szájába emelni, leejteni pedig sajnálta. És Ufi ilyen tekintetben mindig jól számított. Nevezetesen a meleg fészekben megolvadt csokoládénak csak a fele ragadt Muki kezére, a másik a gazda markában maradt. De ezt aztán sietett is lenyalni Ufi, hogy valami újabb kézfogás meg ne foszthassa a szerény maradéktól is.

Ezzel véget ért a seregszemle. Róbert kapitány a fedélzetmestert negyedmagával tüstént átküldötte a „Balaton“-ra, hogy pontosan számbavegyenek mindent és gondjuk legyen rá, hogy holnap délben akadálytalanul elindulhassanak a próbaútra.

— Délben indulunk — magyarázta Róbert kapitány Tomnak — és éjfél előtt már itthon leszünk. Csak egy rövidke félnapról van tehát szó.

Az előrelátás azonban sohasem fölösleges. Azért is okosan cselekszel, ha a szükséges dolgok beszerzésénél egy egész napot veszel a számítás alapjául. Különös figyelmedbe ajánlom a hajó gépeit. A hajó raktáraiban van-e elegendő szén, olaj, benzin? Ha nincs, akkor pótoljátok a hiányokat. Evés a próbaútunk alatt kétszer lesz: délután háromkor és este nyolckor. Kizárólag hideg ételeket fogyasztunk. Nem lesz időnk főzögetésre és különben sincs szakács közöttünk. A „Debrecen“ szakácsát nem viszem magunkkal, mert nem tartozik közénk. Vendég azonban lesz. Én is hívtam már négyet, talán a régi tulajdonosok is beajánlanak még néhány ismerőst és esetleg a kikötőparancsnokság tisztjei között is akadnak érdeklődők. Összesen 25—30 éhes szájjal kell számolnod. Egyébként fordulj bizalommal a segédtiszt úrhoz, ha valamiben nem tudsz eligazodni. Ő reggel hét órakor már elfoglalja a helyét a hajón. Én valószínűleg csak az indulás előtt fogok odaérkezni. Intézkedjél, hogy a „sereg“ reggel nyolckor hiánytalanul a „Balaton“ fedélzetén legyen. Én majd gondoskodom róla, hogy holnap a „Debrecen“-en és egyebütt is helyettetek mások teljesítsenek szolgálatot.

Tom feszült figyelemmel végighallgatta a kapitány parancsait s mindjárt rá maga is parancsnoki állásba helyezkedett és rövid, pattogós szavakkal közölte a rendeleteit a többiekkel. Aztán

magamellé vette három társát és gyors léptekkel távoztak, hogy birtokukba vegyék a „Balaton“-t.

Rövidesen a „sereg“ otthonmaradt része is elszéledt, ki erre, ki arra, mert Tom mindenkit megbízott valaminek az elintézésével.

Csak Ufi nem széledt el. Óriási hólyagalakja az éjtszakai homályban kísértetiesen imbolygott a fedélzet korlátpalánkja mentén, ott, ahol a „Debrecen“ konyhájának az ablakából orrcsiklandozó párák szálltak fölfelé. Kétségtelen, hogy a konyhában vártak rá, de Ufi nem mehetett, mert Róbert kapitány elfeledett engedelmet adni neki a távozásra.

Róbert kapitánynak valóban a legkisebb gondja is nagyobb volt most, mint Ufi harmadik vacsorája. Mukit, a helyettesét, karonfogva sétálgatott a tágas födélzeten, miközben a holnapi délelőtti teendőit beszélte meg vele.

— Minden tekintetben bízom benned, a derékségben, a buzgóságodban, a találékonyságodban s a tudásodban egyaránt, de mégis azt hiszem, hogy szolgálatbalépésednek az első napján a kelleténél jobban megterhellek. Minden gond a te nyakadba szakad, mert én valószínűleg az egész délelőttöt a kikötőparancsnokságnál fogom eltölteni. Engedélyt kell ugyanis szereznem arra, hogy a Quarneróból kihajózhassunk.

— Igazán boldogtalannak érezném magamat, ha nem kapnánk engedélyt a kihajózásra — je-

gyezte meg bánatosan Muki, akit a próbautazás elmaradásának már a pusztá gondolata is mélyen elszomorított.

— Ne aggodalmaskodjál — nyugtatta meg Mukit a kapitány —, az engedély meglesz, csak éppen hogy időbe kerül. A kikötőparancsnokságnál mindenki ismer engem, a legjobban maga a parancsnok: a főherceg úr. Még örülni fognak neki, hogy a „Balaton“ megjáratásával egy kis életet varázsolunk a kihalt vizekre. A nehézség ott van, hogy a sok tábornokon keresztül csak sok késedelemmel juthat az ember a főherceg úr elé. De korán ott leszek és résen állok!

Éⁿ hogyan juthatunk ki a Quarneróból, amelynek a bejárásait veszedelmes aknaövek védik?

— Nekünk gyerekjáték az egész, mert hiszen ezeket az aknaöveket az én felügyeletem alatt rakták le. Azt természetesen meg kell kérdezniem, hogy azóta nem történt-e változás azon a vonalon, amelyet használni óhajtok.

— Én úgy hallottam, hogy a Canal di Farazinában gyakran megváltoztatják az aknák elhelyezését.

— Ezt csak a kémek félrevezetésére híresztelik. Egyébként eltaláltad, hogy a Canal di Farazinán keresztül szeretnék kijutni a nyílt tengerre. Na, nem akarok sokat kockáztatni. Ahogy Pola magasságába jutunk, azonnal átsapunk Lussinhoz és a kedves szigetet megkerülve, bekanyarodunk a

Quarneroloba, majd pedig a Canal di Mezzon át, Cherso és Veglia között szépen hazatérünk.

— Gyönyörű próbaút! — mondotta nagy elragadtatással Muki.

— Az a főcélom, hogy a „Balaton“-t necsak az öblök s a csatornák aránylag nyugodt vizén próbáljam ki, hanem a nyílt tenger erős hullámjárásában is. Biztos jelekből következtetem ugyanis, hogy a mai gyöngye szél holnapra tetemesen megnövekszik.

— Ennek aligha fognak örülni a vendégeink — jegyezte meg mosolyogva Muki.

— Ah, a vendégeink! Jó, hogy eszembe juttatad ezt a dolgot is. Én meghívtam Tohány Tamás urat, Édes Józsiás urat és a derék komákat. Megeshetik azonban, hogy a komák néhány ismerősüket is szeretnék magukkal hozni, hogy bemutassák nekik a „Balaton“-t. Az ilyenféle ártatlan büszkeség a legjobb ember szívében is helyet talál. Hát bánj velük udvariasan. Egészen rádbízom a dolgot. Annak adsz engedélyt, akinek akarsz. Csak éppen arra ügyelj, hogy ne legyünk többen harmincnál, mert Tom csak ennyinek az élelmezéséről fog gondoskodni.

— Igenis, kapitányom — felelte Muki komoly önérzettel.

— De most aztán menjünk, mert az idő eljár. Hazakísérlek, mert a te dolgodat személyesen akarom megbeszélni a nagybátyáddal. Azt hiszem,

boldogan fog beleegyezni abba, hogy a holnapi próbaútra velem jöjj. Pláne mint segédtsízt, mint a helyettesem!

— Boldogan és hálás szívvvel adja a beleegyezését a kapitányomnak — válaszolta Muki nagy megindultságában egy kissé akadozó hangon.

— Ufi, — kiáltott a kapitány a korlátpalánkok mellett bíbelődő hólyagfiúra. — Ma már nincs szükségem rád. Mondd meg Dóninak is, hogy nem vacsorázom itthon.

— I-g-eeen! — dadogta Ufi tele szájjal. Közben ugyanis az éhségétől szívfacsaróan keserves levelet írt a szakácsnak és madzagon leeresztette a konyha ablaka elé. A szakács finom lélek volt. Egy ötkilós cukordobozt megtömött minden jóval és a levélhozó madzag végét ráhurkolta. Ufi felhúzta a fedélzetre a drága terhet és a rengeteg eleséget hihetetlenül rövid idő alatt elfogyasztotta. Amikor Róbert kapitány szólította, már az utolsó falatokat örölte. A kedvező parancs hallatára pedig eszeveszett gyorsasággal rohant le a konyhába, hogy ráadásul a hivatalosan kijáró vacsoráját is megesse.

Ilyen esetben máskor erősen megfigyelte Róbert kapitány Ufit és szelíd mosollyal kíséerte a nyakig gyomorfiú mulatságos mozdulatait. Most azonban ügyet sem vetett rá. Szórakozottan megindult a lépcső felé s minden mozdulatával elárulta, hogy a lelke valahol a sarki jégmezők fölött lebeg. Pedig

mikor lesz még szabad az odavezető út! Hiszen holnap pusztán csak a „Balaton“ gépeinek és vitorlázatának a kipróbálását kísérlük meg.

— Siessünk, kis kapitány, mert ma még a villába is fel akarok menni, hogy kezet csókoljak az édesanyámnak. Megeshetik ugyanis, hogy holnap nagyon későre érkezünk vissza — mondotta Róbert kapitány hirtelen felvidulva, amikor kiléptek a rakpartra. De aztán megint csak elmerült gondolataiba és szótlánul, nagy léptekkel sietett a mólók háttérében sötétlő palotasor felé.

A kis kapitány olykor-olykor tiszteletteljes csodálattal tekintett fel az óceánok nagy kapitányára, de a világért sem merte volna haszontalan kérdésekkel megzavarni talán nagyon is fontos tervezéseinek néma szövögetésében.

Már erősen besötétedett. Valamelyik toronyban tizet ütött az óra. A rakpart barátságatlan, komor, elhagyatott volt. Az ellenség folytonosan várható repülő-támadására való tekintettel csak itt-ott pislogott egy-egy sűrűn lefátyolozott lámpa. A házak ablakai is feketén tátongtak és a kikötőben összezúfolt hajókon nem csillogtak a szokásos jelzőlámpák. Pihentek a világítótorony szórótükrei is és a messze feketéllő abbáziai partvonalon, ahol a békés idők éjszakáin millió fénypont tündökölt, most egyetlen gyertyalángocska sem égetett lyukat az éj fekete leplén.

Róbert kapitány és Muki már éppen be akartak

kanyarodni a Deák Ferenc-útra, midőn éles ágyúdörrenés reszkettette meg a levegőt. Nyomban megállottak és megfordultak, mert a hang Cherso szigete felől jött.

— Vajjon mit jelenthet ez? — kérdezte Muki bátortalanul.

— Repülő-támadást jeleznek — felelte Róbert kapitány, aki ugyancsak járatos volt efféle dolgokban.

— Repülő-támadás? Csodálatos, én semmit se látok és semmit se hallok.

— Pszt, figyelj csak!

Valahol fönt a sötét magasságban tompán zúgott, berregett, kattogott valami. Ez a valami kétségtelenül az ellenséges repülőgép motorja volt, de látni nem lehetett. Egyszerre csak vakító fénykévék szökkentek a mennybolt feketeségébe és kutatva, keresve ugráltak, táncoltak ide-oda.

Muki megdöbbenve húzódott Róbert kapitány oldalához.

— Működésbe léptek a szigeteken és parti magaslatokon elhelyezett fényszórók — nyugtatta meg Mukit a kapitány. — Várj csak, mindjárt fülöncsípi a levegőég tolvaját.

A megjósolt fülöncsíprésre nem is kellett várni. A sötétség hátán szökdécselő fénykévék már megtalálták, akit kerestek. Az ellenséges repülőgépet valósággal körülölelték és abban a pillanatban itt is, ott is megszólaltak az ugatóhangú géppuskák és

a fültépően sivítő sugárágyúk. A repülőgép körül
zöldes-sárgás lángnyelvek lobbantak fel és egy-

*A fényszórók hamar megtalálták
az ellenséges repülőt.*

szerre csak -- eltűnt az ellenség. Elnyelte az éj-
szaka.

— Mi történt vele? — kérdezte Muki megdöb-
benve.

— Az ellenséges pilóta látta, hogy csak merész

siklórepüléssel kerülheti ki a veszedelmet. Tehát csak úgy vaktában valamerre levágódott. Ha véletlenül vízre talált, akkor esetleg megmenekülhet; a Cherso-sziget erdős, sziklás hátán azonban ilyen leereszkedéssel biztosan összezúzódnék a gép még nappal is. A férfias bátorságot mindenesetre az ellenségénél is meg kell becsülnünk.

— És ezt most nem követi több repülőgép?

— Nem valószínű. Az ellenség látja, hogy résen vagyunk és nem fogja kockáztatni a gépeit. Egyébként az is lehetséges, hogy valamit meg akartak tudni, ami sikerült is nekik, ha a levágódott gép megfigyelő tisztje szerencsésen visszakerül hozzájuk.

— Talán az angol, francia s olasz nagy csatahajók meg fogják támadni a Quarnerót s mi nem indulhatunk el holnap a próbaútunkra — mondotta Muki mélyen elszomorodva.

— Erről szó sem lehet — jelentette ki határozottan Róbert kapitány. — Az óriási parti ágyúk a legerősebb csatahajókat is egy-kettőre elsüllyesztenék. Jól megerősített öbleinkkel és kikötőinkkel szemben csak arra vállalkozhatnak, hogy tengeralattjáróikkal kellemetlenkedjenek.

Muki megnyugodott és nem kérdezett többet. Róbert kapitány sem kívánta a háborús világ dolgait bővebben magyarázni. Néhány percig még vizsga szemekkel kémlelték az ég feketeségét, majd megfordultak és a Deák Ferenc-úton sietős léptekkel igyekeztek Galambos László háza felé.

Az I. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Józsiás úr Róbert kapitány nyomában.
- II. Háztűznézés az „Aalborg“-on.
- III. Különös árverés.
- IV. A „Kadét“, az „Admirális“ és az „Atya“.
- V. Altóhányi és feltóhányi Tóhány Tamás.
- VI. Róbert kapitány seregszemlét tart.

A II. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Indulás előtt.
- II. Váratlan vendégek.
- III. Ember tervez, Isten végez.
- IV. Éjszakában, viharban, napsütésben és szélcsendben.
- V. A zsákmány.

A III. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Amikor a legszárazföldibb patkányból egy csapásra hajóskapitány lesz.
- II. Lángban álló tengereken keresztül.
- III. A kellemetlen rokon.
- IV. Látogatás az „U. S. 27“ otthonában.
- V. Nyugodalmos napok.
- VI. Amikor a két „Herakles“ ügye a világ szájára kerül.

A IV. kötet tartalomjegyzéke.

- I. Kifelé az oroszán torkából.
- II. Amikor az ember pillanatokkal méri az időt.
- III. Jégország kiskapujában.
- IV. Amikor a kíváncsi olvasók minden kérdésükre feleletet kapnak s valamit mégis szeretnének megtudni.

